શ્રી
પંચ પ્રતિક્રમણસૂત્ર

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

श्री

પંચ પ્રતિક્રમણ સૂત્ર

(છંદના નામનાં ઉલ્લેખ સાથે)

શ્રી ધર્મનાથ
પો. હે. જૈનનગર સંઘ
જૈનનગર, અમદાવાદ
(જ્ઞાન ભંડાર માટે)

-: પ્રકાશક :-

સુકૃતનિધિ ટ્રસ્ટ

અમદાવાદ.

વિ. સં. ૨૦૫૪ જ્ઞાનપંચમી

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પ્રાપ્તિસ્થાન :-
જિતેન્દ્રભાઇ કાપડિયા
C/o. અજન્ટા પ્રિન્ટર્સ, જેસિંગભાઇની વાડી,
ઘીકાંટા, અમદાવાદ-૧.

શરદભાઇ ઇશ્વરલાલ શાહ
B-1, વી. ટી. એપાર્ટમેન્ટ,
કાળાનાળા, ભાવનગર - ૧.

શારદાબેન ચિમનભાઇ એજ્યુકેશનલ રિસર્ચ સેન્ટર
'દર્શન' શાહીબાગ, અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૦૪.

મૂલ્ય
ત્રીસ રૂપિયા

નકલ
પાંચ હજાર

મુદ્રક
ફોરવર્ડ સ્ટેશનરી માર્ટ,
બાલા હનુમાન પાસે, ગાંધી રોડ, અમદાવાદ-૧.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પ્રકાશકીયમ્

શ્રુતજ્ઞાન પ્રકાશન ક્ષેત્રે જે કાંઈ પ્રકાશિત થાય તે શુદ્ધ હોય; સાંગોપાંગ હોય એવું વલણ આજકાલ જણાય છે અને તે વ્યાજબી પણ લાગે છે. એજ અભિગમ પૂર્વક તૈયાર થયેલું આ પ્રકાશન શ્રી સંઘના કરકમલમાં અર્પણ કરતાં અમે આનંદ અનુભવીએ છીએ.

અમારી સંસ્થાના પ્રારંભકાળથીજ અમને પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજય દેવ સૂરીશ્વરજી તથા પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજય હેમચન્દ્ર સૂરીશ્વરજી તથા પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજય પ્રદ્યુમ્ન સૂરીશ્વરજીનું માર્ગદર્શન દોરવણી મળતાં રહ્યા છે.

આ પ્રકાશનને પણ અમારા અન્ય પ્રકાશનની જેમ ઉમળકા ભર્યો આવકાર મળશે તેવી શ્રધ્ધા છે.

- પ્રકાશક

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

॥ નમો નમઃ શ્રી ગુરુ નેમિ સૂરયે ॥

કિંચિત્ નિવેદન

વર્ષો પહેલાં **પ્રબોધટીકાનુસારી પંચ પ્રતિક્રમણ** સૂત્રોનું પુસ્તક જોયું ત્યારથી પ્રતિક્રમણના સૂત્રોના છંદની વિશેષતા જાણવા મળી. તે પછી તે પ્રમાણે બોલવાનું અને અવસરે અવસરે વાર્તાલાપ/પ્રવચન વગેરેમાં તે તરફ અન્ય વ્યક્તિઓનું ધ્યાન દોરવાનું બનતું રહ્યું. પ્રબોધટીકાનુસારી પંચપ્રતિક્રમણના સૂત્રોનું પુસ્તક સુલભ નથી ક્યાંક જ જૂના જ્ઞાન ભંડારમાં તે મળે તો મળે.

તેથી ''તે તે સૂત્રોના છંદના ઉલ્લેખ વાળું એક પ્રકાશન થાય તો સારું'' આવી માંગણી અવરનવર થતી એ અનુસાર આ પ્રમાણેનું પહેલીવારનું પ્રકાશન વિ.સં. ૨૦૫૨ માં સુરત અઠવા લાઈન્સની શ્રી જગદ્ગુરુ હીર વિજયસૂરીશ્વરજી જૈન પાઠશાળા તરફથી થયું. તે આવૃત્તિ ટૂંક સમયમાં જ ખપી જવાથી આ તેનું પુનઃ પ્રકાશન થઇ રહ્યું છે.

આ સૂત્રોમાં ક્યાંક ક્યાંક જરૂરી પાઠશુધ્ધિની વિચારણા કરી છે. તે પાઠ શુધ્ધિ આ પ્રમાણે છે.

ભરહેસર બાહુબલી સૂત્રમાં :-

(૧) *પાવપ્પબંધા વિલિજ્જંતિ*

પાક્ષિક અતિચારમાં :-

(૧) *પરમાર્થ જાણ્યા વિના ભૂલ્યા, વ્યામોહયા*

(૨) *મુહપત્તિ ઉત્સંઘટ્ટી*

(૩) *ખાધિ લગે અદેખાઇ ચિંતવી*

મોટી શાંતિમાં :-

(૧) *ઓં હ્રી, શ્રી, ધૃતિ મતિ કીર્તિ કાંતિ*

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

અહીં હ્રી દેવી શ્રી દેવી ધૃતિદેવી આ રીતનો સંદર્ભ છે.
હ્રીઁ શ્રીઁ એવા મંત્ર બીજ અહીં નથી

(૨) *એષાં શાન્તિઃ પ્રતિષ્ઠાયાત્રા*

સંતિકરં સ્તોત્રમાં :-

(૧) *સૌઁ હ્રીઁ નમો ય સવ્વોસહિ* - ગાથા ૩

(૨) *રક્ખંતુ મમં રોહિણી* - ગાથા ૪

(૩) *બંભો મણુએસરકુમારો* - ગાથા ૭

જગચિંતામણિ સૂત્રમાં :-

પહેલી જ પંક્તિમાં

(૧) *જગચિંતામણિ જગહ નાહ*

આમ પાઠ મળે છે અને રોલાછંદની દૃષ્ટિએ જગહ નાહ પાઠ બંધ બેસે છે.

લઘુશાંતિમાં :-

(૧) *ફટ્ ફટ્ સ્વાહા*

સકલાર્હત્ સ્તોત્રમાં :-

(૧) *ભાવતોઽર્ચાઁ નમામિ*

આટલું પાઠ શુધ્ધિ માટે વિચારીને હવે થોડીક છંદ પ્રમાણે ઉચ્ચાર કરવાની વાત કરીએ!

પ્રતિક્રમણના મોટાભાગના સૂત્રો છંદોબધ્ધ છે અને તે સૂત્રો તે પ્રમાણે બોલવાથી તેનું શ્રવણ મધુર લાગે છે. મોટાભાગનાં સૂત્રોમાં ગાહા છંદ જેને સંસ્કૃતમાં આર્યા છંદ કહેવામાં આવે છે તે જ વપરાયો છે અને તેના ચાર ચરણ હોય છે અને તે ચારે - ચરણ આરોહ અને અવરોહપૂર્વક બોલવાનાં હોય છે. તેના ઉચ્ચારને ગજગતિ, હંસગતિ, સર્પગતિ અને સિંહગતિ સાથે સરખાવવામાં

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આવે છે. તેની ગતિની જેમ એ ચરણો બોલવા જોઇએ.

આ સિવાય વપરાયેલા છંદમાં જગચિંતામણિ સૂત્રમાં રોલા છંદ, વસ્તુ છંદ, ચઉક્કસાય સૂત્રમાં પદાકુલા છંદ, અડિલ્લય છંદ. વિશાલલોચન અને નમોસ્તુમાં વપરાયેલા વંશસ્થ વગેરે છંદ અને એ રીતે બોલવાથી સૂત્રોમાં માધુર્ય પ્રકટ થાય છે સરસતા જણાય છે. એટલે તમામ ધાર્મિક શિક્ષકગણ ને મારી ભારપૂર્વકની ભલામણ છે કે તમે કોઇક છંદના જાણકાર પાસે તે તે છંદના ઉચ્ચારને બોલવાની પધ્ધતિની સાચી રીત શીખી લેજો કારણકે વસંતતિલકા, ઉપજાતિ, મંદાક્રાન્તા, વગેરે છંદનું નક્કી કરેલા અક્ષર પ્રમાણેનું બંધારણ હોય છે અને અમુક અક્ષરે વિરામ લેવાનો હોય છે વગેરે બાબતો રૂબરૂમાંજ શીખી શકાય માટે તમે તેવા જાણકાર પાસે શીખી લેજો અને તે પ્રમાણે વિદ્યાર્થી અને વિદ્યાર્થીનીને ભણાવજો. ખૂબ આનંદ આવશે અને જ્ઞાનનો ક્ષયોપશમ વધશે.

આ પુસ્તકના પ્રુફ મુનિશ્રી રાજહંસ વિજયજીએ તથા પંડિત શ્રી ગુણવંતભાઇ ઠારે (સૂરત) કાળજીથી વાંચ્યા છે છતાં કોઇ ભૂલ રહી ગઇ હોય તો સુધારી લેવા વિનતિ છે. સાવચેતી અને કાળજી છતાં ભૂલની સંભાવના રહે છે માટે શ્રુતરાગી વિદ્વાનોને સુધારવા અને ધ્યાન દોરવા વિનતિ છે.

પ્રાન્તે માત્ર જ્ઞાન પ્રત્યેની ભક્તિથી પ્રેરિત થઇને આ પ્રયાસ કરાવ્યો છે, છતાં આમાં મતિ મંદતા વગેરે દોષોથી કશું અનુચિત થયું હોય તો ક્ષમા પ્રાર્થના સાથે....

જ્ઞાનપંચમી, સં.૨૦૫૪
ભાવનગર

શ્રી નેમિ અમૃત દેવ હેમચન્દ્રસૂરિ શિષ્ય
પ્રદ્યુમ્નસૂરિ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ઉપાધ્યાયજી અમર રહો !

સ્તુતિ

(મૈત્રીભાવનું પવિત્ર ઝરણું : એ રાગ)

ઉપાધ્યાય શ્રી યશોવિજયજી જિનવર શાસનના શણગાર,
ધૈર્ય ક્ષમા ને ગંભીરતાદિ અનેક ગુણગણના ભંડાર;
જ્ઞાનયોગને સિદ્ધ કરીને ખૂબ બઢાવી શાસન-શાન,
વન્દન કરીએ ત્રિવિધે તમને દેજો અમને સાચું જ્ઞાન. ૧

ધન્ય કનોડા ધન્ય સોભાગદે ધન્ય નારાયણ ધર્મશૂરા,
ધન્ય સુહગુરુ શ્રી નયવિજયજી ધન્ય ધન્ય એ ધનજી શૂરા;
ધન્ય સિંહસૂરિજી જેણે હિતશિક્ષાનાં દીધાં દાન,
વન્દન કરીએ ત્રિવિધે તમને દેજો અમને સાચું જ્ઞાન. ૨

ભર ચોમાસે મૂશળધારે વરસે પાણી દિવસ ને રાત,
'ભક્તામર' ની શ્રવણપ્રતિજ્ઞા કારણ ત્રણ ઉપવાસી માત;
સાત વરસના આપે ત્યારે સંભળાવ્યું એ સ્તોત્ર મહાન,
વન્દન કરીએ ત્રિવિધે તમને દેજો અમને સાચું જ્ઞાન. ૩

કાશીતલ વહેતી ગંગાના કાંઠે નિશ્ચલ ધ્યાન ધરી,
ભગવતી દેવી સરસ્વતીને રીઝવીને વરદાન વરી;
ગુરુવર ચરણપસાયે સ્હેજે લાધ્યું આતમ અનુભવ જ્ઞાન,
વન્દન કરીએ ત્રિવિધે તમને દેજો અમને સાચું જ્ઞાન. ૪

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સત્તર તેંતાલીસ ડભોઈતીર્થે ચરમ ચોમાસુ આપ રહ્યા,
વરસ પંચાવન નિર્મળ સંયમ પાળી યશથી અમર થયા;
વ્હેલા વ્હેલા શિવપુર જાવા કર્યું આપે શું શુભપ્રસ્થાન,
વન્દન કરીએ ત્રિવિધે તમને દેજો અમને સાચું જ્ઞાન. ૫

પ્રભુની આણા ગૌણ બની ને જ્ઞાનનો મારગ વિરલ બન્યો,
''શાસન મારું હું શાસનનો'' એવો અન્તર્નાદ ઘટ્યો;
એવા ટાણે આપના ગ્રંથો ટાળે સંઘનું તિમિર તમામ,
વન્દન કરીએ ત્રિવિધે તમને દેજો અમને સાચું જ્ઞાન. ૬

ભવવૈરાગી ગુરુગુણરાગી પૂર્ણભક્ત પ્રભુશાસનના,
ગીતારથ સોભાગી સજ્જન પારંગત શ્રુતસાગરના;
કેવલી ભાષિત માર્ગના જ્ઞાતા સદા અમારી સાથ રહો,
જુગ જુગ જીવો જય જય પામો ઉપાધ્યાયજી અમર રહો. ૭

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

★ સરસ્વતી દેવી વન્દના... ★

(રાગ : રાત રહે જ્યારે પાછલી ષટ્ ઘડી)

માત હે ભગવતિ! આવ મુજ મન મહીં,
જ્યોતિ જિમ ઝગમગે તમસ જાયે ટળી;
કુમતિ મતિ વારિણી કવિ મનોહારિણી,
જય સદા શારદા સારમતિદાયિની. ૧

શ્વેત પદ્માસના શ્વેત વસ્ત્રાવૃતા,
કુન્દ શશિ હિમ સમા ગૌરદેહા;
સ્ફટિક માળા વીણા કર વિષે સોહતા,
કમલ પુસ્તકધરા સર્વજન મોહતા. ૨

અબુધ પણ કૈંક તુજ મહેરને પામીને,
પામતા પાર શ્રુત સિન્ધુનો તે;
અમ પર આજ તિમ દેવી કરુણા કરો,
જિમ લહીએ મતિ વિભવ સારો. ૩

હંસ તુજ સંગના રંગથી ભારતી,
જિમ થયો ખીર નીરનો વિવેકી;
તિમ લહી સાર નિ:સારના ભેદને,
આત્મહિત સાધું કર મુજ પર મહેરને. ૪

દેવી તુજ ચરણમાં શિર નમાવી કરી,
એટલું યાચીએ વિનયભાવે કરી;
યાદ કરીએ તને ભક્તિથી જે સમે,
જીભ પર વાસ કરજે સદા તે સમે. ૫

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૧. શ્રી નમસ્કાર મહામન્ત્ર (શ્રી પંચમંગલ સૂત્ર)

નમો અરિહંતાણં ૧
નમો સિદ્ધાણં ૨
નમો આયરિયાણં ૩
નમો ઉવજ્ઝાયાણં ૪
નમો લોએ સવ્વ-સાહૂણં ૫

(સિલોગો)

એસો પંચ-નમુક્કારો, ૬
સવ્વ-પાવપ્પણાસણો; ૭
મંગલાણં ચ સવ્વેસિં, ૮
પઢમં હવઈ મંગલં. ૯

આ સૂત્રમાં અરિહંત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય તથા સાધુ એ પાંચ પરમેષ્ઠીને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે. એથી સર્વ પાપો તથા વિઘ્નો દૂર થાય છે. આ નમસ્કાર મન્ત્ર સર્વ મંગલોમાં મુખ્ય મંગલ છે.

* * * *

૨. પંચિંદિય (ગુરુસ્થાપના) સૂત્ર

(ગાહા)

પંચિંદિય-સંવરણો,
તહ નવવિહ-બંભચેર-ગુત્તિધરો;
ચઉવિહ-કસાયમુક્કો,
ઇઅ અટ્ઠારસ ગુણેહિં સંજુત્તો. ૧

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પંચ-મહવ્વય-જુત્તો,
પંચવિહાયાર-પાલણ-સમત્થો;
પંચસમિઓ-તિગુત્તો,
છત્તીસ ગુણો ગુરૂ મજ્ઝ. ૨

આ સૂત્રમાં આચાર્ય મહારાજના છત્રીસ ગુણોનું વર્ણન છે. સ્થાપનાચાર્ય સ્થાપતી વખતે આ સૂત્ર બોલાય છે.

* * * *

૩. ખમાસમણ (પ્રણિપાત) સૂત્ર

ઇચ્છામિ ખમાસમણો! વંદિઉં
જાવણિજ્જાએ, નિસીહિઆએ,
મત્થએણ વંદામિ. ૧

જિનેશ્વરપ્રભુને તથા ગુરુ મહારાજને ખમાસમણ દેતી વખતે આ સૂત્ર બોલાય છે.

* * * *

૪. ઇચ્છકાર સૂત્ર

ઇચ્છકાર સુહ-રાઈ ? સુહ-દેવસિ ?
સુખ-તપ ? શરીર-નિરાબાધ ?
સુખસંજમ-જાત્રા નિર્વહો છો જી ?
સ્વામી ! શાતા છે જી ?
ભાત-પાણીનો લાભ દેજો જી.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આ સૂત્રથી ગુરુ મહારાજની સર્વ પ્રકારે ભક્તિપૂર્વક સારસંભાળ રાખવા સાથે સંયમ, તપ, શરીર વગેરે સંબંધી સુખ-શાતા પુછાય છે.

* * * *

૫. અબ્ભુટ્ઠિઓ સૂત્ર

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ !
અબ્ભુટ્ઠિઓ હં અબ્ભિંતર દેવસિઅં,
ખામેઉં ? ઇચ્છં, ખામેમિ દેવસિઅં,
જંકિંચિ અપત્તિઅં, પરપત્તિઅં,
ભત્તે, પાણે, વિણએ, વેયાવચ્ચે,
આલાવે, સંલાવે, ઉચ્ચાસણે, સમાસણે,
અંતર-ભાસાએ, ઉવરિ-ભાસાએ,
જંકિંચિ, મજ્ઝ વિણય-પરિહીણં,
સુહુમં વા બાયરં વા,
તુબ્ભે જાણહ, અહં ન જાણામિ,
તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

આ સૂત્રથી ગુરુ મહારાજને આપણાથી જે જે અપરાધ થયા હોય તે જાહેર કરી તેમની પાસે પશ્ચાત્તાપ પૂર્વક માફી માગવામાં આવે છે.

* * * *

૬. ઇરિયાવહિયં સૂત્ર

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ !
ઇરિયાવહિયં પડિક્કમામિ ?

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ઇચ્છં, ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં ૧
ઇરિયાવહિયાએ વિરાહણાએ ૨
ગમણાગમણે ૩
પાણક્કમણે, બીયક્કમણે, હરિયક્કમણે,
ઓસા-ઉત્તિંગ-પણગ-દગ-
મટ્ટી-મક્કડા-સંતાણા-સંકમણે ૪
જે મે જીવા વિરાહિયા, ૫
એગિંદિયા, બેઇંદિયા,
તેઇંદિયા, ચઉરિંદિયા, પંચિંદિયા ૬
અભિહયા, વત્તિયા, લેસિયા,
સંઘાઇયા, સંઘટ્ટિયા, પરિયાવિયા,
કિલામિયા, ઉદ્દવિયા,
ઠાણાઓ ઠાણં સંકામિયા,
જીવિયાઓ વવરોવિયા,
તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં. ૭

* * * *

આ સૂત્રમાં હાલતાં ચાલતાં, જતાં આવતાં આપણાથી જીવહિંસા થઈ જવાથી જે પાપ લાગ્યાં હોય, તે દૂર કરવા માફી માગવામાં આવી છે.

૭. તસ્સ ઉત્તરી સૂત્ર

તસ્સ ઉત્તરી-કરણેણં,
પાયચ્છિત્ત-કરણેણં, વિસોહી-કરણેણં,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

વિસલ્લી-કરણેણં,
પાવાણં કમ્માણં નિગ્ઘાયણટ્ઠાએ
ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં. ૧

આ સૂત્રમાં ઇરિયાવહિયા સૂત્રથી દૂર કરવામાં આવ્યા છતાં રહી ગયેલાં પાપનો નાશ કરવા માટે કાઉસ્સગ્ગ કરવાના ચાર હેતુઓ બતાવ્યા છે.

* * * *

૮. અન્નત્થ (આગાર) સૂત્ર

અન્નત્થ ઊસસિએણં,
નીસસિએણં, ખાસિએણં,
છીએણં, જંભાઇએણં,
ઉડ્ડુએણં, વાયનિસગ્ગેણં,
ભમલીએ, પિત્ત-મુચ્છાએ; ૧
સુહુમેહિં અંગ-સંચાલેહિં,
સુહુમેહિં ખેલ-સંચાલેહિં,
સુહુમેહિં દિટ્ઠિ-સંચાલેહિં ૨
એવમાઇએહિં આગારેહિં;
અભગ્ગો અવિરાહિઓ,
હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો; ૩
જાવ અરિહંતાણં ભગવંતાણં,
નમુક્કારેણં, ન પારેમિ; ૪
તાવ કાયં, ઠાણેણં, મોણેણં,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

જાણેણં, અપ્પાણં વોસિરામિ. **૫**

આ સૂત્રમાં કાઉસ્સગ્ગ કરતી વખતે ન છુટકે થઈ જતી કેટલીક શરીરની નાની મોટી પ્રવૃત્તિઓથી કાઉસ્સગ્ગનો ભંગ ન થાય માટે સોળ આગારોનું વર્ણન છે તથા કાઉસ્સગ્ગ કરવાની રીત, દૃઢતા અને પૂરો કરવાની મર્યાદા બતાવેલ છે.

* * * *

૯. લોગસ્સ(નામસ્તવ) સૂત્ર

(સિલોગો)

લોગસ્સ ઉજ્જોઅગરે,
ધમ્મતિત્થયરે જિણે;
અરિહંતે કિત્તઇસ્સં,
ચઉવીસંપિ કેવલી. **૧**

(ગાહા)

ઉસભ-મજિઅં ચ વંદે,
સંભવ-મભિણંદણં ચ સુમઈં ચ;
પઉમપ્પહં સુપાસં,
જિણં ચ ચંદપ્પહં વંદે. **૨**
સુવિહિં ચ પુપ્ફદંતં,
સીઅલ-સિજ્જંસ-વાસુપુજ્જં ચ;
વિમલ-મણંતં ચ જિણં,
ધમ્મં સંતિં ચ વંદામિ. **૩**

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

કુંથું અરં ચ મલ્લિં,
વંદે મુણિ-સુવ્વયં નમિજિણં ચ;
વંદામિ રિટ્ઠનેમિં,
પાસં તહ વદ્ધમાણં ચ. ૪
એવં મએ અભિથુઆ,
વિહુયરયમલા પહીણ-જરમરણા;
ચઉવીસંપિ જિણવરા,
તિત્થયરા મે પસીયંતુ. ૫
કિત્તિય-વંદિય-મહિયા,
જે એ લોગસ્સ ઉત્તમા સિદ્ધા;
આરુગ્ગ બોહિલાભં,
સમાહિ-વર-મુત્તમં દિંતુ. ૬
ચંદેસુ નિમ્મલયરા,
આઇચ્ચેસુ અહિયં પયાસયરા;
સાગરવર-ગંભીરા,
સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૭

આ સૂત્રમાં આત્મકલ્યાણમાં આગળ વધવા ચોવીસ તીર્થંકર ભગવંતોની નામપૂર્વક સ્તુતિ છે. તથા સમ્યગ્દર્શન-જ્ઞાન-ચારિત્રરૂપ મોક્ષમાર્ગની પ્રાપ્તિ થવાપૂર્વક મને મોક્ષ આપો એવી પ્રાર્થના છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૧૦. કરેમિ ભંતે સૂત્ર

કરેમિ ભંતે ! સામાઇયં,
સાવજ્જં જોગં પચ્ચક્ખામિ,
જાવ નિયમં પજ્જુવાસામિ,
દુવિહં, તિવિહેણં,
મણેણં, વાયાએ, કાએણં,
ન કરેમિ, ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે !
પડિક્કમામિ, નિંદામિ, ગરિહામિ,
અપ્પાણં વોસિરામિ.

આ સૂત્રમાં સામાયિક ગ્રહણ કરવાની મહાપ્રતિજ્ઞા છે, ને સાવદ્ય યોગરૂપ પાપનું પચ્ચક્ખાણ (ત્યાગ) છે, એટલે કે મન-વચન-કાયાથી કોઈપણ પાપ ન કરવું, ન કરાવવું તથા સામાયિકના નિયમ સુધી અડગ ધૈર્યથી સમભાવમાં રહેવાનું સૂચવ્યું છે.

* * * *

૧૧. સામાયિક પારવાનું સૂત્ર

(ગાહા)

સામાઇઅ-વયજુત્તો,
જાવ મણે હોઇ નિયમ-સંજુત્તો;
છિન્નઇ અસુહં કમ્મં,
સામાઇઅ જત્તિઆવારા. ૧

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સામાઈઅમ્મિ ઉ કએ,
સમણો ઈવ સાવઓ હવઈ જમ્હા;
એએણ કારણેણં,
બહુસો સામાઈઅં કુજ્જા. ૨
સામાયિક વિધિએ લીધું, વિધિએ
પાર્યું, વિધિ કરતાં જે કોઈ અવિધિ
હુઓ હોય, તે સવિ મન વચન
કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં.
દશ મનના, દશ વચનના, બાર કાયાના
એ બત્રીસ દોષમાંહિ મારે જીવે જે કોઈ
દોષ લાગ્યો હોય તે સવિ મન વચન
કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં. ૪

આ સૂત્રમાં સામાયિક વ્રતનો મહિમા સમજાવ્યો છે તથા સામાયિક કરનાર જેટલી વાર સામાયિક કરે, તેટલી વાર શ્રાવક છતાં શ્રમણ તુલ્ય ગણી શકાય. માટે ''પરમચારિત્રધર્મની આરાધના માટે વારંવાર સામાયિક કરવાં જોઈએ.'' એવી ભાવના ટકાવી રાખવા માટે સામાયિક પારતી વખતે આ સૂત્ર બોલાય છે.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

❖ સામાયિક લેવાનો વિધિ ❖

સામાયિક કરવામાં જોઈતી વસ્તુઓ :

૧. સીવ્યા વિનાનાં શુદ્ધ વસ્ત્રો ૨. કટાસણું ૩. મુહપત્તિ
૪. સાપડો ૫. પુસ્તક ૬. ચરવાળો ૭. ઘડી

૧. પ્રથમ શુદ્ધ વસ્ત્રો પહેરવાં, પછી ચરવળાથી જગ્યા પૂંજી સ્થાપનાજી સ્થાપવા માટે પુસ્તક સાપડા પર મૂકીને મુહપત્તિ ડાબા હાથમાં રાખી જમણો હાથ પુસ્તક સામે રાખીને નવકાર પંચિંદિય કહીને સ્થાપનાજી સ્થાપવા.

૨. પછી એક ખમાસમણ દઈને ઇરિયાવહિયં, તસ્સ ઉત્તરી, અન્નત્થ કહી એક લોગસ્સનો (ન આવડે તો ચાર નવકારનો) કાઉસ્સગ્ગ કરવો. કાઉસ્સગ્ગ પારીને (નમો અરિહંતાણં કહીને) પ્રગટ લોગસ્સ બોલવો. પછી-

૩. ખમાસમણ દઈ **ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સામાયિક મુહપત્તિ પડિલેહું ? ઇચ્છં.** કહીને મુહપત્તિ પડિલેહવી.

૪. પછી એક ખમાસમણ દઈ, **ઇચ્છાકારેણ સંદસિહ ભગવન્ સામાયિક સંદિસાહું ? ઇચ્છં** કહી એક ખમાસમણ દઈ, **ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ સામાયિક ઠાઉં ? ઇચ્છં** કહી બે હાથ જોડી એક નવકાર ગણવો.

૫. પછી **ઇચ્છકારી ભગવન્ પસાય કરી સામાયિક દંડક ઉચ્ચરાવોજી,** એમ કહી કરેમિ ભંતે સૂત્ર પોતે બોલવું, અથવા ગુરુ કે વડીલ હોય તો તેમની પાસે બોલાવવું .

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૬. પછી એક ખમાસમણ દઈ **ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ બેસણે સંદિસાહું ? ઈચ્છં** કહી એક ખમાસમણ દઈ, **ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! બેસણે ઠાઉં ? ઈચ્છં !** કહી એક ખમાસમણ દઈ ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! **સજ્ઝાય સંદિસાહું ? ઈચ્છં** કહી એક ખમાસમણ દઈ, **ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સજ્ઝાય કરું ? ઈચ્છં** કહી બે હાથ જોડીને ત્રણ નવકાર ગણવા.

૭. પછી બે ઘડી અર્થાત્ અડતાલીસ (૪૮) મિનિટ સુધી સ્થિર આસને બેસી ધર્મધ્યાન કરવું. સ્વાધ્યાય કરવો. સામાયિકમાં સંસારની વાત ન થાય-વિચાર પણ ન થાય.

* * * *

❖ સામાયિક પારવાનો વિધિ ❖

૧. પ્રથમ એક ખમાસમણ દઈને **ઈરિયાવહિયં, તસ્સ ઉત્તરી, અન્નત્થ** કહી એક લોગસ્સ અથવા ન આવડે તો ચાર નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. (નમો અરિહંતાણં કહીને) પારીને પ્રગટ લોગસ્સ બોલવો.

૨. પછી એક ખમાસમણ દઈ **ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! મુહપત્તિ પડિલેહું ? ઈચ્છં** કહીને મુહપત્તિ પડિલેહવી.

૩. પછી એક ખમાસમણ દઈ **ઈચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ સામાયિક પારું ?** એમ આદેશ માગવો. પછી **યથાશક્તિ**

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

બોલી એક ખમાસમણ દઈ **ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! સામાયિક પાર્યું ?** એમ કહી **તહત્તિ** કહેવું. પછી જમણો હાથ ચરવળા અથવા કટાસણા ઉપર સ્થાપીને એક નવકાર ગણી સામાઈઅવય જુત્તો સૂત્ર બોલવું.

૪. સ્થાપના સ્થાપેલા હોય તો જમણો હાથ સવળો રાખી એક નવકાર ગણી સ્થાપનાજી ઉત્થાપી લેવા.

* * * *

૧૨. જગ-ચિંતામણિ ચૈત્યવંદન સૂત્ર

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ !
ચૈત્યવંદન કરું ? ઇચ્છં.

(રોલા છંદ)

જગચિંતામણિ જગહનાહ, જગગુરુ જગરક્ખણ,
જગબંધવ જગસત્થવાહ, જગભાવવિઅક્ખણ;
અટ્ઠાવય-સંઠવિઅ-રૂવ, કમ્મટ્ઠ વિણાસણ,
ચઉવીસંપિ જિણવર જયંતુ, અપ્પડિહય-સાસણ. ૧

(વસ્તુ છંદ)

કમ્મભૂમિહિં, કમ્મભૂમિહિં,
પઢમસંઘયણિ ઉક્કોસય સત્તરિસય,
જિણવરાણ વિહરંત લબ્ભઇ,
નવકોડિહિં કેવલીણ,
કોડિ-સહસ્સ નવ સાહૂ ગમ્મઇ,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સંપઈ જિણવર વીસ મુણી,
બિહું કોડિહિં વરનાણ,
સમણહ કોડિ સહસ્સ દુઅ,
થુણિજ્જઈ નિચ્ચ વિહાણિ. ૨
જયઉ સામિય, જયઉ સામિય,
રિસહ સત્તુંજિ ઉજ્જિંતિ પહુનેમિજિણ,
જયઉ વીર સચ્ચઉરિમંડણ,
ભરૂઅચ્છહિં મુણિસુવ્વય,
મુહરિપાસ દુહ-દુરિઅ-ખંડણ,
અવરવિદેહિં તિત્થયરા,
ચિહું દિસિ વિદિસિ જિં કેવિ,
તીઆણાગય સંપઈય,
વંદું જિણ સવ્વે વિ. ૩

(ગાહા)

સત્તાણવઈ સહસ્સા,
લક્ખા છપ્પન્ન અટ્ઠકોડિઓ,
બત્તીસ-સય બાસિયાઈં, તિઅ-લોએ ચેઈએ વંદે
પનરસ-કોડિ-સયાઈં,
કોડિ બાયાલ લક્ખ અડવન્ના,
છત્તીસ-સહસ-અસીઈં,
સાસય-બિંબાઈં પણમામિ. ૫

આ સૂત્ર શ્રી ગૌતમસ્વામીએ (વૃદ્ધ પ્રવાદથી પહેલી બે ગાથા) ચૈત્યવંદન રચેલું છે. એમાં અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર બિરાજેલા ચોવીસ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

તીર્થંકરો, વીશ વિહરમાન તીર્થંકરો, પ્રસિદ્ધ તીર્થો, સર્વ ચૈત્યો, પ્રતિમાઓ તથા મુનિઓ વગેરેને વંદન કરવામાં આવેલું છે.

* * * *

૧૩. જંકિંચિ સૂત્ર

(ગાહા)

જં કિંચિ નામતિત્થં,
સગ્ગે પાયાલિ માણુસે લોએ;
જાઈં જિણ-બિંબાઈં,
તાઈં સવ્વાઈં વંદામિ

આ સૂત્રમાં જે કોઈ નામમાત્રથી પ્રસિદ્ધ જૈન તીર્થ હોય, તેને તથા ત્રણ લોકમાં રહેલી જિનપ્રતિમાઓને નમસ્કાર કર્યા છે.

* * * *

૧૪. નમુત્થુણં (શક્રસ્તવ) સૂત્ર

નમુત્થુ ણં અરિહંતાણં ભગવંતાણં; ૧
આઇગરાણં, તિત્થયરાણં,
સયંસંબુદ્ધાણં ૨
પુરિસુત્તમાણં, પુરિસ-સીહાણં,
પુરિસ-વર-પુંડરીયાણં,
પુરિસવર-ગંધ હત્થીણં; ૩
લોગુત્તમાણં, લોગ-નાહાણં,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

લોગ-હિયાણં, લોગ-પઈવાણં,
લોગપજ્જોઅગરાણં; ૪
અભયદયાણં, ચક્ખુદયાણં,
મગ્ગદયાણં, સરણદયાણં,
બોહિદયાણં; ૫
ધમ્મદયાણં, ધમ્મદેસયાણં,
ધમ્મ-નાયગાણં, ધમ્મ-સારહીણં,
ધમ્મ-વર-ચાઉરંત-ચક્કવટ્ટીણં; ૬
અપ્પડિહય-વરનાણ-
દંસણધરાણં, વિયટ્ટ-છઉમાણં; ૭
જિણાણં જાવયાણં,
તિન્નાણં તારયાણં,
બુદ્ધાણં બોહયાણં,
મુત્તાણં મોઅગાણં; ૮
સવ્વન્નૂણં, સવ્વદરિસીણં,
સિવ-મયલ-મરુઅ-મણંત-મક્ખય-
મવ્વાબાહ-મપુણરાવિત્તિ-સિદ્ધિગઈ-
નામધેયં ઠાણં સંપત્તાણં,
નમો જિણાણં જિઅભયાણં. ૯

(ગાહા)

જે અ અઈઆ સિદ્ધા,
જે અ ભવિસ્સંતિ-ણાગએ કાલે;
સંપઈ અ વટ્ટમાણા,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સવ્વે તિવિહેણ વંદામિ. ૧૦

આ સૂત્રમાં અરિહંત ભગવાનના ગુણો આવે છે અને ઈન્દ્ર મહારાજ પ્રભુના પાંચે કલ્યાણકોમાં આ સૂત્રથી પ્રભુની સ્તુતિ કરે છે. આ સૂત્રનું બીજું નામ ઈન્દ્રસ્તુતિ પણ કહેવાય છે.

* * * *

૧૫. જાવંતિ ચેઈઆઈ સૂત્ર

(ગાહા)

જાવંતિ ચેઇઆઇં,
ઉડ્ઢે અ અહે અ તિરિયલોએ અ;
સવ્વાઇં તાઇં વંદે,
ઇહ સંતો તત્થ સંતાઇં. ૧

આ સૂત્રમાં ત્રણ લોકમાં રહેલી સર્વ શ્રીજિનપ્રતિમાઓને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

* * * *

૧૬. જાવંત કેવિ સાહૂ સૂત્ર

(ગાહા)

જાવંત કેવિ સાહૂ.
ભરહેરવય-મહાવિદેહે અ;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સવ્વેસિં તેસિં પણઓ,
તિવિહેણ તિદંડ-વિરયાણં. ૧

આ સૂત્રમાં ભરત, ઐરવત અને મહાવિદેહક્ષેત્રની અંદર રહેલા સર્વ સાધુ-સાધ્વી મહારાજાઓને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

* * * *

૧૭. પંચ-પરમેષ્ઠિ-નમસ્કાર સૂત્ર

નમોઽર્હત્-સિદ્ધાચાર્યોપાધ્યાય-સર્વ સાધુભ્યઃ

ચૌદ પૂર્વમાંથી ઉદ્ધૃત કરેલા આ સૂત્રમાં શ્રી પંચ પરમેષ્ઠીને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

* * * *

૧૮. ઉવસગ્ગહરં સ્તોત્ર

(ગાહા)

ઉવસગ્ગ-હરં-પાસં,
પાસં વંદામિ-કમ્મ-ઘણ-મુક્કં;
વિસહર-વિસ-નિન્નાસં,
મંગલ-કલ્લાણ-આવાસં. ૧
વિસહર-ફુલિંગ-મંતં,
કંઠે ધારેઇ જો સયા મણુઓ;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

તરસ ગહ-રોગ-મારી,
દુટ્ઠ જરા જંતિ ઉવસામં. ૨
ચિટ્ઠઉ દૂરે મંતો,
તુજ્ઝ પણામો વિ બહુફલો હોઈ;
નર-તિરિએસુ વિ જીવા,
પાવંતિ ન દુક્ખ-દોગચ્ચં. ૩
તુહ સમ્મત્તે-લદ્ધે,
ચિંતામણિ-કપ્પપાયવબ્ભહિએ;
પાવંતિ અવિગ્ઘેણં,
જીવા અયરામરં ઠાણં. ૪
ઈઅ સંથુઓ મહાયસ !
ભત્તિબ્ભર-નિબ્ભરેણ હિયએણ;
તા દેવ દિજ્જ બોહિં,
ભવે ભવે પાસ જિણચંદ ! ૫

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના ગુણોની સ્તુતિરૂપ આ સ્તોત્ર શ્રી ભદ્રબાહુસ્વામીનું રચેલું છે. તે સર્વ વિઘ્નોનો નાશ કરનારું છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૧૯. જયવીયરાય (પ્રાર્થના) સૂત્ર

(ગાહા)

જય વીયરાય જગ-ગુરૂ,
હોઉ મમં તુહ પભાવઓ ભયવં;
ભવનિવ્વેઓ મગ્ગાણુસારિઆ,
ઇટ્ઠ-ફલ-સિદ્ધી ૧
લોગ-વિરુદ્ધચ્ચાઓ,
ગુરુજણ-પૂઆ પરત્થકરણં ચ;
સુહગુરુજોગો તવ્વયણ-
સેવણા આભવમખંડા. ૨
વારિજ્જઇ જઇવિ નિયાણ-
બંધણં વીયરાય! તુહ સમએ;
તહવિ મમ હુજ્જ સેવા,
ભવે ભવે તુમ્હ ચલણાણં. ૩
દુક્ખક્ખઓ કમ્મક્ખઓ,
સમાહિમરણં ચ બોહિલાભો અ;
સંપજ્જઉ મહ એઅં,
તુહ નાહ ! પણામકરણેણં. ૪

(સિલોગો)

સર્વ-મંગલ-માંગલ્યં,
સર્વ-કલ્યાણ-કારણં;
પ્રધાનં સર્વ ધર્માણાં,
જૈનં જયતિ શાસનમ્. ૫

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આ સૂત્રમાં પ્રભુ પાસે મન, વચન, કાયાની એકાગ્રતાપૂર્વક કેટલીક ઉત્તમ પ્રાર્થનાઓ કરવામાં આવેલી છે.

* * * *

૨૦. અરિહંત-ચેઇયાણં (ચૈત્ય-સ્તવ) સૂત્ર

અરિહંત-ચેઇયાણં,
કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં. ૧
વંદણ-વત્તિઆએ, પૂઅણ-વત્તિઆએ,
સક્કાર-વત્તિઆએ, સમ્માણ-વત્તિઆએ,
બોહિલાભ-વત્તિઆએ,
નિરુવસગ્ગ-વત્તિઆએ; ૨
સદ્ધાએ, મેહાએ, ધિઇએ,
ધારણાએ, અણુપ્પેહાએ, વડ્ઢમાણીએ,
ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં. ૩

આ સૂત્રમાં શ્રી જિનપ્રતિમાઓની આરાધનાઓનું કાઉસ્સગ્ગ કરવાના નિમિત્તોનું અને તે વખતે રાખવાની ભાવનાઓનું વર્ણન છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૨૧. કલ્લાણકંદં (પાંચ જિનની થોય) સ્તુતિ

(ઉપેન્દ્રવજ્રા)

કલ્લાણ-કંદં પઢમં જિણિંદં,
સંતિં તઓ નેમિજિણં મુણીંદં;
પાસં પયાસં સુગુણિક્કઠાણં,
ભત્તીઇ વંદે સિરિવદ્ધમાણં ૧

(ઉપજાતિ)

અપાર-સંસાર-સમુદ્દ-પારં,
પત્તા સિવં દિંતુ સુઇક્કસારં;
સવ્વે જિણિંદા, સુરવિંદ-વંદા,
કલ્લાણવલ્લીણ વિસાલકંદા. ૨
નિવ્વાણમગ્ગે વરજાણકપ્પં,
પણાસિયા-સેસ-કુવાઇ-દપ્પં;
મયં જિણાણં સરણં બુહાણં,
નમામિ નિચ્ચં તિજગપ્પહાણં. ૩
કુંદિંદુ-ગોક્ખીર-તુસાર-વન્ના,
સરોજ-હત્થા કમલે નિસન્ના;
વાએસિરી પુત્થયવગ્ગ - હત્થા,
સુહાય સા અમ્હ સયા પસત્થા. ૪

આ સ્તુતિમાં પહેલી ગાથામાં શ્રી ઋષભદેવ, શાંતિનાથ, નેમિનાથ, પાર્શ્વનાથ અને મહાવીરસ્વામીની, બીજી ગાથામાં સર્વ જિનેશ્વરોની, ત્રીજી ગાથામાં જિનાગમની અને ચોથી ગાથામાં શ્રુતદેવીની સ્તુતિ છે.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

❖ ચૈત્યવંદનનો વિધિ ❖

૧. પ્રથમ ઇરિયાવહી કરી, ત્રણ ખમાસમણ દેવાં. પછી ડાબો ઢીંચણ ઊભો રાખવો. પછી ''ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ચૈત્યવંદન કરું ?'' ''ઇચ્છં'' કહી,

૨. ''સકલકુશલવલ્લી'' કહી કોઇપણ ''ચૈત્યવંદન'' કહેવું.

૩. પછી ''જંકિંચિ'' કહી ''નમુત્થુણં'' કહેવું.

૪. પછી ''જાવંતિ ચેઇઆઈં'' કહી એક ખમાસમણ દેવું.

૫. પછી ''જાવંત કેવિ સાહૂ'' કહી 'નમોઽર્હત્' કહેવું.

૬. પછી સ્તવન કહેવું.

૭. પછી બે હાથ મસ્તકે ધરી, જયવીયરાય ''આભવમખંડા'' સુધી કહેવા. પછી બે હાથ નીચે ઉતારી જયવીયરાય પૂરા કહેવા.

૮. પછી ઊભા થઈ અરિહંતચેઇયાણં કહી, અન્નત્થ કહી, એક નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો.

૯. પછી કાઉસ્સગ્ગ પારીને નમોઽર્હત્ કહીને એક થોય કહેવી. પછી એક ખમાસમણ દેવું.

❖ ગુરુવંદનની વિધિ ❖

૧. પહેલાં ઊભા થઈ બે ખમાસમણ દેવાં.

૨. ત્યારબાદ ઊભા રહી ઇચ્છકાર સૂત્રનો પાઠ બોલવો. (આચાર્ય

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ભગવંત અથવા પદસ્થ સાધુ હોય તો એક ખમાસમણ દેવું.)

૩. પછી ઊભા રહી ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! અબ્ભુટ્ઠિઓમિ અબ્ભિંતર દેવસિઅં ખામેઉં ? ઇચ્છં ખામેમિ દેવસિઅં. આટલું બોલ્યા બાદ જમણો હાથ જમીન પર સ્થાપી ડાબો હાથ મુખ પાસે રાખી બાકીનો અબ્ભુટ્ઠિઓ પૂર્ણ બોલવો.

૪. પછી ઊભા થઈ એક ખમાસમણ દેવું.

નોંધ : સવારે 'રાઈ' શબ્દ અને બપોરે બાર વાગ્યા પછી 'દેવસિ' શબ્દ બોલવો. બંને સાથે ન બોલાય.

ચોવીસ તીર્થંકરોનાં નામ, લાંછન અને વર્ણ

૧.	શ્રી ઋષભદેવ	બળદ	કાંચન
૨.	શ્રી અજિતનાથ	હાથી	કાંચન
૩.	શ્રી સંભવનાથ	ઘોડો	કાંચન
૪.	શ્રી અભિનંદનસ્વામી	વાંદરો	કાંચન
૫.	શ્રી સુમતિનાથ	કૌંચપક્ષી	કાંચન
૬.	શ્રી પદ્મપ્રભસ્વામી	(સૂર્ય)કમળ	રાતો
૭.	શ્રી સુપાર્શ્વનાથ	સાથિયો	કાંચન
૮.	શ્રી ચંદ્રપ્રભસ્વામી	ચંદ્ર	ઉજ્જવળ
૯.	શ્રી સુવિધિનાથ	મગરમચ્છ	ઉજ્જવળ
૧૦.	શ્રી શીતલનાથ	શ્રીવત્સ	કાંચન

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૧૧.	શ્રી શ્રેયાંસનાથ	ગેંડો	કાંચન
૧૨.	શ્રી વાસુપૂજ્યસ્વામી	મહિષ(પાડો)	રાતો
૧૩.	શ્રી વિમલનાથ	વરાહ(ભૂંડ)	કાંચન
૧૪.	શ્રી અનંતનાથ	સીંચાણો	કાંચન
૧૫.	શ્રી ધર્મનાથ	વજ્ર	કાંચન
૧૬.	શ્રી શાંતિનાથ	મૃગ	કાંચન
૧૭.	શ્રી કુંથુનાથ	છાગ(બોકડો)	કાંચન
૧૮.	શ્રી અરનાથ	નંદાવર્ત્ત	કાંચન
૧૯.	શ્રી મલ્લિનાથ	કુંભ	લીલો
૨૦.	શ્રી મુનિસુવ્રતસ્વામી	કાચબો	શ્યામ
૨૧.	શ્રી નમિનાથ	લીલું કમળ	કાંચન
૨૨.	શ્રી નેમિનાથ	શંખ	શ્યામ
૨૩.	શ્રી પાર્શ્વનાથ	સર્પ	લીલો
૨૪.	શ્રી મહાવીરસ્વામી	સિંહ	કાંચન

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પ્રભુ સન્મુખ બોલવાની સ્તુતિઓ

૧. જેના ગુણોના સિંધુના બે, બિંદુ પણ જાણું નહિ,
પણ એક શ્રદ્ધા દિલમહીં કે, નાથ સમ કો છે નહિ;
જેના સહારે ક્રોડ તરિયા, મુક્તિ મુજ નિશ્ચય સહિ,
એવા પ્રભુ અરિહંતને, પંચાંગભાવે હું નમું.

૨. હે ત્રણ ભુવનના નાથ માહરી, કથની જઈ કોને કહું,
કાગળ લખ્યો પહોંચે નહિ, ફરિયાદ જઈ કોને કહું;
તું મોક્ષની મોઝારમાં, હું દુઃખભર્યા સંસારમાં,
જરા સામું તો જુઓ નહીં તો, ક્યાં જઈ કોને કહું.

૩. સુણ્યા હશે પૂજ્યા હશે, નીરખ્યા હશે પણ કો ક્ષણે,
હે જગત બન્ધુ ચિત્તમાં, ધાર્યા નહિ ભક્તિપણે;
જન્મ્યો પ્રભુ તે કારણે, દુઃખપાત્ર આ સંસારમાં,
હા ભક્તિ તે ફળતી નથી, જે ભાવ શૂન્યાચારમાં.

૪. દાદા તારી મુખમુદ્રાને, અમિય નજર નિહાળી રહ્યો,
તારા નયનોમાંથી ઝરતું, દિવ્ય તેજ હું ઝીલી રહ્યો;
ક્ષણભર આ સંસારની માયા, તારી ભક્તિમાં ભૂલી ગયો,
તુજ મૂર્તિમાં મસ્ત બનીને, આત્મિક આનંદ માણી રહ્યો.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ચૈત્યવંદન કરતાં પહેલાં બોલવાનું

(માલિની)

સકલકુશલવલ્લી, પુષ્કરાવર્ત્તમેઘો,
દુરિતતિમિરભાનુઃ, કલ્પવૃક્ષોપમાનઃ;
ભવજલનિધિપોતઃ, સર્વ-સંપત્તિ-હેતુઃ,
સ ભવતુ સતતં વઃ, શ્રેયસે શાન્તિનાથઃ
શ્રેયસે પાર્શ્વનાથઃ ૧

૧. ચોવીશ જિનના શરીરના વર્ણનું ચૈત્યવંદન

પદ્મપ્રભ ને વાસુપૂજ્ય, દોય રાતા કહીએ;
ચંદ્રપ્રભ ને સુવિધિનાથ, દો ઉજ્જવળ લહીએ. ૧

મલ્લિનાથ ને પાર્શ્વનાથ, દો નીલા નીરખ્યા;
મુનિસુવ્રત ને નેમનાથ, દો અંજન સરિખા. ૨

સોળે જિન કંચન સમા એ, એવા જિન ચોવીશ;
ધીરવિમલપંડિત તણો, જ્ઞાનવિમલ કહે શિષ્ય. ૩

૧. શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીનું સ્તવન

જગજીવન જગવાલહો, મરુદેવીનો નંદ લાલ રે;
મુખ દીઠે સુખ ઊપજે, દર્શન અતિહિ આનંદ લાલ રે-જગ૦ ૧
આંખડી અંબુજ પાંખડી, અષ્ટમી શશિ સમ ભાલ લાલ રે;
વદન તે શારદ ચંદલો, વાણી અતિહિ રસાળ લાલ રે-જગ૦ ૨

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

લક્ષણ અંગે વિરાજતાં, અડહિય સહસ ઉદાર લાલ રે;
રેખા-કર-ચરણાદિકે, અભ્યંતર નહિ પાર લાલ રે-જગ ૦ ૩
ઇન્દ્ર ચન્દ્ર રવિ ગિરિતણા, ગુણ લઈ ઘડિયું અંગ લાલ રે;
ભાગ્ય કિહાં થકી આવીયું ! અચરિજ એહ ઉત્તુંગ લાલ રે-જગ ૦ ૪
ગુણ સઘળા અંગીકર્યા, દૂર કર્યા સવિ દોષ લાલ રે;
વાચક જશવિજયે થુણ્યો, દેજો સુખનો પોષ લાલ રે-જગ ૦ ૫

૨. શ્રી મહાવીર સ્વામીનું સ્તવન

ગિરુઆરે ગુણ તુમ તણા, શ્રી વર્ધમાન જિનરાયા રે;
સુણતાં શ્રવણે અમી ઝરે, મારી નિર્મળ થાયે કાયા રે. ગિ ૦ ૧
તુમ ગુણ-ગણ ગંગાજળે, હું ઝીલીને નિર્મળ થાઉં રે;
અવર ન ધંધો આદરું, નિશદિન તોરા ગુણ ગાઉં રે. ગિ ૦ ૨
ઝીલ્યા જે ગંગાજળે, તે છીલ્લર જળ નવિ પેસે રે;
જે માલતી ફૂલે મોહિયા, તે બાવળ જઈ નવિ બેસે રે. ગિ ૦ ૩
એમ અમે તુમ ગુણ ગોઠશું, રંગે રાચ્યા ને વળી માચ્યા રે;
તે કેમ પરસુર આદરે, જે પરનારી વશ રાચ્યા રે. ગિ ૦ ૪
તું ગતિ તું મતિ આશરો, તું આલંબન મુજ પ્યારો રે;
વાચક જશ કહે માહરે, તું જીવ-જીવન આધારો રે. ગિ ૦ ૫

૧. ઋષભદેવ સ્વામીની થોય

આદિ જિનવર રાયા, જાસ સોવન્ન કાયા,
મરુદેવી માયા, ધોરી લંછન પાયા;
જગત સ્થિતિ નિપાયા, શુદ્ધ ચારિત્ર પાયા,
કેવલસિરિ રાયા, મોક્ષનગરે સિધાયા. ૧

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૨. મહાવીર સ્વામીની થોય

જય જય ભવિ હિતકર, વીર જિનશ્વર દેવ,
સુરનરના નાયક, જેહની સારે સેવ;
કરુણારસ કંદો, વંદો આનંદ આણી,
ત્રિશલાસુત સુંદર, ગુણ-મણિ કેરો ખાણી. ૧

॥ સ્તુતિ ॥

આવ્યો શરણે તુમારા, જિનવર ! કરજો, આશ પૂરી અમારી,
નાવ્યો ભવ પાર મારો, તુમ વિણ જગમાં, સાર લે કોણ મારી;
ગાયો જિનરાજ ! આજે, હરખ અધિકથી, પરમ આનંદકારી,
પાયો તુમ દર્શ, નાશે ભવોભવ ભ્રમણા, નાથ ! સર્વે અમારી.

આરતી

જય જય આરતી આદિ જિણંદા, નાભિરાયા મરુદેવીકો નંદા,
પહેલી આરતી પૂજા કીજે, નરભવ પામીને લહાવો લીજે.
દૂસરી આરતી દીન દયાળા, ધુળેવા મંડપમાં જગ અજવાળા,
તીસરી આરતી ત્રિભુવન દેવા, સુર નર ઈંદ્ર કરે તોરી સેવા,
ચોથી આરતી ચઉગતિ ચૂરે, મન વાંછિત ફળ શિવસુખ પૂરે.
પંચમી આરતી પુણ્ય ઉપાયા, મૂળચંદે ઋષભગુણ ગાયા.
જય જય આરતી આદિજિણંદા

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

મંગલદીવો

દીવો રે દીવો પ્રભુ મંગલિક દીવો, આરતી ઉતારણ બહુ ચિરંજીવો,
સોહમને ઘેર પર્વ દિવાળી, અંબર ખેલે અમરા-બાળી.
દીપાળ ભણે એણે કુળ અજવાળી, ભાવે ભગતે વિઘન નિવારી,
દીપાળ ભણે એણે એ કલિકાળે, આરતી ઉતારી રાજા કુમારપાળે.
અમ ઘેર મંગલિક, તુમ ઘેર મંગલિક,મંગલિક ચતુર્વિધ સંઘને હોજો,
દીવો રે દીવો પ્રભુ મંગલિક દીવો,
આરતી ઉતારણ બહુ ચિરંજીવો.

૨૨. સંસારદાવાનલ સ્તુતિ

(ઉપજાતિ)

સંસાર-દાવાનલ-દાહ-નીરં,
સંમોહ-ધૂલી-હરણે સમીરં;
માયા-રસા-દારણ-સાર-સીરં,
નમામિ વીરં ગિરિ-સાર-ધીરં. ૧

(વસન્તતિલકા)

ભાવાવનામ-સુર-દાનવ-માનવેન-
ચૂલા-વિલોલ-કમલાવલિ-માલિતાનિ;
સંપૂરિતાભિનત-લોક-સમીહિતાનિ,
કામં નમામિ જિન રાજ-પદાનિ તાનિ. ૨

(મન્દાક્રાન્તા)

બોધાગાધં સુપદ-પદવી-નીર-પૂરાભિરામં,
જીવાહિંસા-વિરલ-લહરી-સંગમાગાહ-દેહં;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ચૂલાવેલં ગુરુ-ગમ-મણિ-સંકુલં દૂર-પારં,
સારં વીરાગમ-જલનિધિં સાદરં સાધુ સેવે. ૩

(સ્રગ્ધરા)

આમૂલા-લોલ-ધૂલી-બહુલ પરિમલા-
લીઢ-લોલા-લિમાલા-
ઝંકારા-રાવ-સારા-મલ-દલ-કમલા-
ગાર-ભૂમિ-નિવાસે !;
છાયા-સંભાર-સારે ! વર-કમલ-કરે !
તાર-હારા-ભિરામે !,
વાણી-સંદોહ-દેહે ! ભવ-વિરહ-વરં,
દેહિ મે દેવિ ! સારં ! ૪

શ્રી હરિભદ્રસૂરિની સમસંસ્કૃત(સંસ્કૃત-પ્રાકૃત)ભાષામાં રચેલી આ સ્તુતિમાં પહેલી ગાથામાં શ્રી મહાવીરસ્વામી, બીજી ગાથામાં સર્વ જિનેશ્વરોની, ત્રીજી ગાથામાં શ્રી જિનાગમની અને ચોથી ગાથામાં શ્રુતદેવીની સ્તુતિ છે.

* * * *

૨૩. પુક્ખરવરદીવડ્ઢે (શ્રુતસ્તવ) સૂત્ર

(ગાહા)

પુક્ખર-વરદીવડ્ઢે,
ધાયઈ-સંડે અ જંબૂ-દીવે અ;
ભરહેરવય-વિદેહે,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ધમ્માઇ-ગરે નમંસામિ. ૧
તમ-તિમિર-પડલ-વિદ્ધં-
સણસ્સ સુરગણ-નરિંદ-મહિઅસ્સ;
સીમાધરસ્સ વંદે,
પપ્ફોડિઅ-મોહજાલસ્સ. ૨

(વસન્તતિલકા)

જાઇ-જરા મરણ-સોગ-પણાસણસ્સ,
કલ્લાણ-પુક્ખલ-વિસાલ-સુહાવહસ્સ;
કો દેવ-દાણવ-નરિંદ-ગણચ્ચિઅસ્સ,
ધમ્મસ્સ સારમુવલબ્ભ કરે પમાયં. ૩

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

સિદ્ધે ભો! પયઓ ણમો જિણમએ,
નંદી સયા સંજમે,
દેવં નાગ-સુવણ્ણ-કિણ્ણર-ગણ-
સબ્ભૂઅ-ભાવચ્ચિએ;
લોગો જત્થ પઇટ્ઠિઓ જગમિણં,
તેલુક્ક-મચ્ચાસુરં,
ધમ્મો વડ્ઢઉ સાસઓ વિજયઓ,
ધમ્મુત્તરં વડ્ઢઉ. ૪
સુઅસ્સ ભગવઓ
કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, વંદણવત્તિઆએ ૦

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આ સૂત્રમાં અઢી દ્વીપમાં વિચરતા એક સરખા શ્રુતજ્ઞાન ઉત્પન્ન કરનારા ત્રણ કાળના તીર્થંકર ભગવંતોને નમસ્કાર કરવાપૂર્વક શ્રુતજ્ઞાનના મહત્ત્વની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે.

* * * *

૨૪. સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં (સિદ્ધસ્તવ) સૂત્ર

(ગાહા)

સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં, પાર-ગયાણં,
પરંપર-ગયાણં;
લોઅગ્ગમુવગયાણં,
નમો સયા સવ્વ-સિદ્ધાણં. ૧
જો દેવાણ વિ દેવો,
જં દેવા પંજલી નમંસંતિ;
તં દેવ-દેવ-મહિઅં,
સિરસા વંદે મહાવીરં. ૨
ઇક્કો વિ નમુક્કારો,
જિણવર-વસહસ્સ વદ્ધમાણસ્સ;
સંસાર-સાગરાઓ,
તારેઈ નરં વ નારિં વા. ૩
ઉજ્જિંતસેલ-સિહરે,
દિક્ખા નાણં નિસીહિઆ જસ્સ;
તં ધમ્મ-ચક્કવટ્ટિં,
અરિટ્ઠનેમિં નમંસામિ. ૪

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સત્તારિ અટ્ઠ દસ દોય,
વંદિયા જિણવરા ચઉવ્વીસં;
પરમટ્ઠ-નિટ્ઠિઅટ્ઠા,
સિદ્ધા સિદ્ધિં મમ દિસંતુ. ૫

આ સૂત્રમાં પહેલી ગાથામાં સર્વ સિદ્ધોની, બીજી-ત્રીજી ગાથામાં મહાવીર સ્વામીની, ચોથી ગાથામાં નેમિનાથ પ્રભુની અને પાંચમી ગાથામાં અષ્ટાપદ પર્વત ઉપર બિરાજમાન ચોવીસ તીર્થંકરોની સ્તુતિ છે.

* * * *

૨૫. વેયાવચ્ચગરાણં સૂત્ર

વેયાવચ્ચગરાણં, સંતિગરાણં,
સમ્મદિટ્ઠિ-સમાહિગરાણં,
કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં.

આ સૂત્રમાં શ્રી સંઘમાં શાન્તિ, તુષ્ટિ, પુષ્ટિ માટે સમકિતવંત દેવોનું સમ્યગ્દર્શનની શુદ્ધિની અપેક્ષાએ સ્મરણ કરવામાં આવ્યું છે.

* * * *

૨૬. ભગવાનાદિ વંદન સૂત્ર

ભગવાન્હં આચાર્યહં,
ઉપાધ્યાયહં સર્વસાધુહં.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આ સૂત્રમાં સંક્ષેપથી પંચ પરમેષ્ઠીને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે.

* * * *

૨૭. દેવસિઅ પડિક્કમણે ઠાઉં સૂત્ર

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ !
દેવસિઅ પડિક્કમણે ઠાઉં ?
ઇચ્છં. સવ્વસ્સ વિ દેવસિઅ,
દુચ્ચિંતિઅ, દુબ્ભાસિઅ,
દુચ્ચિટ્ઠિઅ, મિચ્છા મિ દુક્કડં.

આ સૂત્રમાં લાગેલાં પાપને અતિ ટૂંકમાં કહીને તેની માફી માગવામાં આવી છે.

* * * *

૨૮. ઇચ્છામિ ઠામિ સૂત્ર

ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં.
જો મે દેવસિઓ અઇઆરો કઓ,
કાઇઓ, વાઇઓ, માણસિઓ,
ઉસ્સુત્તો, ઉમ્મગ્ગો, અકપ્પો,
અકરણિજ્જો, દુજ્ઝાઓ,
દુવ્વિચિંતિઓ, અણાયારો,
અણિચ્છિઅવ્વો, અસાવગપાઉગ્ગો.
નાણે, દંસણે, ચરિત્તાચરિત્તે,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સુએ, સામાઈએ, તિણ્હં ગુત્તીણં,
ચઉણ્હં કસાયાણં, પંચણ્હમણુવ્વયાણં,
તિણ્હં ગુણવ્વયાણં,
ચઉણ્હં સિક્ખાવયાણં,
બારસવિહસ્સ સાવગધમ્મસ્સ,
જં ખંડિઅં, જં વિરાહિઅં,
તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

આ સૂત્રમાં જુદા જુદા આચારોને લગતા અતિચારો-પાપો લાગ્યાં હોય, તેનું ટૂંકમાં પ્રતિક્રમણ બતાવ્યું છે.

* * * *

૨૯. પંચાચારના અતિચારોની ગાથાઓ

(ગાહા)

નાણંમિ દંસણંમિ અ,
ચરણંમિ તવંમિ તહ ય વીરિયંમિ;
આયરણં આયારો,
ઈઅ એસો પંચહા ભણિઓ. ૧
કાલે વિણએ બહુમાણે,
ઉવહાણે તહ અનિણ્હવણે;
વંજણ-અત્થ-તદુભએ,
અટ્ઠવિહો નાણમાયારો. ૨
નિસ્સંકિઅ, નિક્કંખિઅ,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

નિવ્વિતિગિચ્છા અમૂઢદિટ્ઠી અ;
ઉવવૂહ થિરીકરણે,
વચ્છલ્લ-પભાવણે અટ્ઠ. ૩
પણિહાણ-જોગ-જુત્તો,
પંચહિં સમિઈહિં તીહિં ગુત્તીહિં;
એસ ચરિત્તાયારો,
અટ્ઠવિહો હોઇ નાયવ્વો. ૪
બારસવિહંમિ વિ તવે,
સબ્ભિંતર-બાહિરે કુસલ-દિટ્ઠે;
અગિલાઈ અણાજીવી,
નાયવ્વો સો તવાયારો. ૫
અણસણમૂણો-અરિયા,
વિત્તીસંખેવણં રસચ્ચાઓ;
કાયકિલેસો સંલીણયા ય,
બજ્ઝો તવો હોઈ. ૬
પાયચ્છિતં વિણઓ,
વેયાવચ્ચં તહેવ સજ્ઝાઓ;
ઝાણં ઉસ્સગ્ગો વિ અ,
અબ્ભિંતરઓ તવો હોઈ. ૭
અણિગૂહિઅ-બલ-વીરિયો,
પરક્કમઈ જો જહુત્તમાઉત્તો;
જુંજઈ અ જહા-થામં,
નાયવ્વો વીરિઆયારો. ૮

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આ આઠ ગાથામાં જ્ઞાનાદિ પાંચના આચાર અને તેના અતિચાર છે.

* * * *

૩૦. સુ-ગુરુ-વંદના સૂત્ર

ઇચ્છામિ ખમાસમણો ! વંદિઉં,
જાણિજ્જાએ, નિસીહિઆએ,
અણુજાણહ મે મિઉગ્ગહં, નિસીહિ,
અહો-કાયં કાય-સંફાસં
ખમણિજ્જો ભે ! કિલામો
અપ્પ-કિલંતાણં બહુ-સુભેણ ભે !
દિવસો વઇક્કંતો ?
જત્તા ભે ! જવણિજ્જં ચ ભે ! ?
ખામેમિ ખમા-સમણો !
દેવસિઅં વઇક્કમં
આવસ્સિઆએ પડિક્કમામિ
ખમા-સમણાણં, દેવસિઆએ
આસાયણાએ, તિત્તીસન્નયરાએ,
જં કિંચિ મિચ્છાએ, મણ-દુક્કડાએ,
વય-દુક્કડાએ, કાય-દુક્કડાએ,
કોહાએ, માણાએ, માયાએ, લોભાએ,
સવ્વ-કાલિઆએ, સવ્વ-મિચ્છોવયારાએ,
સવ્વ-ધમ્માઇક્કમણાએ,આસાયણાએ,
જો મે અઇઆરો કઓ,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

તસ્સ ખમાસમણો !
પડિક્કમામિ નિંદામિ ગરિહામિ
અપ્પાણં વોસિરામિ

બીજી વારના વાંદણામાં 'આવસ્સિઆએ' પદ ન કહેવું. 'દિવસો વઇક્કંતો'ના સ્થાને મધ્યરાત્રિ પછીથી દિવસના મધ્યભાગ સુધી 'રાઇ વઇક્કંતા', પક્ખીએ 'પક્ખો વઇક્કંતો' ચોમાસીએ 'ચોમાસી વઇક્કંતા', અને સંવચ્છરીએ 'સંવચ્છરો વઇક્કંતો' એ પ્રમાણે પાઠ કહેવો.

આ સૂત્રથી સદ્ગુરુને ભક્તિ અને બહુમાનપૂર્વક વંદન કરી તેમની સેવા-વેયાવચ્ચમાં તેમના પ્રત્યે થયેલા દોષોની ક્ષમા યાચવામાં આવી છે.

* * * *

૩૧. દેવસિઅં આલોઉં સૂત્ર

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ !
દેવસિઅં આલોઉં ? ઇચ્છં,
આલોએમિ જો મે દેવસિઓ ૦

આ સૂત્રથી દેવસિક આલોચના કરવાનો આદેશ માગવામાં આવે છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૩૨. સાત લાખ

સાત લાખ પૃથ્વીકાય,
સાત લાખ અપ્કાય,
સાત લાખ તેઉકાય,
સાત લાખ વાઉકાય,
દશ લાખ પ્રત્યેક-વનસ્પતિકાય,
ચૌદ લાખ સાધારણ-વનસ્પતિકાય,
બે લાખ બેઇંદ્રિય, બેલાખ તેઇંદ્રિય,
બે લાખ ચઉરિંદ્રિય,
ચાર લાખ દેવતા, ચાર લાખ નારકી,
ચાર લાખ તિર્યંચ પંચેન્દ્રિય,
ચૌદ લાખ મનુષ્ય.
એવંકારે ચોરાશી લાખ જીવયોનિમાંહિ
મારે જીવે જે કોઇ જીવ હણ્યો હોય,
હણાવ્યો હોય, હણતાં પ્રત્યે અનુમોદ્યો
હોય, તે સવિ મને, વચને, કાયાએ
કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં.

આ સૂત્રમાં ચોરાશી લાખ યોનિથી ઉત્પન્ન થતા સર્વ સંસારી જીવમાંના જે જીવોની વિરાધના કરી હોય, તે બાબત મિચ્છા મિ દુક્કડં દેવામાં આવે છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૩૩. અઢાર પાપસ્થાનક સૂત્ર

પહેલે પ્રાણાતિપાત,
બીજે મૃષાવાદ, ત્રીજે અદત્તાદાન,
ચોથે મૈથુન, પાંચમે પરિગ્રહ,
છઠ્ઠે ક્રોધ, સાતમે માન,
આઠમે માયા, નવમે લોભ,
દસમે રાગ, અગ્યારમે દ્વેષ,
બારમે કલહ, તેરમે અભ્યાખ્યાન,
ચૌદમે પૈશુન્ય, પંદરમે રતિ-અરતિ,
સોળમે પર-પરિવાદ,
સત્તરમે માયા-મૃષાવાદ,
અઢારમે મિથ્યાત્વશલ્ય.
એ અઢાર પાપસ્થાનકમાંહિ
મારે જીવે જે કોઇ પાપ સેવ્યું હોય,
સેવરાવ્યું હોય, સેવતાં પ્રત્યે
અનુમોદ્યું હોય, તે સવિ મને, વચને,
કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં.

આમાં અઢાર પાપોનાં નામ બોલીને તેની ક્ષમા માંગવામાં આવે છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૩૪. સવ્વસ્સ વિ પ્રતિક્રમણ સૂત્ર

સવ્વસ્સ વિ દેવસિઅ,
દુચ્ચિંતિઅ, દુબ્ભાસિઅ, દુચ્ચિટ્ઠિઅ,
ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ઇચ્છં,
તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં.

આ સૂત્રમાં લાગેલાં પાપોને અતિ ટૂંકમાં કહેવા સાથે તેનું પ્રતિક્રમણ કરવામાં આવ્યું છે.

* * * *

૩૫. ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં-સૂત્ર

ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં ?
જો મે દેવસિઓ અઇચારો કઓ૦

૩૬. વંદિત્તુ (શ્રાદ્ધ-પ્રતિક્રમણ) સૂત્ર

(ગાહા)

વંદિત્તુ સવ્વસિદ્ધે,
ધમ્માયરિએ અ સવ્વસાહૂ અ;
ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં,
સાવગ-ધમ્માઇઆરસ્સ. ૧
જો મે વયાઇયારો,
નાણે તહ દંસણે ચરિત્તે અ;
સુહુમો અ બાયરો વા,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ. ૨

દુવિહે પરિગ્ગહમ્મિ,

સાવજ્જે બહુવિહે અ આરંભે;

કારાવણે અ કરણે,

પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૩

જં બદ્ધમિંદિએહિં,

ચઉહિં કસાએહિં અપ્પસત્થેહિં;

રાગેણ વ દોસેણ વ,

તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ. ૪

આગમણે નિગ્ગમણે,

ઠાણે ચંકમણે અણાભોગે;

અભિઓગે અ નિઓગે,

પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૫

સંકા કંખ વિગિચ્છા,

પસંસ તહ સંથવો કુલિંગીસુ;

સમ્મત્તસ્સ-ઇયારે,

પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૬

છક્કાય-સમારંભે,

પયણે અ પયાવણે અ જે દોસા;

અત્તટ્ઠા ય પરટ્ઠા,

ઉભયટ્ઠા ચેવ તં નિંદે. ૭

પંચણ્હમણુવ્વયાણં,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ગુણ-વ્વચાણં ચ તિણ્હમઇયારે;
સિક્ખાણં ચ ચઉણ્હં,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૮
પઢમે અણુ-વ્વયમ્મિ,
થૂલગ-પાણા-ઇવાય-વિરઇઓ;
આયરિય-મપ્પસત્થે,
ઇત્થ પમાય-પ્પસંગેણં. ૯
વહ-બંધ-છવિ-ચ્છેએ,
અઇ-ભારે ભત્ત-પાણ-વુચ્છેએ;
પઢમ-વયસ્સઇઆરે,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૧૦
બીએ અણુવ્વયમ્મિ,
પરિથૂલગ-અલિય-વયણ-વિરઇઓ;
આયરિયમ-પ્પસત્થે,
ઇત્થ પમાય-પ્પસંગેણં. ૧૧
સહસા-રહસ્સ-દારે,
મોસુવએસે અ કૂડ-લેહે અ;
બીય-વયસ્સઇઆરે,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૧૨
તઇએ અણુ-વ્વયમ્મિ,
થૂલગ-પર-દવ્વ-હરણ-વિરઇઓ;
આયરિઅમપ્પસત્થે,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ઇત્થ-પમાય-પ્પસંગેણં. ૧૩
તેના-હડ-પ્પઓગે,
તપ્પડિરૂવે વિરુદ્ધગમણે અ;
કૂડ-તુલ-કૂડ-માણે,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૧૪
ચઉત્થે અણુવ્વયમ્મિ,
નિચ્ચં પર-દાર-ગમણ-વિરઈઓ;
આયરિઅમપ્પસત્થે,
ઇત્થ પમાયપ્પસંગેણં. ૧૫
અપરિગ્ગહિઆ ઇત્તર,
અણંગ-વિવાહ-તિવ્વ-અનુરાગે;
ચઉત્થ-વયસ્સઇઆરે,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૧૬
ઇત્તો અણુ-વ્વએ પંચમમ્મિ,
આયરિઅમપ્પસત્થમ્મિ;
પરિમાણ-પરિચ્છેએ,
ઇત્થ પમાય-પ્પસંગેણં. ૧૭
ધણ-ધન્ન-ખિત્ત-વત્થુ-
રૂપ્પ-સુવન્ને અ કુવિઅ-પરિમાણે;
દુપએ ચઉપ્પયમ્મિ ચ,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૧૮
ગમણસ્સ ઉ પરિમાણે,
દિસાસુ ઉઢ્ઢં અહે અ તિરિઅં ચ;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

વુહ્ઢિ સઈઅંતરદ્ધા,
પઢમમ્મિ ગુણ-વ્વએ નિંદે. ૧૯
મજ્જંમિ અ મંસમ્મિ અ,
પુપ્ફે અ ફલે અ ગંધ-મલ્લે અ;
ઉવભોગ-પરિભોગે,
બીયમ્મિ ગુણ-વ્વએ નિંદે. ૨૦
સચિત્તે પડિબદ્ધે,
અપોલિ-દુપ્પોલિઅં ચ આહારે;
તુચ્છોસહિ-ભક્ખણયા,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૨૧
ઇંગાલી-વણ-સાડી-
ભાડી-ફોડી સુવજ્જએ કમ્મં;
વાણિજ્જં ચેવ દંત-
લક્ખ-રસ-કેસ-વિસ-વિસયં. ૨૨
એવં ખુ જંત-પિલ્લણ-
કમ્મં નિલ્લંછણં ચ દવ-દાણં;
સર-દહ-તલાય-સોસં,
અસઈ-પોસં-ચ વજ્જિજ્જા. ૨૩
સત્થ-ગ્ગિ-મુસલ-જંતગ-
તણ-કટ્ઠે મંત-મૂલ-ભેસજ્જે;
દિન્ને દવાવિએ વા,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૨૪
ણ્હાણુવ્વટ્ટણ-વન્નગ-

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

વિલેવણે સદ્દ-રૂવ-રસ-ગંધે;
વત્થાસણ-આભરણે,
પડિક્કમે દેસિઅં સવ્વં. ૨૫
કંદપ્પે કુક્કુઇએ,
મોહરિ-અહિગરણ-ભોગ-અઇરિત્તે;
દંડમ્મિ અણટ્ઠાએ,
તઇઅમ્મિ ગુણવ્વએ નિંદે. ૨૬
તિવિહે દુપ્પણિહાણે,
અણવટ્ઠાણે તહા સઇ-વિહૂણે;
સામાઇઅ વિતહકએ,
પઢમે સિક્ખાવએ નિંદે. ૨૭
આણવણે પેસવણે,
સદ્દે રૂવે અ પુગ્ગલક્ખેવે;
દેસાવગાસિઅમ્મિ,
બીએ સિક્ખાવએ નિંદે. ૨૮
સંથારુચ્ચારવિહિ-
પમાય તહ ચેવ ભોયણાભોએ;
પોસહવિહિ-વિવરીએ,
તઇએ સિક્ખાવએ નિંદે. ૨૯
સચિત્તે નિક્ખિવણે,
પિહિણે વવએસ-મચ્છરે ચેવ;
કાલાઇક્કમદાણે,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ચઉત્થે સિક્ખાવએ નિંદે. ૩૦

સુહિએસુ અ દુહિએસુ અ,

જા મે અસ્સંજએસુ અણુકંપા;

રાગેણ વ દોસેણ વ,

તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ. ૩૧

સાહૂસુ સંવિભાગો,

ન કઓ તવ-ચરણ-કરણ-જુત્તેસુ;

સંતે ફાસુઅદાણે,

તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ. ૩૨

ઇહલોએ પરલોએ,

જીવિઅ-મરણે અ આસંસ-પઓગે;

પંચવિહો અઈચારો,

મા મજ્ઝ હુજ્જ મરણંતે. ૩૩

કાએણ કાઈઅસ્સ,

પડિક્કમે વાઈઅસ્સ વાયાએ;

મણસા માણસિઅસ્સ,

સવ્વસ્સ વયાઈઆરસ્સ. ૩૪

વંદણ-વય-સિક્ખા-ગા-

રવેસુ સન્ના-કસાય-દંડેસુ;

ગુત્તીસુ અ સમિઈસુ અ,

જો અઈઆરો અ તં નિંદે. ૩૫

સમ્મ-દિટ્ઠી જીવો,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

જઇ વિ હુ પાવં સમાચરે કિંચિ;
અપ્પો સિ હોઇ બંધો,
જેણ ન નિદ્ધંધસં કુણઇ. ૩૬
તં પિ હુ સ-પડિક્કમણં,
સ-પરિઆવં સ-ઉત્તર-ગુણં ચ;
ખિપ્પં ઉવસામેઇ,
વાહિવ્વ સુ-સિક્ખિઓ વિજ્જો. ૩૭
જહા વિસં કુટ્ઠગયં,
મંત-મૂલ-વિસારયા;
વિજ્જા હણંતિ મંતેહિં,
તો તં હવઇ નિવ્વિસં. ૩૮
એવં અટ્ઠ-વિહં કમ્મં,
રાગ-દોસ-સમજ્જિઅં;
આલોઅંતો અ નિંદંતો,
ખિપ્પં હણઇ સુ-સાવઓ. ૩૯
કય-પાવો વિ મણુસ્સો,
આલોઇઅ નિંદિઅ ગુરુ-સગાસે;
હોઇ અઇરેગ-લહુઓ,
ઓહરિઅ-ભરુવ્વ ભારવહો. ૪૦
આવસ્સએણ એએણ,
સાવઓ જઇવિ બહુ-રઓ હોઇ;
દુક્ખાણમંતકિરિઅં,
કાહી અચિરેણ કાલેણ. ૪૧

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આલોચણા બહુવિહા,
ન ય સંભરિઆ પડિક્કમણ-કાલે;
મૂલગુણ-ઉત્તરગુણે,
તં નિંદે તં ચ ગરિહામિ. ૪૨
તસ્સ ધમ્મસ્સ કેવલિ-પન્નત્તસ્સ,
અબ્ભુટ્ઠિઓમિ આરાહણાએ,
વિરઓમિ વિરાહણાએ;
તિવિહેણ પડિક્કંતો,
વંદામિ જિણે ચઉવ્વીસં. ૪૩
જાવંતિ ચેઇઆઇં,
ઉડ્ઢે અ અહે અ તિરિઅલોએ અ;
સવ્વાઈં તાઈં વંદે,
ઇહ સંતો તત્થ સંતાઈં. ૪૪
જાવંત કેવિ સાહૂ,
ભરહેરવય-મહાવિદેહે અ;
સવ્વેસિં તેસિં પણઓ,
તિવિહેણ તિદંડવિરયાણં. ૪૫
ચિર-સંચિય-પાવ-પણાસણીઇ,
ભવ-સયસહસ્સ-મહણીએ;
ચઉવીસ-જિણ-વિણિગ્ગય-કહાઇ,
વોલંતુ મે દિઅહા. ૪૬
મમ મંગલમરિહંતા,
સિદ્ધા સાહૂ સુઅં ચ ધમ્મો અ;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સમ્મદિટ્ઠી દેવા,
દિંતુ સમાહિં ચ બોહિં ચ. ૪૭
પડિસિદ્ધાણં કરણે,
કિચ્ચાણમકરણે પડિક્કમણં;
અસદ્દહણે અ તહા,
વિવરીઅ-પરૂવણાએ અ. ૪૮

(સિલોગો)

ખામેમિ સવ્વજીવે,
સવ્વે જીવા ખમંતુ મે;
મિત્તી મે સવ્વ-ભૂએસુ,
વેરં મજ્ઝ ન કેણઇ. ૪૯

(ગાહા)

એવમહં આલોઇઅ,
નિંદિઅ-ગરહિઅ-દુગંછિઅં સમ્મં;
તિવિહેણ પડિક્કંતો,
વંદામિ જિણે ચઉવ્વીસં. ૫૦

આ સૂત્રમાં શ્રાવકના પાંચ આચાર, બાર વ્રતો અને બીજાં ધર્મકર્તવ્યોમાં લાગતા દોષોના પશ્ચાત્તાપ સાથે, ફરી ન થાય તેની સાવચેતી રાખવા પૂર્વક નિંદા કરવામાં આવે છે. તથા રોજ પ્રતિક્રમણ કરવાના હેતુઓ અને સર્વ જીવોની ક્ષમાપના વગેરે આવે છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૩૭. આયરિય ઉવજ્ઝાએ સૂત્ર

(ગાહા)

આયરિય-ઉવજ્ઝાએ,
સીસે સાહમ્મિએ કુલ-ગણે અ;
જે મે કેઇ કસાયા,
સવ્વે તિવિહેણ ખામેમિ. ૧
સવ્વસ્સ સમણ-સંઘસ્સ,
ભગવઓ અંજલિં કરિઅ સીસે;
સવ્વં ખમાવઈત્તા,
ખમામિ સવ્વસ્સ અહયં પિ. ૨
સવ્વસ્સ જીવરાસિસ્સ,
ભાવઓ ધમ્મ-નિહિઅ-નિય-ચિત્તો;
સવ્વં ખમાવઈત્તા,
ખમામિ સવ્વસ્સ અહયં પિ. ૩

આ સૂત્રમાં આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, સકળસંઘ તથા સર્વ જીવો ઉપર ક્રોધ થયો હોય તેની તથા બીજા જે કોઈ અપરાધ થયા હોય તે સર્વની ક્ષમાપના કરવામાં આવે છે.

* * * *

૩૮. નમોઽસ્તુ વર્દ્ધમાનાય સૂત્ર

ઇચ્છામો અણુસટ્ઠિં,
નમો ખમાસમણાણં, નમોઽર્હત્ ૦

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

(અનુષ્ટુપ)

નમોઽસ્તુ વર્ધમાનાય,
સ્પર્ધમાનાય કર્મણા;
તજ્જયા-વાપ્ત-મોક્ષાય,
પરોક્ષાય કુતીર્થિનામ્. ૧

(ઔપચ્છન્દસિક)

યેષાં વિકચા-રવિંદ-રાજ્યા,
જ્યાયઃ ક્રમ-કમલા-વલિં દધત્યા;
સદૃશૈરિતિ સંગતં પ્રશસ્યં,
કથિતં સન્તુ શિવાય તે જિનેન્દ્રાઃ. ૨

(વંશસ્થ)

કષાય-તાપા-ર્દિત-જન્તુ-નિર્વૃતિં,
કરોતિ યો જૈન-મુખા-મ્બુદોદ્ગતઃ;
સ શુક્ર-માસોદ્ભવ-વૃષ્ટિ-સન્નિભો,
દધાતુ તુષ્ટિં મયિ વિસ્તરો ગિરામ્ ૩

પહેલી ગાથામાં શ્રી વીર પરમાત્માની, બીજી ગાથામાં સર્વ તીર્થંકરોની અને ત્રીજી ગાથામાં જિનવાણીની સ્તુતિ છે. સાંજે છ આવશ્યક પૂરા થયા પછી તેનો આનંદ જાહેર કરવા ચૈત્યવંદનરૂપે દેવસિઅ પ્રતિક્રમણમાં આ સ્તુતિ બોલાય છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૩૯. વિશાલલોચન સૂત્ર

(અનુષ્ટુપ)

વિશાલ-લોચન-દલં,
પ્રોદ્યદ્-દન્તાંશુ-કેસરમ્;
પ્રાતર્વીર-જિનેન્દ્રસ્ય,
મુખ-પદ્મં પુનાતુ વઃ. ૧

(ઔપચ્છન્દસિક)

યેષામભિષેક-કર્મ કૃત્વા,
મત્તા હર્ષભરાત્ સુખં સુરેન્દ્રાઃ;
તૃણમપિ ગણયન્તિ નૈવ નાકં,
પ્રાતઃ સન્તુ શિવાય તે જિનેન્દ્રાઃ. ૨

(વંશસ્થ)

કલંક-નિર્મુક્તમમુક્ત-પૂર્ણતં,
કુતર્ક-રાહુ-ગ્રસનં-સદોદયમ્;
અપૂર્વ-ચન્દ્રં જિન-ચન્દ્ર-ભાષિતં,
દિનાગમે નૌમિ બુધૈર્નમસ્કૃતમ્. ૩

પહેલી ગાથામાં શ્રી વીરપ્રભુની, બીજી ગાથામાં સર્વ તીર્થંકરોની અને ત્રીજી ગાથામાં જિનાગમની સ્તુતિ છે. સવારે રાઈઅ પ્રતિક્રમણમાં છ આવશ્યક પૂરા થયા પછી તેનો આનંદ જાહેર કરવા ચૈત્યવંદનરૂપે આ સ્તુતિ બોલાય છે.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૪૦. શ્રુતદેવતાની સ્તુતિ

સુઅ-દેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં. અન્નત્થ ૦

(ગાહા)

સુઅ-દેવયા ભગવઈ,
નાણાવરણીય-કમ્મ-સંઘાયં;
તેસિં ખવેઉ સયયં,
જેસિં સુઅસાયરે ભત્તી. ૧

આ શ્રુતદેવતાની સ્તુતિ છે, તે પુરુષો જ બોલે છે, સ્ત્રીઓ 'કમલદલ' બોલે.

* * * *

૪૧. ક્ષેત્ર-દેવતાની સ્તુતિ

ખિત્તદેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં. અનત્થ ૦

(ગાહા)

જિસે ખિત્તે સાહૂ,
દંસણ-નાણેહિં ચરણસહિએહિં;
સાહંતિ મુક્ખમગ્ગં,
સા દેવી હરઉ દુરિઆઇં. ૧

આ ક્ષેત્રદેવતાની સ્તુતિ છે, તે પુરુષો જ બોલે. સ્ત્રીઓ યસ્યાઃ ક્ષેત્રં૦ સ્તુતિ બોલે.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૪૨. કમલદલ સ્તુતિ

(ગાહા)

કમલ-દલ-વિપુલ-નયના,
કમલ-મુખી કમલ-ગર્ભ-સમ-ગોરી;
કમલે સ્થિતા ભગવતી,
દદાતુ શ્રુત-દેવતા સિદ્ધિમ્. ૧

આ શ્રુતદેવતા સ્તુતિ છે. તે સ્ત્રીઓ જ બોલે.

* * * *

૪૩. ભવન-દેવતાની સ્તુતિ

ભવ઼ણ-દેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં. અન્નત્થ૦
જ્ઞાનાદિ-ગુણ-યુતાનાં
નિત્યં સ્વાધ્યાય-સંયમ-રતાનામ્ ;
વિદધાતુ ભવન-દેવી,
શિવં સદા સર્વ-સાધૂનામ્ ૧

આ સ્તુતિ ભવનદેવતાની છે. આ સ્તુતિ પાક્ષિક પ્રતિક્રમણમાં બોલાય છે. પ્રચલિતમાં ભુવન શબ્દ વપરાય છે. પરંતુ ભુવનનો અર્થ લોક થાય છે. ભવનનો અર્થ મકાન થાય છે એટલે ભવન શબ્દ શુદ્ધ છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૪૪. ક્ષેત્રદેવતાની સ્તુતિ

યસ્યાઃ ક્ષેત્રં સમાશ્રિત્ય,
સાધુભિઃ સાધ્યતે ક્રિયા;
સા ક્ષેત્ર-દેવતા નિત્યં,
ભૂયાન્નઃ સુખ-દાયિની. ૧

આ સ્તુતિ ક્ષેત્રદેવતાની છે. આ સ્તુતિ પાક્ષિક પ્રતિક્રમણમાં બોલાય છે.

* * * *

૪૫. અડ્ઢાઇજ્જેસુ (મુનિ-વંદન) સૂત્ર

અડ્ઢાઈજ્જેસુ દીવસમુદ્દેસુ,
પનરસસુ કમ્મ-ભૂમીસુ,
જાવંત કેવિ સાહૂ,
રય-હરણ-ગુચ્છ-પડિગ્ગહ-ધારા,
પંચ-મહવ્વય-ધારા,
અટ્ઠારસ-સહસ્સ સીલંગધારા,
અક્ખયા-ચાર-ચરિત્તા,
તે સવ્વે સિરસા મણસા
મત્થએણ વંદામિ ૧

આ સૂત્રથી અઢી દ્વીપમાં રહેલા મુનિઓને નમસ્કાર કરવામાં આવે છે.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૪૬. વર-કનક (સપ્તતિ-શત-જિન) સ્તુતિ

(ગાહા)

વર-કનક-શંખ-વિદ્રુમ-
મરકત-ઘન-સન્નિભં વિગત-મોહમ્ ;
સપ્તતિ-શતં જિનાનાં,
સર્વા-મર-પૂજિતં વન્દે . ૧

આમાં જુદા જુદા રંગનાં શરીર ધારણ કરનારા સર્વ ક્ષેત્રોમાં એકી સાથે વધુમાં વધુ સંભવતા, એકસો સિત્તેર તીર્થંકરોને વંદન કરવામાં આવે છે. આ સ્તુતિ પણ પુરુષો જ બોલે છે.

* * * *

૪૭. લઘુ-શાન્તિ સ્તવ

(મંગલાદિ)

(ગાહા)

શાન્તિં શાન્તિ-નિશાન્તં,
શાન્તં શાન્તાશિવં નમસ્કૃત્ય;
સ્તોતુઃ શાન્તિ-નિમિત્તં,
મન્ત્ર-પદૈઃ શાન્તયે સ્તૌમિ. ૧

(શ્રી શાંતિ-જિન-નામ-મંત્ર સ્તુતિ)

ઓમિતિ નિશ્ચિત-વચસે,
નમો નમો ભગવતેઽર્હતે પૂજામ્;
શાન્તિ-જિનાય જયવતે,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

યશસ્વિને સ્વામિને દમિનામ્. ૨
સકલા-તિશેષક-મહા-
સંપત્તિ-સમન્વિતાય શસ્યાય;
ત્રૈલોક્ય-પૂજિતાય ચ,
નમો નમઃ શાન્તિ-દેવાય. ૩
સર્વા-મર-સુ-સમૂહ-
સ્વામિક-સંપૂજિતાય ન જિતાય;
ભુવન-જન-પાલનોદ્યત-
તમાય સતતં નમસ્તસ્મૈ. ૪
સર્વ-દુરિતૌઘ-નાશન-
કરાય સર્વા-શિવ-પ્રશમનાય;
દુષ્ટ-ગ્રહ-ભૂત-પિશાચ-
શાકિનીનાં પ્રમથનાય. ૫
યસ્યેતિ-નામ-મન્ત્ર-
પ્રધાન-વાક્યોપયોગ-કૃત-તોષા;
વિજયા કુરુતે જન-હિત-
મિતિ ચ નુતા નમત તં શાન્તિમ્. ૬

(વિજયા-જયા-નવરત્ન માલા)

ભવતુ નમસ્તે ભગવતિ!,
વિજયે ! સુજયે !પરાપરૈરજિતે !;
અપરાજિતે ! જગત્યાં,
જયતીતિ જયા-વહે ભવતિ!. ૭
સર્વસ્યાપિ ચ સંઘસ્ય,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ભદ્ર-કલ્યાણ-મંગલપ્રદદે !;
સાધૂનાં ચ સદા-શિવ-
સુ-તુષ્ટિ-પુષ્ટિ-પ્રદે ! જીયાઃ. ૮
ભવ્યાનાં કૃત-સિદ્ધે !,
નિર્વૃતિ-નિર્વાણ-જનનિ! સત્ત્વાનામ્,
અભય-પ્રદાન-નિરતે !
નમોઽસ્તુ સ્વસ્તિ-પ્રદે તુભ્યમ્. ૯
ભક્તાનાં જન્તૂનાં,
શુભાવહે ! નિત્યમુદ્યતે ! દેવિ !;
સમ્યગ્દૃષ્ટીનાં ધૃતિ-
રતિ-મતિ-બુદ્ધિ-પ્રદાનાય. ૧૦
જિન-શાસન-નિરતાનાં,
શાન્તિ-નતાનાં ચ જગતિ જનતાનામ્;
શ્રી-સંપત્કીર્તિ-યશો-
વર્દ્ધનિ ! જય દેવિ ! વિજયસ્વ. ૧૧
સલિલા-નલ-વિષ-વિષધર-
દુષ્ટ-ગ્રહ-રાજ-રોગ-રણ-ભયતઃ;
રાક્ષસ-રિપુ-ગણ-મારી-
ચૌરેતિ-શ્વાપદાદિભ્યઃ. ૧૨
અથ રક્ષ રક્ષ સુ-શિવં,
કુરુ કુરુ શાન્તિં ચ કુરુ કુરુ સદેતિ;
તુષ્ટિં કુરુ કુરુ પુષ્ટિં,
કુરુ કુરુ સ્વસ્તિં ચ કુરુ કુરુ ત્વમ્. ૧૩

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ભગવતિ ! ગુણવતિ ! શિવ-શાન્તિ-
તુષ્ટિ-પુષ્ટિ-સ્વસ્તીહ કુરુ કુરુ જનાનામ્;
ઓમિતિ નમો નમો હ્રાઁ હ્રીઁ હ્રૂઁ હ્રઃ,
યઃ ક્ષઃ હ્રીઁ ફટ્ ફટ્ સ્વાહા. ૧૪
એવં યન્નામા-ક્ષર-
પુરસ્સરં સંસ્તુતા જયાદેવી;
કુરુતે શાન્તિં નમતાં,
નમો નમઃ શાન્તયે તસ્મૈ. ૧૫

(ફલશ્રુતિ)

ઇતિ પૂર્વ-સૂરિ-દર્શિત-
મન્ત્ર-પદ-વિદર્ભિતઃ સ્તવઃ શાન્તેઃ;
સલિલાદિ-ભય-વિનાશી,
શાન્ત્યાદિ-કરશ્ચ ભક્તિમતામ્. ૧૬
યશ્ચૈનં પઠતિ સદા,
શ્રૃણોતિ ભાવયતિ વા યથા-યોગમ્;
સ હિ શાન્તિપદં યાયાત્,
સૂરિઃ શ્રી-માનદેવશ્ચ. ૧૭

(અંત્ય-મંગલ)

(સિલોગો)

ઉપસર્ગાઃક્ષયં યાન્તિ,
છિદ્યન્તે વિઘ્ન-વલ્લયઃ;
મનઃ પ્રસન્નતામેતિ,
પૂજ્યમાને જિનેશ્વરે. ૧૮

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સર્વ-મંગલ-માંગલ્યં,
સર્વ-કલ્યાણ કારણમ્;
પ્રધાનં સર્વ-ધર્માણાં,
જૈનં જયતિ શાસનમ્. ૧૯

શ્રી નાડોલ નગરમાં મરકી હઠાવવા શ્રી માનદેવસૂરિજીએ આ સ્તોત્ર રચ્યું છે. એને ભણવાથી, સાંભળવાથી તથા એના વડે મન્ત્રેલું જળ છાંટવાથી સર્વ રોગો દૂર થયા હતા અને થાય છે; તથા શાંતિ ફેલાય છે. આ સ્તોત્ર પૂર્વમાંથી ઉદ્ધરેલું છે. તેમાં શ્રી શાન્તિનાથ પ્રભુનું નામ મન્ત્રાક્ષર રૂપે છે. તેનાથી જયાદેવી આકર્ષાઈને કેવી રીતે શાંતિ ફેલાવે છે, તેની ખૂબીનો ચમત્કારિક રીતે વિકાસ બતાવવામાં આવ્યો છે.

* * * *

૪૮. ચઉક્કસાય સૂત્ર

(પાદકુલક)

ચઉક્કસાય-પડિમલ્લુલ્લૂરણુ,
દુજ્જય-મયણ-બાણ-મુસુમૂરણુ;
સરસ-પિયંગુ-વન્નુ-ગય-ગામિઉ,
જયઉ પાસુ ભુવણ-ત્તય-સામિઉ. ૧

(અડિલ્લય)

જસુ તણુ-કંતિ-કડપ્પ-સિણિદ્ધઉ,
સોહઇ ફણિ-મણિ-કિરણા-લિદ્ધઉ;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

નં નવ-જલ-હર-તડિલ્લય-લંછિઉ,
સો જિણુ પાસુ પયચ્છઉ વંછિઉ. ૨

શ્રી પાર્શ્વનાથ પ્રભુના ગુણોની સ્તુતિરૂપ ચૈત્યવંદન છે.

* * * *

૪૯. ભરહેસરની સજ્ઝાય

(ગાહા)

ભરહેસર બાહુ-બલી,
અભય-કુમારો અ, ઢંઢણકુમારો;
સિરિઓ, અણિઆ-ઉત્તો,
અઈમુત્તો નાગદત્તો અ. ૧
મેઅજ્જ, થૂલભદ્દો,
વયરરિસી, નંદિસેણ સીહગિરી;
કયવન્નો અ સુકોસલ,
પુંડરિઓ, કેસી કરકંડૂ. ૨
હલ્લ, વિહલ્લ, સુદંસણ,
સાલ, મહાસાલ, સાલિભદ્દો અ;
ભદ્દો, દસન્નભદ્દો,
પસન્નચંદો અ જસભદ્દો. ૩
જંબુપહૂ, વંકચૂલો,
ગયસુકુમાલો, અવંતિસુકુમાલો;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ધન્નો ઈલાઈપુત્તો,
ચિલાઈપુત્તો અ બાહુમુણી. ૪
અજ્જગિરી, અજ્જરક્ખિઅ,
અજ્જસુહત્થી, ઉદાયગો, મણગો;
કાલય-સૂરી, સંબો,
પજ્જુણ્ણો મૂલદેવો અ. ૫
પભવો, વિણ્હુકુમારો,
અદ્દકુમારો, દઢપ્પહારી અ;
સિજ્જંસ કૂરગડૂ અ,
સિજ્જંભવ, મેહકુમારો અ. ૬
એમાઈ મહા-સત્તા,
દિંતુ સુહં ગુણ-ગણેહિં સંજુત્તા;
જેસિં નામ-ગ્ગહણે,
પાવ-પ્પબંધા વિલિજ્જંતિ. ૭
સુલસા, ચંદનબાલા,
મણોરમા, મયણરેહા, દમયંતી;
નમયાસુંદરી, સીયા,
નંદા, ભદ્દા, સુભદ્દા ય. ૮
રાઈમઈ, રિસિદત્તા,
પઉમાવઈ, અંજણા, સિરિદેવી;
જિટ્ઠ. સુજિટ્ઠ, મિગાવઈ,
પભાવઈ, ચિલ્લણાદેવી. ૯
બંભી, સુંદરી, રૂપ્પિણી,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

રેવઈ, કુંતી, સિવા, જયંતી ય;
દેવઈ, દોવઈ, ધારણી,
કલાવઈ, પુપ્ફચૂલા ય. ૧૦
પઉમાવઈ ય ગોરી,
ગંધારી, લક્ખમણા, સુસીમા ય;
જંબૂવઈ, સચ્ચભામા,
રૂપ્પિણી, કણ્હ-ટ્ઠ-મહિસીઓ. ૧૧
જક્ખા ય જક્ખદિન્ના,
ભૂઆ તહ ચેવ ભૂઅદિન્ના ય;
સેણા, વેણા, રેણા,
ભઈણીઓ થૂલ-ભદ્દસ્સ. ૧૨
ઇચ્ચાઇ મહા-સઈઓ,
જયંતિ અકલંક-સીલ-કલિઆઓ;
અજ્જ વિ વજ્જઇ જાસિં,
જસ પડહો તિહુઅણે સયલે. ૧૩

આ સજ્ઝાયમાં પ્રાતઃસ્મરણીય બ્રહ્મચારી, દાનેશ્વરી તથા તપસ્વી વગેરે ઉત્તમ પુરૂષો અને મહાસતીઓનાં નામો ગણાવ્યાં છે.

* * * *

૫૦. મન્નહ જિણાણંની સજ્ઝાય

(ગાહા)

મન્નહ જિણાણમાણં,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

મિચ્છં પરિહરહ, ધરહ સમ્મત્તં;
છ-વ્વિહ-આવસ્સયમ્મિ,
ઉજ્જુત્તો હોઇ પઇ-દિવસં. ૧
પવ્વેસુ પોસહ-વયં,
દાણં, સીલં તવો અ ભાવો અ;
સજ્ઝાય, નમુક્કારો,
પરોવયારો અ જયણા અ. ૨
જિણ-પૂઆ, જિણ-થુણણં,
ગુરુ-થુઅ, સાહમ્મિઆણ વચ્છલ્લં;
વવહારસ્સ ય સુદ્ધી,
રહ-જત્તા, તિત્થ-જત્તા ય. ૩
ઉવસમ, વિવેગ, સંવર,
ભાસા સમિઈ, છ-જીવ-કરુણા ય;
ધમ્મિઅ-જણ-સંસગ્ગો,
કરણ-દમો, ચરણ-પરિણામો. ૪
સંઘોવરિ બહુ-માણો,
પુત્થય-લિહણં, પભાવણા તિત્થે;
સડ્ઢાણ કિચ્ચમેઅં,
નિચ્ચં સુ-ગુરુવએસેણં. ૫

આ સજ્ઝાયમાં શ્રાવકને કરવા યોગ્ય છત્રીસ કૃત્યોનું વર્ણન છે. મન્નહ, પરિહરહ અને ધરહને બદલે મન્નઇ, પરિહરઇ અને ધરઇ શબ્દ શુદ્ધ જણાય છે.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૫૧. સકલ તીર્થ વંદના

(ચોપાઈ)

સકલ તીર્થ વંદું કર જોડ,
જિનવર નામે મંગલ કોડ;
પહેલે સ્વર્ગે લાખ બત્રીસ,
જિનવરચૈત્ય નમું નિશદિશ. ૧
બીજે લાખ અટ્ઠાવીસ કહ્યાં,
ત્રીજે બાર લાખ સદ્દહ્યાં;
ચોથે સ્વર્ગે અડ લખ ધાર,
પાંચમે વંદું લાખ જ ચાર. ૨
છટ્ઠે સ્વર્ગે સહસ પચાસ,
સાતમે ચાલીસ સહસ પ્રાસાદ;
આઠમે સ્વર્ગે છ હજાર,
નવ-દશમે વંદું શત ચાર. ૩
અગ્યાર-બારમે ત્રણસેં સાર,
નવગ્રૈવેયકે ત્રણસેં અઢાર;
પાંચ અનુત્તર સર્વે મળી,
લાખ ચોરાસી અધિકાં વળી. ૪
સહસ-સત્તાણું ત્રેવીસ સાર,
જિનવર-ભવનતણો અધિકાર;
લાંબાં સો જોજન વિસ્તાર,
પચાસ ઊંચાં બહોંતેર ધાર. ૫
એકસો એંસી બિંબ પ્રમાણ,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સભાસહિત એક ચૈત્યે જાણ;
સો કોડ બાવન કોડ સંભાલ,
લાખ ચોરાણું સહસ ચોંઆલ. ૬
સાતસેં ઉપર સાઠ વિશાલ,
સવિ બિંબ પ્રણમું ત્રણ કાળ;
સાત કોડ ને બહોંતેર લાખ,
ભવનપતિમાં દેવલ ભાખ. ૭
એકસો એંસી બિંબ પ્રમાણ,
એક એક ચૈત્યે સંખ્યા જાણ;
તેરસેં કોડ નેવ્યાસી કોડ,
સાઠ લાખ વંદું કર જોડ. ૮
બત્રીસેં ને ઓગણસાઠ,
તિર્ચ્છા લોકમાં ચૈત્યનો પાઠ;
ત્રણ લાખ એકાણું હજાર,
ત્રણસેં વીસ તે બિંબ જુહાર. ૯
વ્યંતર જ્યોતિષીમાં વળી જેહ,
શાશ્વતા જિન વંદું તેહ;
ઋષભ ચન્દ્રાનન વારિષેણ,
વર્દ્ધમાન નામે ગુણસેણ. ૧૦
સમેતશિખર વંદું જિન વીસ,
અષ્ટાપદ વંદું ચોવીસ;
વિમલાચલ ને ગઢ ગિરનાર,
આબુ ઉપર જિનવર જુહાર. ૧૧

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

શંખેશ્વર કેસરિયો સાર,
તારંગે શ્રી અજિત જુહાર;
અંતરીક્ષ વરકાણો પાસ,
જીરાવલો ને થંભણ પાસ. ૧૨
ગામ નગર પુર પાટણ જેહ,
જિનવરચૈત્ય નમું ગુણગેહ;
વિહરમાન વંદું જિન વીશ,
સિદ્ધ અનંત નમું નિશદિશ. ૧૩
અઢીદ્વીપમાં જે અણગાર,
અઢાર સહસ શીલાંગના ધાર;
પંચ મહાવ્રત સમિતિ સાર,
પાળે પળાવે પંચાચાર. ૧૪
બાહ્ય અભ્યંતર તપ ઉજમાળ,
તે મુનિ વંદું ગુણમણિમાળ;
નિત નિત ઊઠી કીર્તિ કરું,
“જીવ” કહે ભવસાયર તરું. ૧૫

આમાં ત્રણ લોકની અંદર આવેલાં શાશ્વતાં-અશાશ્વતાં ચૈત્યો તથા તેની અંદર રહેલી પ્રતિમાઓની સંખ્યા બતાવી તેમને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે. આ તીર્થમાળા શ્રી જીવવિજયજી મહારાજાએ રચેલ છે.

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પર. પોસહનું પચ્ચક્ખાણ

કરેમિ ભંતે ! પોસહં આહાર-પોસહં,
દેસઓ, સવ્વઓ, સરીરસક્કાર-પોસહં
સવ્વઓ, બંભચેર-પોસહં સવ્વઓ,
અવ્વાવાર-પોસહં સવ્વઓ, ચઉવ્વિહં
પોસહં ઠામિ, જાવ દિવસં (અહોરત્તં)
પજ્જુવાસામિ, દુવિહં, તિવિહેણં,
મણેણં વાયાએ કાએણં, ન કરેમિ,
ન કારવેમિ, તસ્સ ભંતે ! પડિક્કમામિ
નિંદામિ, ગરિહામિ, અપ્પાણં વોસિરામિ.

આ પોસહનું પચ્ચક્ખાણ છે. તેમાં પોસહના ચાર પ્રકાર બતાવ્યા છે. પોસહ લઈને નિંદા વિકથામાં ન પડતાં ધર્મને પુષ્ટિ મળે તેવું વર્તન રાખવું જોઈએ.

* * * *

પ૩. પોસહ પારવાનું સૂત્ર

(ગાહા)

સાગર-ચંદો કામો,
ચંદવડિંસો, સુદંસણો ધન્નો;
જેસિં પોસહ-પડિમા,
અખંડિઆ જીવિઅંતે વિ. ૧
ધન્ના સલાહણિજ્જા,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સુલસા, આણંદ-કામદેવા ય;
જાસ પસંસઇ ભયવં,
દઢવ્વયત્તં મહાવીરો. ૨
પોસહ વિધિએ લીધો, વિધિએ પાર્યો,
વિધિ કરતાં જે કોઇ અવિધિ હુઓ
હોય તે સવિ મન, વચન, કાયાએ
કરી, મિચ્છા મિ દુક્કડં.
પોસહના અઢાર દોષમાંહિ જે કોઇ
દોષ લાગ્યો હોય, તે સવિ મન-વચન-
કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં.

આ ગાથાઓ પોસહ પારતી વખતે બોલાય છે. આમાં વારંવાર પોસહ કરવાની આપણને ભાવના થાય માટે દૃષ્ટાંતરૂપ થવા માટે પોસહ વ્રતમાં દૃઢ રહેલા શ્રાવક શ્રાવિકાઓની પ્રશંસા કરવામાં આવી છે.

* * * *

૫૪. શ્રી સંતિકરં સ્તવન

(ગાહા)

સંતિકરં સંતિજિણં, જગસરણં જયસિરીઇ દાયારં ।
સમરામિ ભત્તપાલગ-નિવ્વાણી-ગરુડ-કયસેવં ॥૧ ॥

ૐ સનમો વિપ્પોસહિ-પત્તાણં સંતિસામિ-પાયાણં ।
ઝ્રૌં સ્વાહા-મંતેણં, સવ્વાસિવ-દુરિઅ-હરણાણં ॥ ૨ ॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ૐ સંતિ-નમુક્કારો, ખેલોસહિમાઇલદ્ધિપત્તાણં ।
સૌઁ હ્રીઁ નમો ય સવ્વોસહિ-પત્તાણં ચ દેઇ સિરિં ॥ ૩ ॥

વાણી તિહુઅણસામિણી, સિરિદેવી જક્ખરાય-ગણિપિડગા ।
ગહ-દિસિપાલ-સુરિંદા, સયા વિ રક્ખંતુ જિણભત્તે ॥ ૪ ॥

રક્ખંતુ મમં રોહિણી, પન્નત્તી વજ્જસિંખલા ય સયા ।
વજ્જંકુસી ચક્કેસરી, નરદત્તા કાલી મહકાલી ॥ ૫ ॥

ગોરી તહ ગંધારી, મહજાલા માણવી અ વઇરુટ્ટા ।
અચ્છુત્તા માણસિઆ, મહામાણસિઆ ઉ દેવીઓ ॥ ૬ ॥

જક્ખા ગોમુહ મહજક્ખ, તિમુહ જક્ખેસ તુંબરૂ કુસુમો ।
માયંગ વિજય-અજિઆ,બંભો મણુએસરકુમારા ॥ ૭ ॥

છમ્મુહ પયાલ કિન્નર, ગરુડો ગંધવ્વ તહ ય જક્ખિન્દો ।
કુબેર વરુણો ભિઉડી, ગોમેહો પાસ માયંગા ॥ ૮ ॥

દેવીઓ ચક્કેસરી, અજિઆ દુરિઆરી કાલી મહકાલી ।
અચ્ચુઅ સંતા જાલા, સુતારયા-સોઅ સિરિવચ્છા ॥ ૯ ॥
ચંડા વિજયંકુસી, પન્નઇત્તી નિવ્વાણી અચ્ચુઆ ધરણી ।
વઇરુટ્ટ છુત્ત ગંધારી, અંબ પઉમાવઈ સિદ્ધા ॥ ૧૦ ॥

ઇઅ તિત્થ-રક્ખણ-રયા, અન્ને વિ સુરાસુરી ય ચઉહા વિ ।
વંતર-જોઇણી-પમુહા, કુણંતુ રક્ખં સયા અમ્હં ॥ ૧૧ ॥

એવં સુદિટ્ઠિ-સુરગણ-સહિઓ સંઘસ્સ સંતિજિણચંદો ।
મજ્ઝ વિ કરેઉ રક્ખં, મુણિસુંદરસૂરિથુઅમહિમા ॥ ૧૨ ॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ઈઅ સંતિનાહ-સમ્મ-દિટ્ઠી રક્ખં સરઈ તિકાલં જો ।
સવ્વોવદ્દવ-રહિઓ, સ લહઈ સુહસંપયં પરમં ॥ ૧૩ ॥

તવગચ્છગયણદિણયર-જુગવરસિરિસોમસુંદરગુરૂણં ।
સુપસાયલદ્ધગણહર-વિજ્જાસિદ્ધી ભણઈ સીસો ॥ ૧૪ ॥

સહસ્રાવધાની શ્રી મુનિસુંદરસૂરિએ રચેલા આ સ્તવનના પ્રયોગથી શીરોહી રાજ્યમાં ઉત્પન્ન થયેલો તીડનો ઉપદ્રવ શાંત થયો હતો. નવસ્મરણમાં આ સ્તવનનું ત્રીજું સ્થાન છે. પક્ખી પ્રતિક્રમણના અંતે તથા માંગલિક પ્રતિક્રમણમાં સ્તવનની જગ્યાએ બોલાય છે. ૧૪મી ગાથા બોલાતી નથી.

* * * *

૫૫. શ્રી સકલાર્હત્ સ્તોત્ર

(અનુષ્ટુપ)

સકલાર્હત્પ્રતિષ્ઠાન- મધિષ્ઠાનં શિવશ્રિયઃ;
ભૂર્ભુવઃ સ્વસ્ત્રયીશાન-માર્હન્ત્યં પ્રણિદધ્મહે ॥ ૧ ॥
નામાકૃતિદ્રવ્યભાવૈઃ, પુનતસ્ત્રિજગજ્જનમ્;
ક્ષેત્રે કાલે ચ સર્વસ્મિ-ન્નર્હતઃ સમુપાસ્મહે. ॥ ૨ ॥
આદિમં પૃથિવીનાથ-માદિમં નિષ્પરિગ્રહમ્;
આદિમં તીર્થનાથં ચ, ઋષભસ્વામિનં સ્તુમઃ ॥ ૩ ॥
અર્હન્તમજિતં વિશ્વ-કમલાકર-ભાસ્કરમ્;
અમ્લાન-કેવલાદર્શ-સંક્રાન્ત-જગતં સ્તુવે. ॥ ૪ ॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

વિશ્વભવ્યજનારામ-કુલ્યાતુલ્યા જયન્તિ તાઃ;
દેશનાસમયે વાચઃ, શ્રીસંભવજગત્પતેઃ. ॥ ૫ ॥
અનેકાન્તમતામ્ભોધિ-સમુલ્લાસનચન્દ્રમાઃ;
દદ્યાદમન્દમાનન્દં, ભગવાનભિનન્દનઃ. ॥ ૬ ॥
દ્યુસત્કિરીટશાણાગ્રો-ત્તેજિતાઙ્ઘ્રિનખાવલિઃ;
ભગવાન્ સુમતિસ્વામી, તનોત્વભિમતાનિ વઃ. ॥ ૭ ॥
પદ્મપ્રભપ્રભોર્દેહ-ભાસઃ પુષ્ણન્તુ વઃ શ્રિયમ્ ;
અન્તરઙ્ગારિમથને, કોપાટોપાદિવારુણાઃ. ॥ ૮ ॥
શ્રીસુપાર્શ્વજિનેન્દ્રાય, મહેન્દ્રમહિતાઙ્ઘ્રયે;
નમશ્ચતુર્વર્ણસંઘ - ગગનાભોગભાસ્વતે. ॥ ૯ ॥
ચન્દ્રપ્રભપ્રભોશ્ચન્દ્ર-મરીચિનિચયોજ્જવલા;
મૂર્તિર્મૂર્તસિતધ્યાન-નિર્મિતેવ શ્રિયેઽસ્તુ વઃ. ॥ ૧૦ ॥
કરામલકવદ્ વિશ્વં, કલયન્ કેવલશ્રિયા;
અચિન્ત્યમાહાત્મ્યનિધિઃ, સુવિધિર્બોધયેઽસ્તુ વઃ. ॥ ૧૧ ॥
સત્ત્વાનાં પરમાનન્દ-કન્દોદ્ભેદનવામ્બુદઃ;
સ્યાદ્વાદામૃતનિઃસ્યન્દી, શીતલઃ પાતુ વો જિનઃ. ॥ ૧૨ ॥
ભવરોગાર્ત્તજન્તૂના - મગદઙ્કારદર્શનઃ;
નિઃશ્રેયસશ્રીરમણઃ, શ્રેયાંસઃ શ્રેયસેઽસ્તુ વઃ. ॥ ૧૩ ॥
વિશ્વોપકારકીભૂત - તીર્થકૃત્કર્મનિર્મિતિઃ;
સુરાસુરનરૈઃ પૂજ્યો, વાસુપૂજ્યઃ પુનાતુ વઃ. ॥ ૧૪ ॥
વિમલસ્વામિનો વાચઃ, કતકક્ષોદસોદરાઃ;
જયન્તિ ત્રિજગચ્ચેતો - જલનૈર્મલ્યહેતવઃ. ॥ ૧૫ ॥
સ્વયમ્ભૂરમણસ્પર્દ્ધિ - કરુણારસવારિણા;
અનન્તજિદનન્તાં વઃ, પ્રયચ્છતુ સુખશ્રિયમ્. ॥ ૧૬ ॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

કલ્પદ્રુમસધર્મ્માણ-મિષ્ટપ્રાપ્તૌ શરીરિણામ્;
ચતુર્દ્ધા ધર્મ-દેષ્ટારં, ધર્મનાથમુપાસ્મહે. ॥ ૧૭ ॥
સુધાસોદરવાગ્જ્યોત્સ્ના-નિર્મલીકૃતદિઙ્મુખઃ ;
મૃગલક્ષ્મા તમઃશાન્ત્યૈ, શાન્તિનાથજિનોઽસ્તુ વઃ. ॥ ૧૮ ॥
શ્રી કુન્થુનાથો ભગવાન્, સનાથોઽતિશયર્દ્ધિભિઃ;
સુરાનરનૃનાથાના - મેકનાથોઽસ્તુ વઃ શ્રિયે. ॥ ૧૯ ॥
અરનાથસ્તુ ભગવાઁ - શ્ચતુર્થારનભોરવિઃ;
ચતુર્થપુરુષાર્થશ્રી - વિલાસં વિતનોતુ વઃ. ॥ ૨૦ ॥
સુરાસુરનરાધીશ - મયૂરનવવારિદમ્;
કર્મદ્રૂન્મૂલને હસ્તિ - મલ્લં મલ્લિમભિષ્ટુમઃ. ॥ ૨૧ ॥
જગન્મહામોહનિદ્રા - પ્રત્યૂષસમયોપમમ્;
મુનિસુવ્રતનાથસ્ય, દેશનાવચનં સ્તુમઃ. ॥ ૨૨ ॥
લુઠન્તો નમતાં મૂર્ધ્નિ, નિર્મલીકારકારણમ્;
વારિપ્લવા ઇવ નમેઃ, પાન્તુ પાદનખાંશવઃ. ॥ ૨૩ ॥
યદુવંશસમુદ્રેન્દુઃ, કર્મકક્ષહુતાશનઃ;
અરિષ્ટનેમિર્ભગવાન્, ભૂયાદ્વો રિષ્ટનાશનઃ. ॥ ૨૪ ॥
કમઠે ધરણેન્દ્રે ચ, સ્વોચિતં કર્મ કુર્વતિ;
પ્રભુસ્તુલ્યમનોવૃત્તિઃ, પાર્શ્વનાથઃ શ્રિયેઽસ્તુ વઃ. ॥ ૨૫ ॥
શ્રીમતે વીરનાથાય, સનાથાયાદ્‌ભુતશ્રિયા;
મહાનન્દસરોરાજ - મરાલાયાર્હતે નમઃ. ॥ ૨૬ ॥
કૃતાપરાધેઽપિ જને, કૃપામન્થરતારયોઃ;
ઈષદ્‌બાષ્પાર્દ્રયોર્ભદ્રં, શ્રીવીરજિનનેત્રયોઃ. ॥ ૨૭ ॥

(ગાહા)

જયતિ વિજિતાન્યતેજાઃ, સુરાસુરાધીશ-સેવિતઃ શ્રીમાન્;
વિમલસ્ત્રાસવિરહિત-સ્ત્રિભુવનચૂડામણિર્ભગવાન્. ॥ ૨૮ ॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

વીરઃ સર્વસુરાસુરેન્દ્રમહિતો, વીરં બુધાઃ સંશ્રિતાઃ,
વીરેણાભિહતઃ સ્વકર્મનિચયો, વીરાય નિત્યં નમઃ;
વીરાત્તીર્થમિદં પ્રવૃત્તમતુલં, વીરસ્ય ઘોરં તપો,
વીરે શ્રીધૃતિકીર્તિકાન્તિનિચયઃ, શ્રીવીર ! ભદ્રં દિશ. ॥ ૨૯ ॥

(માલિની-વૃત્ત)

અવનિતલગતાનાં, કૃત્રિમાકૃત્રિમાનાં,
વરભવનગતાનાં, દિવ્યવૈમાનિકાનામ્;
ઇહ મનુજકૃતાનાં, દેવ-રાજાર્ચિતાનાં,
જિનવરભવનાનાં, ભાવતોઽર્ચાં નમામિ. ॥ ૩૦ ॥

(અનુષ્ટુપ)

સર્વેષાં વેધસામાદ્ય-માદિમં પરમેષ્ઠિનામ્;
દેવાધિદેવં સર્વજ્ઞં, શ્રીવીરં પ્રણિદધ્મહે. ॥ ૩૧ ॥

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

દેવોઽનેકભવાર્જિતોર્જિતમહા-પાપપ્રદીપાનલો,
દેવઃ સિદ્ધિવધૂવિશાલહૃદયા-લઙ્કારહારોપમઃ;
દેવોઽષ્ટાદશદોષસિન્ધુરઘટાનિર્ભેદપઞ્ચાનનો,
ભવ્યાનાં વિદધાતુ વાઞ્છિતફલં શ્રીવીતરાગો જિનઃ. ॥ ૩૨ ॥
ખ્યાતોઽષ્ટાપદપર્વતો ગજપદઃ, સમ્મેતશૈલાભિધઃ,
શ્રીમાન્ રૈવતકઃ પ્રસિદ્ધમહિમા, શત્રુંજયો મણ્ડપઃ;
વૈભારઃ કનકાચલોઽર્બુદગિરિઃ, શ્રીચિત્રકૂટાદય-
સ્તત્ર શ્રી ઋષભાદયો જિનવરાઃ કુર્વન્તુ વો મઙ્ગલમ્ ॥ ૩૩ ॥

ચોવીશેય તીર્થંકર પરમાત્માની સ્તુતિરૂપ આ સ્તોત્ર પાક્ષિકાદિ ત્રણ પ્રતિક્રમણોમાં ચૈત્યવંદન તરીકે બોલાય છે. આમાંના ૨૫ સુધીના

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

શ્લોકો કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય વિરચિત ત્રિષષ્ટિ શલાકાપુરુષચરિત્રના મંગલાચરણ તરીકે હોવા છતાં, મહત્ત્વના હોવાથી તેનો ચૈત્યવંદન તરીકે ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે. ૨૫મો અને ૩૧મો શ્લોક પણ તેમના જ અન્ય ગ્રંથોમાંના છે. બાકીના અન્ય આચાર્ય કૃત જણાય છે. ૨૭મો શ્લોક શ્રીમદ્ હરિભદ્રસૂરિ વિરચિત અનેકાન્ત જયપતાકા ગ્રંથના મંગલાચરણરૂપ છે.

* * * *

૫૬. શ્રી સ્નાતસ્યા સ્તુતિ

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

સ્નાતસ્યાપ્રતિમસ્ય મેરુશિખરે, શચ્યા વિભોઃ શૈશવે,
રૂપાલોકનવિસ્મયાહૃતરસ-ભ્રાન્ત્યા ભ્રમચ્ચક્ષુષા;
ઉન્મૃષ્ટં નયનપ્રભાધવલિતં, ક્ષીરોદકાશંકયા,
વક્ત્રં યસ્ય પુનઃ પુનઃ સ જયતિ, શ્રી વર્દ્ધમાનો જિનઃ. ॥ ૧ ॥
હંસાં સાહત-પદ્મરેણુકપિશ-ક્ષીરાર્ણવામ્ભોભૃતૈઃ,
કુમ્ભૈરપ્સરસાં પયોધરભરપ્રસ્પર્દ્ધિભિઃ કાઞ્ચનૈઃ;
યેષાં મન્દરરત્નશૈલશિખરે, જન્માભિષેકઃ કૃતઃ,
સર્વૈઃ સર્વસુરાસુરેશ્વરગણૈસ્તેષાં નતોઽહં ક્રમાન્. ॥ ૨ ॥

(સ્રગ્ધરા)

અર્હદ્વક્ત્રપ્રસૂતં, ગણધરરચિતં, દ્વાદશાંગં વિશાલં,
ચિત્રં બહ્વર્થયુક્તં, મુનિગણવૃષભૈર્ધારિતં બુદ્ધિમદ્ભિઃ;
મોક્ષાગ્રદ્વારભૂતં, વ્રતચરણફલં, જ્ઞેયભાવપ્રદીપં,
ભક્ત્યા નિત્યં પ્રપદ્યે, શ્રુતમહમખિલં, સર્વલોકૈકસારમ્. ॥ ૩ ॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

નિષ્પઙ્કવ્યોમનીલદ્યુતિમલસદૃશં, બાલચન્દ્રાભદંષ્ટ્રં,
મત્તં ઘણ્ટારવેણ, પ્રસૃતમદજલં, પૂરયન્તં સમન્તાત્;
આરૂઢો દિવ્યનાગં, વિચરતિ ગગને, કામદઃ કામરૂપી,
યક્ષઃ સર્વાનુભૂતિર્દિશતુ મમ સદા, સર્વકાર્યેષુ સિદ્ધિમ્. ॥ ૪ ॥

* * * *

શ્રીમાન્ કલિકાલસર્વજ્ઞ શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય મહારાજાના શિષ્ય બાલચંદ્રસૂરિએ રચેલી મહાવીર સ્વામીની આ સ્તુતિ માત્ર તેમના સંતોષ ખાતર પાક્ષિકાદિ પ્રતિક્રમણોમાં બોલવા શ્રી સંઘે કબૂલ કરેલી છે.

* * * *

૫૭. શ્રી પાક્ષિકાદિ અતિચાર

નાણંમિ દંસણમ્મિ અ, ચરણમ્મિ તવમ્મિ તહ ય વીરિયમ્મિ;
આયરણં આયારો, ઈઅ એસો પંચહા ભણિઓ. ॥ ૧ ॥

જ્ઞાનાચાર દર્શનાચાર ચારિત્રાચાર તપાચાર વીર્યાચાર એ પંચવિધ આચારમાંહિ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસ માંહિ સૂક્ષ્મ બાદર જાણતાં અજાણતાં હુઓ હોય, તે સવિ મને વચને કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં. ૧

તત્ર જ્ઞાનાચારે આઠ અતિચાર -

કાલે વિણએ બહુમાણે, ઉવહાણે તહ અનિણ્હવણે;
વંજણ અત્થ તદુભએ, અટ્ઠવિહો નાણમાચારો. ॥૧॥

જ્ઞાન કાળવેળાએ ભણ્યો-ગણ્યો નહીં, અકાળે ભણ્યો. વિનયહીન,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

બહુમાનહીન, યોગ-ઉપધાનહીન, અનેરા કન્હે ભણી અનેરો ગુરુ કહ્યો. દેવ-ગુરુ વાંદણે, પડિક્કમણે, સજ્ઝાય કરતાં, ભણતાં ગણતાં, કૂડો અક્ષર કાને માત્રાએ અધિકો-ઓછો ભણ્યો. સૂત્ર કૂડું કહ્યું, અર્થ કૂડો કહ્યો, તદુભય[1] કૂડાં કહ્યાં, ભણીને વિસાર્યાં. સાધુતણે ધર્મે કાજો અણઉદ્ધર્યે, દાંડો અણપડિલેહે, [2]વસતિ અણશોધે [3] અણપવેસે, અસજ્ઝાય અણોજ્ઝાયમાંહે શ્રીદશવૈકાલિક પ્રમુખ સિદ્ધાંત ભણ્યો-ગણ્યો. શ્રાવકતણે ધર્મે [4]થવિરાવલિ, પડિક્કમણાં, ઉપદેશમાળા પ્રમુખ સિદ્ધાંત ભણ્યો-ગણ્યો. કાળવેળાએ કાજો અણઉદ્ધર્યે પઢ્યો. જ્ઞાનોપગરણ-પાટી, પોથી, ઠવણી, કવળી, નવકારવાળી, સાપડા, સાપડી, [5]દસ્તરી, [6]વહી, કાગળિયા [7]ઓલિયા પ્રમુખ પ્રત્યે પગ લાગ્યો, થૂંક લાગ્યું, થૂંકે કરી અક્ષર માંજ્યો, ઓશીસે ધર્યો, કને છતાં આહાર નિહાર[8] કીધો. જ્ઞાનદ્રવ્ય ભક્ષતાં ઉપેક્ષા કીધી. [9]પ્રજ્ઞાપરાધે વિણાશ્યો, વિણસતો [10]ઉવેખ્યો, છતી શક્તિએ સાર-સંભાળ ન કીધી, જ્ઞાનવંત પ્રત્યે દ્વેષ મત્સર ચિંતવ્યો. અવજ્ઞા-આશાતના કીધી. કોઈ પ્રત્યે ભણતાં-ગણતાં અંતરાય કીધો. આપણા જાણપણાતણો ગર્વ ચિંતવ્યો. મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મનઃપર્યવજ્ઞાન, કેવલજ્ઞાન એ પંચવિધ જ્ઞાનતણી અસદ્દહણા કીધી. કોઈ તોતડો બોબડો હસ્યો, [11]વિતર્ક્યો. અન્યથા પ્રરૂપણા કીધી. જ્ઞાનાચાર વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસ૦ ૧.

---

૧. સૂત્ર અને અર્થ. ૨. ઉપાશ્રય. ૩. યોગોદ્વહન આદિથી યોગ્યતા પ્રાપ્ત કર્યા વિના. ૪. આચાર્યના ચરિત્રો. ૫. દફતર ૬. ચોપડો ૭. લખેલા કાગળના વીંટા ૮. ઝાડો ૯. ઓછી સમજને લીધે ૧૦. ઉપેક્ષા ૧૧. મશ્કરી કરી

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

દર્શનાચારે આઠ અતિચાર

નિસ્સંકિય નિક્કંખિય, નિવ્વિતિગિચ્છા અમૂઢદિટ્ઠી અ;
ઉવવૂહ થિરીકરણે, વચ્છલ્લપભાવણે અટ્ઠ. ॥૧॥

દેવ ગુરુ ધર્મ તણે વિષે નિઃશંકપણું ન કીધું તથા એકાંત નિશ્ચય ન કીધો. ધર્મ-સંબંધીયા ફળ તણે વિષે નિઃસંદેહ બુદ્ધિ ધરી નહીં. સાધુ-સાધ્વીનાં મલ-મલિન ગાત્ર દેખી દુગંચ્છા નિપજાવી, કુચારિત્રીયા દેખી ચારિત્રીયા ઉપર અભાવ હુઓ. મિથ્યાત્વીતણી પૂજા પ્રભાવના દેખી મૂઢદૃષ્ટિપણું કીધું. તથા સંઘમાંહે ગુણવંતતણી અનુપબૃંહણા કીધી, અસ્થિરીકરણ, અવાત્સલ્ય, અપ્રીતિ, અભક્તિ નિપજાવી, અબહુમાન કીધું. તથા દેવદ્રવ્ય ગુરુદ્રવ્ય જ્ઞાનદ્રવ્ય સાધારણદ્રવ્ય ભક્ષિત ઉપેક્ષિત પ્રજ્ઞાપરાધે વિણાશ્યાં, વિણસતાં ઉવેખ્યાં, છતી શક્તિએ સારસંભાળ ન કીધી. તથા સાધર્મિક સાથે કલહ કર્મબંધ કીધો.અધોતી અષ્ટપડ-મુખકોશ પાખે દેવપૂજા કીધી. બિંબ પ્રત્યે વાસકુંપી ધૂપધાણું કલશ તણો ઠબકો લાગ્યો. બિંબ હાથથકી પાડ્યું. ઊસાસ-નિઃસાસ લાગ્યો. દેહરે ઉપાશ્રયે મલશ્લેષ્માદિક લોહ્યું. દેહરામાંહે હાસ્ય, ખેલ, કેલિ, કુતૂહલ, આહાર, નિહાર કીધાં. પાન, સોપારી, [1]નિવેદિઆં ખાધાં. ઢવણાયરિય હાથથકી પાડ્યા, પડિલેહવા વિસાર્યા. જિનભવને ચોરાશી આશાતના, ગુરુ-ગુરુણી પ્રત્યે તેત્રીસ આશાતના કીધી હોય, ગુરુવચન તહત્તિ કરી પડિવજ્યું નહીં. દર્શનાચાર વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસ૦ ૨.

---

૧. નૈવેદ્ય

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ચારિત્રાચારે આઠ અતિચાર

પણિહાણજોગજુત્તો, પંચહિં સમિઈહિં તીહિં ગુત્તીહિં, એસ ચરિત્તાચારો, અટ્ઠવિહો હોઈ નાયવ્વો ॥૧॥

ઈર્યાસમિતિ તે અણજોએ હિંડ્યા. ભાષાસમિતિ તે સાવદ્ય વચન બોલ્યા. એષણાસમિતિ તે તૃણ, ડગલ, અન્ન, પાણી અસૂઝતું લીધું. આદાનભંડમત્તનિક્ખેવણા સમિતિ તે આસન, શયન, ઉપકરણ, માતરું પ્રમુખ અણપૂંજી જીવાકુલ ભૂમિકાએ મૂક્યું-લીધું. પારિષ્ઠાપનિકાસમિતિ તે મલ, મૂત્ર, શ્લેષ્માદિક અણપૂંજી જીવાકુલ ભૂમિકાએ પરઠવ્યું. મનોગુપ્તિ મનમાં આર્ત્તરૌદ્ર ધ્યાન ધ્યાયાં. વચનગુપ્તિ સાવદ્ય વચન બોલ્યાં. કાયગુપ્તિ શરીર અણપડિલેહ્યું હલાવ્યું, અણપૂંજે બેઠા. એ અષ્ટ પ્રવચન માતા સાધુતણે ધર્મે સદૈવ અને શ્રાવકતણે ધર્મે સામાયિક પોસહ લીધે રૂડી પેરે પાળી નહીં, ખંડણા વિરાધના હુઈ.

ચારિત્રાચાર વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર

પક્ષ દિવસ૦ ૩.

વિશેષતઃ શ્રાવકતણે ધર્મે શ્રી સમ્યક્ત્વમૂલ બાર વ્રત સમ્યક્ત્વતણા પાંચ અતિચાર. **સંકા કંખ વિગિચ્છા૦**

શંકા :-શ્રી અરિહંતતણાં બલ, અતિશય, જ્ઞાનલક્ષ્મી, ગાંભીર્યાદિક ગુણ, શાશ્વતી પ્રતિમા, ચારિત્રીયાના ચારિત્ર, શ્રી જિનવચનતણો સંદેહ કીધો.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આકાંક્ષા :- બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, મહેશ્વર, ક્ષેત્રપાલ, [૧]ગોગો, [૨]આસપાલ, પાદર-દેવતા, ગોત્ર-દેવતા, ગ્રહપૂજા, [૩]વિનાયક, હનુમંત, સુગ્રીવ, વાલી, નાહ ઇત્યેવમાદિક, દેશ, નગર, ગામ, ગોત્ર, નગરી, [૪]જૂજૂઆ દેવ-દેરાના પ્રભાવ દેખી, રોગ આતંક કષ્ટ આવ્યે ઇહલોક પરલોકાર્થે પૂજ્યા-માન્યા. સિદ્ધ વિનાયક [૫]જીરાઉલાને માન્યું-ઇચ્છ્યું. બૌદ્ધ-સાંખ્યાદિક, સંન્યાસી, [૬]ભરડા, ભગત, લિંગીયા, જોગીયા, જોગી, [૭]દરવેશ અનેરા દર્શનીયાતણા કષ્ટ, મન્ત્ર, ચમત્કાર દેખી પરમાર્થ જાણ્યા વિના ભૂલ્યા, વ્યામોહ્યા. કુશાસ્ત્ર શીખ્યાં, સાંભળ્યાં. શ્રાદ્ધ, સંવચ્છરી, હોળી, બળેવ, માહિપૂનમ, અજાપડવો, પ્રેતબીજ, ગૌરી ત્રીજ, વિનાયક ચોથ, નાગપંચમી, ઝીલણા-છઠ્ઠી, શીલ-સાતમી, ધ્રુવ-આઠમી, નૌલી-નવમી, અહવા દશમી, વ્રત-અગ્યારશી,વચ્છબારશી, ધન-તેરશી, અનન્ત-ચઉદંશી, અમાવાસ્યા, આદિત્યવાર, ઉત્તરાયણ, નૈવેદ્ય કીધાં. નવોદક, યાગ, ભોગ, ઉતારણાં કીધાં, કરાવ્યાં, અનુમોદ્યાં. પીપલે પાણી ઘાલ્યાં, ઘલાવ્યાં. ઘર, બાહિર, ક્ષેત્રે, ખળે, કૂવે, તલાવે, નદીએ, દ્રહે, વાવીએ, સમુદ્રે, કુંડે પુણ્યહેતુ સ્નાન કીધાં, કરાવ્યાં, અનુમોદ્યાં, દાન દીધાં. ગ્રહણ, શનૈશ્વર, મહામાસે, નવરાત્રિએ ન્હાહ્યાં. અજાણના [૮]થાપ્યા અનેરાઈ વ્રતવતોલાં કીધાં, કરાવ્યાં.

વિતિગિચ્છા :- ધર્મસંબંધીયા ફલતણે વિષે સંદેહ કીધો. જિન અરિહંત ધર્મના આગર, વિશ્વોપકારસાગર, મોક્ષમાર્ગના

૧. નાગદેવ-સર્પ. ૨. દિશાપાલ. ૩. ગણેશ. ૪. જુદા જુદા. ૫. દેવવિશેષ. ૬. બ્રાહ્મણ. ૭. ફકીર. ૮. અજાણ માણસોએ સ્થાપેલાં

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

દાતાર ઈસ્યા ગુણ ભણી ન માન્યા- ન પૂજ્યા. મહાસતી-મહાત્માની ઇહલોક-પરલોક સંબંધીયા ભોગ-વાંછિત પૂજા કીધી. રોગ આતંક કષ્ટ આવ્યે ખીણ વચન ભોગ માન્યા. મહાત્માના ભાત-પાણી, મલ, શોભાતણી નિંદા કીધી. કુચારિત્રીયા દેખી ચારિત્રીયા ઉપર કુભાવ હુઓ.

મિથ્યાત્વીતણી પૂજા-પ્રભાવના દેખી પ્રશંસા કીધી, પ્રીતિ માંડી. દાક્ષિણ્યલગે તેહનો ધર્મ માન્યો, કીધો. શ્રી સમ્યક્ત્વ વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસમાંહિ ૦

પહેલે સ્થૂલપ્રાણાતિપાતવિરમણવ્રતે પાંચ અતિચાર **વહબંધછવિચ્છેએ૦** દ્વિપદ ચતુષ્પદ પ્રત્યે રીસવશે [૧]ગાઢો [૨]ઘાવ ઘાલ્યો, ગાઢે બંધને બાંધ્યો, અધિક ભાર ઘાલ્યો, નિર્લાંછન કર્મ કીધાં. ચારા-પાણીતણી વેળાએ સાર-સંભાળ ન કીધી. લેહણે-દેહણે કિણહિ પ્રત્યે લંઘાવ્યો, તેને ભૂખ્યે આપણે જમ્યા, કન્હે રહી મરાવ્યો, બંદીખાને ઘલાવ્યો. સળ્યાં ધાન્ય તાવડે નાખ્યાં, દળાવ્યાં, ભરડાવ્યાં, શોધી ન વાવર્યાં. ઈંધણ, છાણાં અણશોધ્યાં બાળ્યાં, તેમાંહિ સાપ, વિંછી, ખજુરા, સરવલા, માંકડ, જુઆ, ગિંગોડા, સાહતા[૩] મૂઆ, દુહવ્યા, રૂડે સ્થાનકે ન મૂક્યાં. કીડી-મંકોડાના ઈંડાં [૪]વિછોહ્યાં. લીખ ફોડી. ઉદેહી, કીડી, મંકોડી, ઘીમેલ, કાતરા, ચૂડેલ, પતંગિયાં, દેડકાં, અલસિયાં, ઈયળ, કુંતા, ડાંસ, મસા, મગતરા, માખી, તીડ પ્રમુખ જીવ વિણટ્ઠા. માળા હલાવતાં-ચલાવતાં પંખી, ચકલા, કાગતણા, ઈંડાં ફોડ્યાં. અનેરા એકેંદ્રિયાદિક જીવ વિણાસ્યા, ચાંપ્યા, દુહવ્યા.

૧. આકરો ૨. પ્રહાર ૩. પકડતાં ૪. જુદા કર્યા

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

કાંઈ હલાવતાં-ચલાવતાં પાણી છાંટતાં, અનેરા કાંઈ કામ-કાજ કરતાં નિર્ધ્વંસપણું કીધું. જીવરક્ષા રૂડી ન કીધી. સંખારો સૂક્વ્યો. રૂડું ગળણું ન કીધું. અણગળ પાણી વાવર્યું. અણગળ પાણીએ ઝીલ્યા, લુગડાં ધોયાં. ખાટલા તાવડે નાંખ્યા, ઝાટક્યા. જીવાકુલભૂમિ લીંપી. વાશી ગાર રાખી. દળણે, ખાંડણે, લીંપણે રૂડી જયણા ન કીધી. આઠમ ચઉદશના નિયમ ભાંગ્યા. ધૂણી કરાવી. પહેલે સ્થૂલપ્રાણાતિપાતવિરમણ વ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસમાંહિ૦ ૧.

બીજે સ્થૂલમૃષાવાદવિરમણવ્રતે પાંચ અતિચાર

સહસા રહસ્સ દારે૦ સહસાત્કારે કુણહિપ્રત્યે અજુગતું [૧]આળઅભ્યાખ્યાન કીધું. સ્વદારા[૨] મંત્રભેદ કીધો. અનેરા કુણહિનો મંત્ર આલોચ્યો. મર્મ પ્રકાશ્યો. કુણહીને અનર્થ પાડવા કૂડી બુદ્ધિ કીધી, કૂડો લેખ લખ્યો, કૂડી સાખ ભરી. થાપણમોસો[૩] કીધો. કન્યા, ગૌ, ઢોર, ભૂમિ સંબંધી લેહણે દેહણે વ્યવસાયે વાદ-વઢવાડ કરતાં મોટકું જૂઠું બોલ્યા. હાથ-પગતણી[૪] ગાળ દીધી. કડકડા મોડ્યા. મર્મ વચન બોલ્યા. બીજે સ્થૂલમૃષાવાદ-વિરમણ-વ્રત-વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ૦ ૨.

ત્રીજે સ્થૂલઅદત્તાદાનવિરમણવ્રતે પાંચ અતિચાર

તેના -હડપ્પઓગે૦ ઘર, બાહિર, ક્ષેત્ર, ખળે, પરાઈ વસ્તુ અણમોકલી લીધી, વાવરી. ચોરાઈ વસ્તુ વહોરી[૫] ચોર, ધાડ પ્રત્યે

---

૧. કલંક ૨. પોતાની સ્ત્રીની છાની છાની વાત પ્રગટ કરી. ૩. થાપણ ઓળવી ૪. હાથ ભાંગે, પગ ભાંગે એમ કહ્યું. ૫. ખરીદ કરી.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સંકેત કીધો; તેહને સંબલ દીધું, તેહની વસ્તુ લીધી. વિરુદ્ધ રાજ્યાતિક્રમ કીધો. નવા-પુરાણા, સરસ-વિરસ, સજીવ-નિર્જીવ વસ્તુના ભેળસંભેળ કીધા. કૂડે કાટલે તોલે માપે વહોર્યા. દાણચોરી કીધી. કુણહિને લેખે [૧]વરાંસ્યો, સાટે લાંચ લીધી. કૂડો કરહો કાઢ્યો. વિશ્વાસઘાત કીધો. પરવંચના કીધી. [૨]પાસંગ કૂડા કીધા, દાંડી ચઢાવી. [૩]લહકે-ત્રહકે કૂડાં કાટલાં, માન માપાં કીધાં. માતા, પિતા, પુત્ર, મિત્ર, કલત્ર વંચી કુણહિને દીધું. જુદી ગાંઠ કીધી. થાપણ ઓળવી. કુણહિને લેખે-પલેખે ભુલાવ્યું. પડી વસ્તુ ઓળવી લીધી. ત્રીજે સ્થૂલ અદત્તાદાનવિરમણવ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસ૦ ૩.

ચોથે સ્વદારા-સંતોષ-પરસ્ત્રીગમનવિરમણ-વ્રતે પાંચ અતિચાર

અપરિગ્ગહિયા-ઇત્તર૦ અપરિગૃહીતાગમન, ઇત્વર-પરિગૃહીતાગમન કીધું. વિધવા, વેશ્યા, પરસ્ત્રી, કુલાંગના, સ્વદારા-શોકતણે વિષે દૃષ્ટિવિપર્યાસ કીધો. સરાગ વચન બોલ્યા. આઠમ, ચઉદશ, અનેરી પર્વતિથિના નિયમ લઈ ભાંગ્યા. [૪]ઘરઘરણાં કીધાં-કરાવ્યાં. વર-વહુ વખાણ્યાં. કુવિકલ્પ ચિંતવ્યો. અનંગક્રીડા કીધી. સ્ત્રીનાં અંગોપાંગ નીરખ્યાં. પરાયા વિવાહ જોડ્યા. ઢીંગલા-ઢીંગલી પરણાવ્યા. કામ-ભોગતણે વિષે તીવ્ર અભિલાષ કીધો. અતિક્રમ, વ્યતિક્રમ, અતિચાર, અનાચાર સુહણે-સ્વપ્નાન્તરે હુઆ. કુસ્વપ્ન લાધ્યાં. નટ, વિટ, સ્ત્રીશું હાંસુ કીધું.

---

૧. છેતર્યો ૨. કાંટાના બે પાસા. ૩. લહેકો કરી. ૪. નાતરાં.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ચોથે સ્વદારાસંતોષ-પરસ્ત્રીગમનવિરમણ વ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ૦ ૪.

પાંચમે સ્થૂલ પરિગ્રહપરિમાણવ્રતે પાંચ અતિચાર **ધણધન્નખિત્ત-વત્થુ૦** ધન, ધાન્ય, ક્ષેત્ર [૧]વાસ્તુ, રૂપ્ય, સુવર્ણ, [૨]કુપ્ય, દ્વિપદ, ચતુષ્પદ, એ નવવિધ પરિગ્રહતણા નિયમ ઉપરાંત વૃદ્ધિ દેખી મૂર્ચ્છા લાગે સંક્ષેપ ન કીધો. માતા, પિતા, પુત્ર, સ્ત્રીતણે લેખે કીધો. પરિગ્રહ-પરિમાણ લીધું નહીં, લઈને પઢ્યું નહિ, પઢવું વિસાર્યું, અ-લીધું મેલ્યું, નિયમ વિસાર્યા. પાંચમે સ્થૂલ પરિગ્રહ-પરિમાણવ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ૦ ૫.

છટ્ઠે દિક્પરિમાણવ્રતે પાંચ અતિચાર **ગમણસ્સ ઉ પરિમાણે૦** ઊર્ધ્વદિશિ, અધોદિશિ, તિર્યગ્દિશિએ જાવા આવવા-તણા નિયમ લઈ ભાંગ્યા. અનાભોગે વિસ્મૃતિ લગે અધિક ભૂમિ ગયા. [૩]પાઠવણી આઘી-પાછી મોકલી. વહાણ વ્યવસાય કીધો. વર્ષાકાળે ગામતરું કીધું. ભૂમિકા એક ગમા સંક્ષેપી, બીજી ગમા વધારી. છટ્ઠે દિક્પરિમાણવ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસમાંહિ૦ ૬.

સાતમે ભોગોપભોગ વિરમણવ્રતે ભોજન આશ્રયી પાંચ અતિચાર અને કર્મહુંતી પંદર અતિચાર, એવં વીશ અતિચાર **સચિત્તે પડિબદ્ધે૦** સચિત્ત નિયમ લીધે અધિક સચિત્ત લીધું. અપક્વાહાર દુષ્પક્વાહાર, તુચ્છૌષધિતણું ભક્ષણ કીધું. ઓળા,

---

૧. ઘર વગેરે. ૨. તાંબુ, પિત્તળ વગેરે ધાતુઓ. ૩. મોકલવા યોગ્ય વસ્તુ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

[1]ઉંબી, પોંક, પાપડી ખાધાં. સચિત્ત-દવ્વ-વિગઈ-વાણહ તંબોલ-વત્થ-કુસુમેસુ;વાહણ-સયણ-વિલેવણ, બંભ-દિસિ-ણ્હાણ-ભત્તેસુ ।૧। એ ચૌદ નિયમ દિનગત રાત્રિગત લીધા નહીં, લઈને ભાંગ્યા. બાવીશ અભક્ષ્ય, બત્રીશ અનંતકાયમાંહિ આદુ, મૂળા, ગાજર, પિંડ, પિંડાલુ, કચુરો, સૂરણ, કુણી-આંબલી, ગલો, વાઘરડાં ખાધાં. વાશી-કઠોળ, પોલી રોટલી, ત્રણ દિવસનું ઓદન લીધું. મધુ, મહુડાં, માખણ, માટી, વેંગણ, પીલુ, પીચુ, પંપોટા, વિષ, હિમ, કરહા, ઘોલવડા, અજાણ્યાં ફળ, ટીબરું, ગુંદા, મહોર, બોળ-અથાણું, આમ્બલ[2] બોર, કાચું મીઠું, તિલ, ખસખસ, કોઠિંબડાં ખાધાં. રાત્રિભોજન કીધાં. લગભગ વેળાએ વાળું કીધું. દિવસ વિણ ઉગે શિરાવ્યા.

તથા કર્મતઃ પંદર કર્માદાન. ઈંગાલ-કમ્મે, વણ-કમ્મે, સાડી-કમ્મે, ભાડી કમ્મે, ફોડી કમ્મે એ પાંચ કર્મ. દંતવાણિજ્જે, લક્ખ-વાણિજ્જે, રસ -વાણિજ્જે, કેસ-વાણિજ્જે, વિસ-વાણિજ્જે એ પાંચ વાણિજ્ય. જંતપિલ્લણ-કમ્મે, નિલ્લંછણ-કમ્મે, દવગ્ગિદાવણયા, સર-દહ-તલાય-સોસણયા, અસઈ-પોસણયા એ પાંચ સામાન્ય. એ પાંચ કર્મ્મ, પાંચ વાણિજ્ય, પાંચ સામાન્ય એવં પંદર કર્માદાન બહુસાવદ્ય, મહારંભ, [3]રાંગણ, [4]લીહાલા કરાવ્યા. ઈંટ નિભાડા પકાવ્યાં. ધાણી, ચણા, પક્વાન્ન કરી વેચ્યાં. વાશી માખણ તવાવ્યાં. તિલ વહોર્યા, ફાગણમાસ ઉપરાંત રાખ્યા. દલીદો[5]

---

૧. ઘઉંનું કણસેલું ૨. ખાટાં. ૩. રંગાવવાનું કામ. ૪. કોલસા કરવાનું કામ
૫. તલમાં ગોળ પાણી નાખી કૂટીને બનાવવાની સાંની

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

કીધો. [૧]અંગીઠા કરાવ્યા. શ્વાન, બિલાડા, [૨]સૂડા, [૩]સાલહિ પોષ્યા. અનેરા જે કાંઈ બહુ સાવદ્ય ખરકર્માદિક સમાચર્યાં. વાશી ગાર રાખી. લીંપણે ગુંપણે મહારંભ કીધો. અણશોધ્યા ચૂલા [૪]સંધૂક્યા. ઘી, તેલ, ગોળ, છાશતણાં ભાજન ઉઘાડાં મૂક્યાં. તેમાંહિ માખી,કુંતી, ઉંદર, ગીરોલી પડી, કીડી ચડી, તેની જયણા ન કીધી. સાતમે ભોગોપભોગ વિરમણવ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસમાંહિ૦ ૭.

આઠમે અનર્થદંડ વિરમણવ્રતે પાંચ અતિચાર

કંદપ્પે કુક્કુઇઓ૦ કંદર્પ લગે, વિટચેષ્ટા, હાસ્ય, ખેલ, કુતૂહલ કીધા. પુરુષ-સ્ત્રીના હાવભાવ, રૂપ, શૃંગાર, વિષયરસ વખાણ્યા. રાજકથા, ભક્તકથા, દેશકથા, સ્ત્રીકથા કીધી. પરાઈ [૫]તાંત કીધી. તથા પૈશુન્યપણું કીધું. આર્ત-રૌદ્ર ધ્યાન ધ્યાયાં. [૬]ખાંડા, કટાર, કોશ, કુહાડા, રથ, [૭]ઉખલ, [૮]મુશલ, અગ્નિ, ઘરંટી, [૯]નિસાહ, દાતરડાં પ્રમુખ અધિકરણ [૧૦]મેલી દાક્ષિણ્ય લગે માગ્યા આપ્યા. પાપોપદેશ કીધો. અષ્ટમી, ચતુર્દશીએ ખાંડવા દળવાતણા નિયમ ભાંગ્યા. મુખરપણા લગે અસંબદ્ધ વાક્ય બોલ્યા, પ્રમાદાચરણ સેવ્યા. [૧૧]અંઘોલે, નાહણે, દાતણે, પગધોઅણે [૧૨]ખેલ, પાણી, તેલ, છાંટ્યાં. ઝીલણે ઝીલ્યા, જુગટે રમ્યા, હિંચોળે હિંચ્યા, નાટક પ્રેક્ષણક

---

૧. સોનીના ચૂલા. ૨. પોપટ. ૩. વનનો પોપટ. ૪. સળગાવ્યા. ૫. હલકી વાત. ૬. તલવાર. ૭. અનાજ વગેરે ખાંડવાનો ખાંડણિયો. ૮. સાંબેલું. ૯. દાળ વાટવાની છીપર. ૧૦. એકઠા કરીને. ૧૧. પીઠી ચોળવી. ૧૨. શ્લેષ્મ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

જોયા. કણ, [1]કુવસ્તુ, ઢોર લેવરાવ્યા, કર્કશ વચન બોલ્યા. આક્રોશ કીધા. અબોલા લીધા. કરકડા મોડ્યા. મચ્છર ધર્યો. [2]સંભેડા લગાડ્યા. શ્રાપ દીધા. [3]ભેંસા, સાંઢ, [4]હુડુ, કુકડા, શ્વાનાદિ ઝુઝાર્યા, ઝુઝતા જોયા. [5]ખાધિ લગે અદેખાઈ ચિંતવી. માટી, મીઠું, કણ કપાસિયા, કાજવિણ ચાંપ્યા, તે ઉપર બેઠા. આલી વનસ્પતિ ખૂંદી. સૂઈ, શસ્ત્રાદિક નિપજાવ્યા. ઘણી નિદ્રા કીધી. રાગ-દ્વેષ લગે એકને ઋદ્ધિ પરિવાર વાંછી, એકને મૃત્યુહાનિ વાંછી. આઠમે અનર્થદંડ વિરમણવ્રતવિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ૦ ૮.

નવમે સામાયિકવ્રતે પાંચ અતિચાર

તિવિહે દુપ્પણિહાણે૦ સામાયિક લીધે મને આહટ્ટ દોહટ્ટ ચિંતવ્યું. સાવદ્ય વચન બોલ્યા. શરીર અણપડિલેહ્યું હલાવ્યું. છતી વેળાએ સામાયિક ન લીધું. સામાયિક લઈ ઉઘાડે મુખે બોલ્યાં. ઉંઘ આવી. વાત, વિકથા, ઘરતણી ચિંતા કીધી, વીજ દીવા તણી ઉજેહિ હુઈ. કણ, કપાસીયા માટી, મીઠું, ખડી, ધાવડી, અરણેટ્ટો, પાષાણ પ્રમુખ ચાંપ્યા. પાણી, નીલ, ફૂલ, સેવાલ, હરિયકાય, બીયકાય ઇત્યાદિ [6]આભડ્યા. સ્ત્રી,-તિર્યંચ તણા નિરંતર-પરંપર સંઘટ્ટ હુઆ. મુહપત્તિ ઉત્સંઘટ્ટી. સામાયિક અણપૂગ્યું પાર્યું, પારવું વિસાર્યું. નવમે સામાયિક વ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસમાંહિ૦ ૯.

દશમે દેશાવગાસિક વ્રતે પાંચ અતિચાર

આણવણે પેસવણે૦ આણ-વણપ્પઓગે, પેસવણપ્પઓગે, સદાણુવાઈ, રૂવાણુવાઈ, બહિયાપુગ્ગલ-પક્ખેવે. નિયમિત

---

૧. હલકી સડેલી વસ્તુ. ૨. સાચી જૂઠી વાત. ૩. પાડા. ૪. બોકડા. ૫. ખોટના લીધે. ૬. સ્પર્શ્યા

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ભૂમિકામાંહિ બાહિરથી કાંઈ અણાવ્યું, આપણ કન્હેથકી બાહેર કાંઈ મોકલ્યું. અથવા રૂપ દેખાડી, કાંકરો નાખી, સાદ કરી આપણપણું છતું જણાવ્યું. દશમે દેશાવગાસિક વ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસમાંહિ૦ ૧૦.

અગિયારમે પૌષધોપવાસવ્રતે પાંચ અતિચાર **સંથારુચ્ચારવિહિ૦** અપ્પડિલેહિય, દુપ્પડિલેહિય, સિજ્જાસંથારએ, અપ્પડિલેહિય, દુપ્પડિલેહિય, ઉચ્ચાર-પાસવણ ભૂમિ, પોસહ લીધે સંથારાતણી ભૂમિ ન પૂંજી. બાહિરલાં [1]લહુડાં [2]વડાં સ્થંડિલ દિવસે શોધ્યાં નહીં, પડિલેહ્યાં નહીં. માતરું અણપૂંજ્યું હલાવ્યું, અણપૂંજી ભૂમિકાએ પરઠવ્યું. પરઠવતાં 'અણુજાણહ જસ્સુગ્ગહો' ન કહ્યો. પરઠવ્યા પૂંઠે વાર ત્રણ 'વોસિરે વોસિરે'ન કહ્યું. પોસહશાલામાંહિ પેસતાં 'નિસીહિ' નિસરતાં 'આવસ્સહિ' વાર ત્રણ ભણી નહીં. પુઢવી, અપ્, તેઉ, વાઉ, વનસ્પતિ, ત્રસકાયતણા સંઘટ્ટ પરિતાપ ઉપદ્રવ હુઆ. સંથારાપોરિસીતણો વિધિ ભણવો વિસાર્યો, પોરિસીમાંહે ઉંઘ્યા. અવિધે સંથારો પાથર્યો. પારણાદિકતણી ચિંતા કીધી. કાળવેળાએ દેવ ન વાંદ્યા. પડિક્કમણું ન કીધું. પોસહ અસૂરો લીધો. સવેરો પાર્યો. પર્વતિથિએ પોસહ લીધો નહીં. અગિયારમે પૌષધોપવાસ વ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ૦ ૧૧.

બારમે અતિથિસંવિભાગવ્રતે પાંચ અતિચાર **સચિત્તે નિક્ખિવણે** - સચિત્ત વસ્તુ હેઠ ઉપર છતાં મહાત્મા મહાસતી પ્રત્યે અસૂઝતું દાન દીધું. દેવાની બુદ્ધિએ અસૂઝતું ફેડી સૂઝતું કીધું,

---

૧. લઘુનીતિ (પેશાબ) ૨. વડીનીતિ (ઝાડો)

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પરાયું ફેડી આપણું કીધું. અણદેવાની બુદ્ધિએ સૂઝતું ફેડી અસૂઝતું કીધું, આપણું ફેડી પરાયું કીધું. વહોરવા વેળા ટળી રહ્યા. અસૂર કરી મહાત્મા તેડ્યા. મત્સર ધરી દાન દીધું. ગુણવંત આવ્યે ભક્તિ ન સાચવી. છતી શક્તિએ સાહમ્મિવચ્છલ્લ ન કીધું. અનેરાં ધર્મક્ષેત્ર સીદાતાં છતી શક્તિએ ઉદ્ધર્યા નહીં. દીન ક્ષીણ પ્રત્યે અનુકંપાદાન ન દીધું. બારમે અતિથિસંવિભાગવ્રતવિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ૦ ૧૨.

સંલેષણાતણા પાંચ અતિચાર

ઇહલોએ પરલોએ૦ ઇહલોગાસંસપ્પઓગે પરલોગાસંસપ્પઓગે જીવિયાસંસપ્પઓગે મરણાસંસપ્પઓગે, કામભોગાસંસપ્પઓગે. ઇહલોકે ધર્મના પ્રભાવ લગે રાજ-ઋદ્ધિ, સુખ, સૌભાગ્ય, પરિવાર વાંછ્યા. પરલોકે દેવ, દેવેંદ્ર, વિદ્યાધર, ચક્રવર્તી તણી પદવી વાંછી. સુખ આવ્યે જીવિતવ્ય વાંછયું, દુઃખ આવ્યે મરણ વાંછયું. કામભોગતણી વાંછા કીધી. સંલેષણાવ્રત વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ૦ ૧૩.

તપાચાર બાર ભેદ

છ બાહ્ય, છ અભ્યન્તર. **અણસણમૂણોઅરિઆ૦** અણસણ ભણી ઉપવાસ વિશેષ પર્વતિથિએ છતી શક્તિએ કીધો નહીં. ઊણોદરી વ્રત તે કોળિયા પાંચ સાત ઊણા રહ્યા નહીં. વૃત્તિસંક્ષેપ તે દ્રવ્ય ભણી સર્વ વસ્તુનો સંક્ષેપ કીધો નહીં. રસત્યાગ તે વિગયત્યાગ ન કીધો. કાયક્લેશ લોચાદિક કષ્ટ સહન કર્યાં નહીં. સંલીનતા અંગોપાંગ સંકોચી રાખ્યાં નહીં. પચ્ચક્ખાણ ભાંગ્યાં. પાટલો ડગડગતો [1]ફેડ્યો

[1]. અટકાવ્યો નહિ - સ્થિર ન કર્યો.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

નહીં. ગંઠસી, પોરિસી, સાડ્ઢપોરિસી, પુરિમડ્ઢ, એકાસણું, બેઆસણું, નીવિ, આયંબિલ પ્રમુખ પચ્ચક્ખાણ પારવું વિસાર્યું. બેસતાં નવકાર ન ભણ્યો. ઊઠતાં પચ્ચક્ખાણ કરવું વિસાર્યું. ગંઠસીઉ ભાંગ્યું. નીવિ, આયંબિલ, ઉપવાસાદિ તપ કરી કાચું પાણી પીધું, વમન હુઓ. બાહ્યતપવિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસમાંહિ૦ ૧૪.

અભ્યન્તર તપ

પાયચ્છિત્તં વિણઓ૦ મનશુદ્ધે ગુરુ કન્હે આલોઅણા લીધી નહીં. ગુરુદત્ત પ્રાયશ્ચિત્ત તપ લેખાશુદ્ધે પહુંચાડ્યો નહીં. દેવ, ગુરુ, સંઘ, સાહમ્મિઅ પ્રત્યે વિનય સાચવ્યો નહીં. બાળ, વૃદ્ધ, ગ્લાન, તપસ્વી, પ્રમુખનું વેયાવચ્ચ ન કીધું. વાચના, પૃચ્છના, પરાવર્તના, અનુપ્રેક્ષા, ધર્મકથા લક્ષણ પંચવિધ સ્વાધ્યાય ન કીધો. ધર્મધ્યાન, શુક્લધ્યાન ન ધ્યાયાં. આર્ત્તધ્યાન, રૌદ્રધ્યાન ધ્યાયાં. કર્મક્ષયનિમિત્તે લોગસ્સ દશ વીશનો કાઉસ્સગ્ગ ન કીધો. અભ્યંતર તપ વિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસમાંહિ૦ ૧૫.

વીર્યાચારના ત્રણ અતિચાર

અણિગુહિઅ-બલવીરિઓ૦ પઢવે ગુણવે વિનય વેયાવચ્ચ દેવપૂજા સામાયિક પોસહ દાન શીલ તપ ભાવનાદિક ધર્મકૃત્યને વિષે મન-વચન-કાયાતણું છતું [1]બળ, છતું [2]વીર્ય ગોપવ્યું. રૂડાં પંચાંગ ખમાસમણ ન દીધાં. વાંદણાતણા આવર્તવિધિ સાચવ્યા નહીં. અન્યચિત્ત નિરાદરપણે બેઠા. ઉતાવળું દેવવંદન પડિક્કમણું કીધું. વીર્યાચારવિષઈઓ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસમાંહિ૦ ૧૬.

---

૧. શારીરિક બળ. ૨. આત્માનું બળ.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

નાણાઈઅટ્ઠ પઈવય, સમ્મસંલેહણ પણ પન્નર કમ્મેસુ;
બારસ તપ વીરિઅતિગં, ચઉવ્વીસસયં અઈઆરા. ॥૧॥

પડિસિદ્ધાણં કરણે૦ પ્રતિષેધ અભક્ષ્ય અનંતકાય બહુબીજભક્ષણ મહારંભ પરિગ્રહાદિક કીધાં. જીવાજીવાદિક સૂક્ષ્મ વિચાર સદહ્યા નહીં. આપણી કુમતિ લગે ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપણા કીધી. તથા પ્રાણાતિપાત મૃષાવાદ અદત્તાદાન મૈથુન પરિગ્રહ ક્રોધ માન માયા લોભ રાગ દ્વેષ કલહ અભ્યાખ્યાન પૈશુન્ય રતિ-અરતિ પરપરિવાદ માયા-મૃષાવાદ મિથ્યાત્વશલ્ય એ અઢાર પાપસ્થાનક કીધાં કરાવ્યાં અનુમોદ્યાં હોય. દિનકૃત્ય પ્રતિક્રમણ વિનય વેયાવચ્ચ ન કીધાં. અનેરું જે કાંઈ વીતરાગની આજ્ઞાવિરુદ્ધ કીધું કરાવ્યું અનુમોદ્યું હોય, એ [1]ચિહું પ્રકારમાંહે અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષ દિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ-બાદર જાણતાં-અજાણતાં હુઓ હોય, તે સવિ મને વચને કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં. ૧૭

એવંકારે શ્રાવકતણે ધર્મે સમ્યક્ત્વ મૂળ બાર વ્રત, એક્સો ચોવીસ અતિચારમાંહિ અનેરો જે કોઈ અતિચાર પક્ષદિવસમાંહિ૦

* * * *

૫૮. શ્રી અજિતશાંતિ સ્તવન

અજિઅં જિઅ-સવ્વભયં, સંતિં ચ પસંત-સવ્વ-ગય-પાવં;
જયગુરૂ સંતિગુણકરે, દોવિ જિણવરે પણિવયામિ. ૧. *ગાહા.*

વવગય-મંગુલભાવે, તેહં વિઉલતવ-નિમ્મલસહાવે;
નિરુવમ-મહપ્પભાવે, થોસામિ સુદિટ્ઠસબ્ભાવે. ૨. *ગાહા.*

---

૧. ન કરવા યોગ્ય કરવું, કરવા યોગ્ય ન કરવું, વીતરાગના વચનની શ્રદ્ધા ન કરવી અને તેઓશ્રીના વચનથી વિપરીત બોલવું એ ચાર પ્રકાર

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સવ્વદુક્ખપ્પસંતીણં, સવ્વપાવપ્પસંતીણં;
સયા અજિઅસંતીણં, નમો અજિઅસંતીણં. ૩. *સિલોગો.*

અજિઅજિણ! સુહપ્પવત્તણં, તવ પુરિસુત્તમ! નામકિત્તણં;
તહ ય ધિઇમઇપ્પવત્તણં, તવ ય જિણુત્તમસંતિ! કિત્તણં. ૪.
માગહિઆ.

કિરિઆ-વિહિ-સંચિઅ-કમ્મ-કિલેસ-વિમુક્ખયરં,
અજિઅં નિચિઅં ચ ગુણેહિં મહામુણિ-સિદ્ધિગયં;
અજિઅસ્સ ય સંતિ-મહામુણિણો વિ અ સંતિકરં,
સયયં મમ નિવ્વુઇ-કારણયં ચ નમંસણયં. ૫. *આલિંગણયં.*

પુરિસા! જઇ દુક્ખવારણં,
જઇ અ વિમગ્ગહ સુક્ખકારણં;
અજિઅં સંતિં ચ ભાવઓ,
અભયકરે સરણં પવજ્જહા. ૬. *માગહિઆ.*

અરઇ-રઇ-તિમિર-વિરહિઅ-મુવરય-જરમરણં,
સુર-અસુર-ગરુલ-ભુયગવઇ-પયય-પણિવઇઅં;
અજિઅ-મહમવિ અ સુનયનય-નિઉણ-મભયકરં,
સરણ-મુવસરિઅ ભુવિ-દિવિજ-મહિઅં સયયમુવણમે. ૭ *સંગયયં.*

તં ચ જિણુત્તમ-મુત્તમ-નિત્તમ-સત્તધરં,
અજ્જવ-મદ્દવ-ખંતિ-વિમુત્તિ-સમાહિનિહિં;
સંતિકરં પણમામિ દમુત્તમ-તિત્થયરં,
સંતિ-મુણી મમ સંતિસમાહિવરં દિસઉ. ૮ *સોવાણયં.*

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સાવત્થિ-પુવ્વપત્થિવં ચ વરહત્થિ-મત્થય-પસત્થ વિચ્છિન્નસંથિયં, થિર - સરિચ્છ - વચ્છં, મયગલ - લીલાયમાણ - વરગંધહત્થિ-પત્થાણપત્થિયં સંથવારિહં; હત્થિ-હત્થબાહું ધંતકણગ-રુઅગ-નિરુવહય-પિંજરં પવર-લક્ખણોવચિઅ-સોમ-ચારુ-રૂવં, સુઈસુહ-મણાભિરામ-પરમ-રમણિજ્જ-વરદેવદુંદુહિ-નિનાય-મહુરયર-સુહગિરં. ૯. *વેઢઓ.*

અજિઅં જિઆરિગણં, જિઅ-સવ્વભયં ભવોહરિઉં;
પણમામિ અહં પયઓ, પાવં પસમેઉ મે ભયવં. ૧૦. *રાસાલુદ્ધઓ.*

કુરુજણવય-હત્થિણાઉર-નરીસરો પઢમં તઓ મહાચક્કવટ્ટિભોએ મહપ્પભાવો, જો બાવત્તરિપુરવર-સહસ્સવરનગર-નિગમ-જણવયવઈ બત્તીસા-રાયવર-સહસ્સાણુયાયમગ્ગો; ચઉદસવરરયણ-નવમહાનિહિ-ચઉસટ્ઠિ સહસ્સ-પવર-જુવઈણ સુંદરવઈ, ચુલસી-હય-ગય-રહસયસહસ્સસામી છન્નવઇ-ગામકોડિ-સામી આસી જો ભારહંમિ ભયવં. ૧૧. *વેઢઓ.*

તં સંતિં સંતિકરં, સંતિણ્ણં સવ્વભયા;
સંતિં થુણામિ જિણં, સંતિં વિહેઉ મે. ૧૨. *રાસાનંદિઅયં.*

ઇક્ખાગ! વિદેહનરીસર! નરવસહા! મુણિવસહા!,
નવસારય-સસિસકલાણણ! વિગયતમા! વિહુઅરયા!;
અજિઉત્તમ-તેઅ! ગુણેહિં મહામુણિ ! અમિઅબલા! વિઉલકુલા!,
પણમામિ તે ભવ-ભય-મૂરણ! જગસરણા! મમ સરણં. ૧૩. *ચિત્તલેહા.*

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

દેવ-દાણ-વિંદ-ચંદ-સૂર-વંદ! હટ્ઠ-તુટ્ઠ ! જિટ્ઠ ! પરમ-
લટ્ઠ-રૂવ! ધંત-રુપ્પ-પટ્ટ-સેય-સુદ્ધ-નિદ્ધ-ધવલ-
દંત-પંતિ ! સંતિ! સત્તિ-કિત્તિ-મુત્તિ-જુત્તિ-ગુત્તિ-પવર!,
દિત્તતેઅ-વંદ-ધેય! સવ્વલોઅ-ભાવિઅપ્પભાવ! ણેય! પઇસ મે
સમાહિં. ૧૪. *નારાયઓ.*

વિમલસસિ-કલાઇરેઅ-સોમં, વિતિમિર-સૂરકરાઇરેઅ-તેઅં;
તિઅસવઇ-ગણાઇરેઅ-રૂવં, ધરણિધરપ્પવરાઇરેઅ-સારં. ૧૫.
કુસુમલયા.

સત્તે અ સયા અજિઅં, સારીરે અ બલે અજિઅં;
તવ સંજમે અ અજિઅં, એસ થુણામિ જિણં અજિઅં. ૧૬.
ભુઅગપરિરિંગિઅં.

સોમગુણેહિં પાવઇ ન તં નવ-સરય-સસી,
તેઅ-ગુણેહિં પાવઇ ન તં નવ-સરય-રવી;
રૂવગુણેહિં પાવઇ ન તં તિઅસગણવઈ,
સારગુણેહિં પાવઇ ન તં ધરણિધરવઈ. ૧૭. *ખિજ્જિઅયં.*

તિત્થવર-પવત્તયં તમરય-રહિયં,
ધીરજણ-થુઅચ્ચિઅં ચુઅકલિ-કલુસં;
સંતિસુહ-પ્પવત્તયં તિગરણ-પયઓ,
સંતિમહં મહામુણિં સરણમુવણમે. ૧૮ *લલિઅયં.*

વિણઓણય-સિરરઇ-અંજલિ-રિસિગણ-સંથુઅં થિમિઅં,
વિબુહાહિવ-ધણવઇ-નરવઇ-થુઅ-મહિ-અચ્ચિઅં બહુસો;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

અઇરુગ્ગય-સરય-દિવાયર-સમહિઅ-સપ્પભં તવસા,
ગયણંગણ-વિયરણ-સમુઇઅ-ચારણ-વંદિઅં સિરસા. ૧૯.
કિસલયમાલા.

અસુર-ગરુલ-પરિવંદિઅં, કિન્નરોરગ-નમંસિઅં;
દેવકોડિસયસંથુઅં, સમણસંઘ-પરિવંદિઅં. ૨૦ *સુમુહં.*

અભયં અણહં, અરયં, અરુયં;
અજિઅં અજિઅં, પયઓ પણમે. ૨૧. *વિજ્જુવિલસિઅં.*

આગયા વરવિમાણ-દિવ્વકણગ-રહ-તુરય-પહકરસએહિં હુલિઅં;
સસંભમોઅરણ-ખુભિઅ-લુલિય-ચલ-કુંડલંગય-તિરીડ-સોહંત-મઉલિમાલા. ૨૨. *વેઢઓ.*

જં સુરસંઘા સાસુરસંઘા વેરવિઉત્તા ભત્તિસુજુત્તા,
આયરભૂસિઅ-સંભમપિંડિઅ-સુટ્ઠ-સુવિમ્હિઅ-સવ્વબલોઘા;
ઉત્તમકંચણ-રયણ-પરૂવિઅ-ભાસુર-ભૂસણ-ભાસુરિઅંગા,
ગાયસમોણય-ભત્તિ-વસાગય-પંજલિ-પેસિય-સીસ-પણામા. ૨૩.
રયણમાલા.

વંદિઊણ થોઊણ તો જિણં, તિગુણમેવ ય પુણો પયાહિણં;
પણમિઊણ ય જિણં સુરાસુરા, પમુઇઆ સભવણાઈં તો ગયા. ૨૪.
ખિત્તયં.

તં મહામુણિમહં પિ પંજલી, રાગદોસ-ભય-મોહવજ્જિયં;
દેવ-દાણવ-નરિંદ-વંદિઅં, સંતિ-મુત્તમં મહાતવં નમે. ૨૫. *ખિત્તયં.*

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

અંબરંતર-વિઆરણિઆહિં, લલિઅ-હંસવહુ-ગામિણિઆહિં;
પીણ-સોણિથણ-સાલિણિઆહિં, સકલ-કમલદલ-લોઅણિઆહિં.
૨૬. *દીવયં.*

પીણ-નિરંતર-થણભર-વિણમિય-ગાયલઆહિં,
મણિકંચણ-પસિઢિલ-મેહલ-સોહિઅ-સોણિતડાહિં,
વરખિંખિણિ-નેઉરસતિલય-વલય-વિભૂસણિઆહિં,
રઇકર-ચઉર-મણોહર-સુંદરદંસણિઆહિં. ૨૭. *ચિત્તક્ખરા.*

દેવસુંદરીહિં પાયવંદિઆહિં, વંદિઆ ય જસ્સ તે સુવિક્કમા કમા,
અપ્પણો નિડાલએહિં મંડણોડ્ડણપ્પગારએહિં કેહિં કેહિં વિ;
અવંગ-તિલય-પત્તલેહ-નામએહિં ચિલ્લએહિં સંગયંગયાહિં,
ભત્તિસન્નિવિટ્ઠ-વંદણાગયાહિં હુંતિ તે વંદિઆ પુણો પુણો. ૨૮.
નારાયઓ.

તમહં જિણચંદં, અજિઅં જિઅમોહં;
ધુઅસવ્વકિલેસં, પયઓ પણમામિ. ૨૯. *નંદિઅયં.*

થુઅ-વંદિઅયસ્સા, રિસિગણ-દેવગણેહિં; તો દેવવહૂહિં, પયઓ
પણમિઅસ્સા. જસ્સ જગુત્તમસાસણઅસ્સા, ભત્તિવસાગય-
પિંડિઅયાહિં; દેવવરચ્છરસા-બહુઆહિં, સુરવરરઇગુણ-પંડિયઆહિં.
૩૦. *ભાસુરયં.*

વંસસદ-તંતિતાલ-મેલિએ, તિઉક્ખરાભિરામ-સદમીસએ કએ અ,
સુઇ-સમાણણે અ-સુદ્ધ-સજ્જ-ગીઅ-પાય-જાલ-ઘંટિઆહિં; વલય-
મેહલા-કલાવ-નેઉરાભિરામ-સદમીસએ કએ અ, દેવ-નટ્ટિઆહિં

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

હાવભાવવિબ્ભમપ્પગારએહિં, નચ્ચિઊણ અંગહારએહિં. વંદિઆ ય જસ્સ તે સુવિક્કમા કમા, તયં તિલોય-સવ્વસત્તસંતિકારયં; પસંત-સવ્વ-પાવ-દોસમેસ હં, નમામિ સંતિમુત્તમં જિણં. ૩૧. *નારાયઓ.*

છત્ત-ચામર-પડાગ-જુઅ-જવ-મંડિઆ,
ઝયવરમગર-તુરયસિરિવચ્છ-સુલંછણા;
દીવ-સમુદ્દ-મંદર-દિસાગય-સોહિયા,
સત્થિઅ-વસહ-સીહ-રહ-ચક્ક-વરંકિયા. ૩૨. *લલિઅયં.*

સહાવલટ્ઠા સમપ્પઇટ્ઠા, અદોસદુટ્ઠા ગુણેહિં જિટ્ઠા;
પસાયસિટ્ઠા તવેણ પુટ્ઠા, સિરીહિં ઇટ્ઠા રિસીહિં જુટ્ઠા. ૩૩.
વાણવાસિઆ.

તે તવેણ ધુઅ-સવ્વપાવયા, સવ્વલોઅ-હિઅ-મૂલ-પાવયા;
સંથુઆ અજિઅ-સંતિ-પાયયા, હુંતુ મે સિવસુહાણ દાયયા. ૩૪.
અપરાંતિકા

એવં તવ-બલ-વિઉલં, થુઅં મએ અજિઅ-સંતિ-જિણ-જુઅલં;
વવગય-કમ્મ-રય-મલં, ગઈ ગયં સાસયં વિઉલં. ૩૫. *ગાહા.*

તં બહુગુણપ્પસાયં, મુક્ખસુહેણ પરમેણ અવિસાયં;
નાસેઉ મે વિસાયં, કુણઉ અપરિસાવિઅ-પસાયં ૩૬. *ગાહા.*

તં મોએઉ અ નંદિં, પાવેઉ અ નંદિસેણમભિનંદિં;
પરિસા વિ અ સુહ-નંદિં, મમ ય દિસઉ સંજમે નંદિં. ૩૭. *ગાહા.*

પક્ખિઅ-ચાઉમ્માસિઅ, સંવચ્છરિએ અવસ્સ ભણિઅવ્વો;
સોઅવ્વો સવ્વેહિં, ઉવસગ્ગ-નિવારણો એસો. ૩૮

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

જો પઢઇ જો અ નિસુણઇ, ઉભઓ કાલંપિ અજિઅસંતિથયં;
ન હુ હુંતિ તસ્સ રોગા, પુવ્વુપ્પન્ના વિ નાસંતિ. ૩૯

જઇ ઇચ્છહ પરમપયં, અહવા કિત્તિં સુવિત્થડં ભુવણે;
તા તેલુક્કુદ્ધરણે, જિણવયણે આયરં કુણહ. ૪૦

* * * *

૫૯. શ્રી બૃહચ્છાંતિ સ્તોત્રમ્

(૧. મંગલાચરણ)

(મન્દાક્રાન્તા)

ભો ભો ભવ્યાઃ! શૃણુત વચનં પ્રસ્તુતં સર્વમેતદ્,
યે યાત્રાયાં ત્રિભુવન-ગુરો-રાર્હતા ભક્તિભાજઃ;
તેષાં શાન્તિર્ભવતુ ભવતા-મર્હદાદિ-પ્રભાવા-
દારોગ્ય - શ્રી- ધૃતિ - મતિ-કરી ક્લેશ-વિધ્વંસ-હેતુઃ ॥ ૧ ॥

(૨. પીઠિકા)

ભો ભો ભવ્યલોકા! ઇહ હિ ભરતૈરાવતવિદેહસંભવાનાં સમસ્ત-તીર્થ-કૃતાં જન્મન્યાસન-પ્રકમ્પાનન્તર-મવધિના વિજ્ઞાય, સૌધર્માધિપતિઃ સુઘોષાઘણ્ટા-ચાલનાનન્તરં સકલ-સુરાસુરેન્દ્રૈઃ સહ સમાગત્ય, સવિનય-મર્હદ્ભટ્ટારકં ગૃહીત્વા ગત્વા કનકાદ્રિશૃઙ્ગે, વિહિત-જન્માભિષેકઃ શાન્તિ-મુદ્ઘોષયતિ, યથા તતોઽહં કૃતાનુકાર-મિતિ કૃત્વા, મહાજનો યેન ગતઃ સ પન્થાઃ, ઇતિ ભવ્યજનૈઃ સહ સમેત્ય, સ્નાત્રપીઠે સ્નાત્રં વિધાય

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

શાન્તિમુદ્ઘોષયામિ, તત્પૂજા-યાત્રા-સ્નાત્રાદિ-મહોત્સવા-નન્તર-મિતિ કૃત્વા કર્ણં દત્વા નિશમ્યતાં નિશમ્યતાં સ્વાહા ॥ ૨ ॥

(૩. શાન્તિપાઠ)

ૐ પુણ્યાહં પુણ્યાહં પ્રીયન્તાં પ્રીયન્તાં ભગવન્તોઽર્હન્તઃ સર્વજ્ઞાઃ સર્વદર્શિન - સ્ત્રિલોકનાથા - સ્ત્રિલોકમહિતા - સ્ત્રિલોકપૂજ્યા - સ્ત્રિલોકેશ્વરા - સ્ત્રિલોકોદ્યોતકરાઃ ॥ ૩ ॥

ૐ ઋષભ-અજિત-સંભવ-અભિનન્દન-સુમતિ-પદ્મપ્રભ-સુપાર્શ્વ-ચન્દ્રપ્રભ-સુવિધિ-શીતલ-શ્રેયાંસ-વાસુપૂજ્ય-વિમલ-અનન્ત-ધર્મ-શાન્તિ-કુન્થુ-અર-મલ્લિ-મુનિસુવ્રત-નમિ-નેમિ-પાર્શ્વ-વર્દ્ધમાનાન્તા જિનાઃ શાન્તાઃ શાન્તિકરા ભવન્તુ સ્વાહા ॥ ૪ ॥

ૐ મુનયો મુનિપ્રવરા રિપુ-વિજય-દુર્ભિક્ષ-કાન્તારેષુ દુર્ગમાર્ગેષુ રક્ષન્તુ વો નિત્યં સ્વાહા ॥ ૫ ॥

ૐ હ્રી-શ્રી-ધૃતિ-મતિ-કીર્તિ-કાન્તિ-બુદ્ધિ-લક્ષ્મી-મેધા-વિદ્યાસાધન-પ્રવેશ-નિવેશનેષુ સુગૃહીત-નામાનો જયન્તુ તે જિનેન્દ્રાઃ ॥ ૬ ॥

ૐ રોહિણી-પ્રજ્ઞપ્તિ-વજ્રશૃઙ્ખલા-વજ્રાઙ્કુશી-અપ્રતિચક્રા-પુરુષદત્તા-કાલી-મહાકાલી-ગૌરી-ગાન્ધારી-સર્વાસ્ત્રા-મહાજ્વાલા-માનવી-વૈરોટ્યા-અચ્છુપ્તા-માનસી-મહામાનસી ષોડશ વિદ્યાદેવ્યો રક્ષન્તુ વો નિત્યં સ્વાહા ॥ ૭ ॥

ૐ આચાર્યોપાધ્યાય - પ્રભૃતિ - ચાતુર્વર્ણ્યસ્ય શ્રીશ્રમણસઙ્ઘસ્ય શાન્તિર્ભવતુ તુષ્ટિર્ભવતુ પુષ્ટિર્ભવતુ ॥ ૮ ॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ૐ ગ્રહાશ્ચન્દ્ર-સૂર્યાઙ્ગારક-બુધ-બૃહસ્પતિ-શુક્ર-શનૈશ્ચર-રાહુ-કેતુ-સહિતાઃ સલોકપાલાઃ સોમ-યમ-વરુણ-કુબેર-વાસવાદિત્યસ્કન્દ-વિનાયકોપેતા યે ચાન્યેપિ ગ્રામ-નગર-ક્ષેત્રદેવતાદયસ્તે સર્વે પ્રીયન્તાં પ્રીયન્તાં અક્ષીણ-કોશ-કોષ્ઠાગારા નરપતયશ્ચ ભવન્તુ સ્વાહા ॥ ૯ ॥

ૐ પુત્ર-મિત્ર-ભ્રાતૃ-કલત્ર-સુહૃત્-સ્વજન-સંબન્ધિ-બન્ધુવર્ગ-સહિતા નિત્યં ચામોદ-પ્રમોદ-કારિણઃ ॥૧૦॥

અસ્મિંશ્ચ ભૂમણ્ડલે આયતન-નિવાસિ-સાધુ-સાધ્વી-શ્રાવક-શ્રાવિકાણાં રોગોપસર્ગ-વ્યાધિ-દુઃખ-દુર્ભિક્ષ-દૌર્મનસ્યો-પશમનાય શાન્તિર્ભવતુ ॥ ૧૧ ॥

ૐ તુષ્ટિ-પુષ્ટિ-ઋદ્ધિ-વૃદ્ધિ-માઙ્ગલ્યોત્સવાઃ;
સદા પ્રાદુર્ભૂતાનિ પાપાનિ શામ્યન્તુ દુરિતાનિ,
શત્રવઃ પરાઙ્મુખા ભવન્તુ સ્વાહા ॥ ૧૨ ॥

(૪. શ્રી શાન્તિનાથ-સ્તુતિ)

(અનુષ્ટુપ)

શ્રીમતે શાન્તિનાથાય, નમઃ શાન્તિ-વિધાયિને,
ત્રૈલોક્યસ્યામરાધીશ, મુકુટાભ્યર્ચિતાઙ્ઘ્રયે . ॥ ૧ ॥

શાન્તિઃ શાન્તિકરઃ શ્રીમાન્, શાન્તિં દિશતુ મે ગુરુઃ;
શાન્તિરેવ સદા તેષાં, યેષાં શાન્તિર્ગૃહે ગૃહે. ॥ ૨ ॥

(ગાથા)

ઉન્મૃષ્ટ-રિષ્ટ-દુષ્ટ-ગ્રહગતિ-દુઃસ્વપ્ન-દુર્નિમિત્તાદિ;
સંપાદિત-હિત-સંપન્નામગ્રહણં જયતિ શાન્તેઃ. ॥ ૩ ॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

(૫. શાન્તિ-વ્યાહરણ ગાથા)

શ્રી સઙ્ઘ-જગજ્જનપદ, રાજાધિપ-રાજસન્નિવેશાનાં;
ગોષ્ઠિક - પુરમુખ્યાણાં, વ્યાહરણૈર્વ્યાહરેચ્છાન્તિમ્. ॥ ૪ ॥

શ્રીશ્રમણ સઙ્ઘસ્ય શાન્તિર્ભવતુ, શ્રીજનપદાનાં શાન્તિર્ભવતુ, શ્રીરાજાધિપાનાં શાન્તિર્ભવતુ, શ્રીરાજસન્નિવેશાનાં શાન્તિર્ભવતુ, શ્રીગોષ્ઠિકાનાં શાન્તિર્ભવતુ, શ્રીપૌરમુખ્યાણાં શાન્તિર્ભવતુ, શ્રીપૌરજનસ્ય શાન્તિર્ભવતુ, શ્રીબ્રહ્મલોકસ્ય શાન્તિર્ભવતુ.

(૬. આહુતિત્રયમ્)

ॐ સ્વાહા, ॐ સ્વાહા, ॐ શ્રીપાર્શ્વનાથાય સ્વાહા.

(૭. વિધિ-પાઠ)

એષાં શાન્તિઃ પ્રતિષ્ઠા-યાત્રા-સ્નાત્રાદ્યવસાનેષુ શાન્તિકલશં ગૃહીત્વા કુઙ્કુમ-ચન્દન-કર્પૂરાગરુ-ધૂપવાસ-કુસુમાંજલિ-સમેતઃ, સ્નાત્ર-ચતુષ્કિકાયાં શ્રી-સઙ્ઘ-સમેતઃ, શુચિશુચિવપુઃ, પુષ્પવસ્ત્ર-ચન્દના-ભરણા-લઙ્કૃતઃ પુષ્પમાલાં કણ્ઠે કૃત્વા, શાન્તિમુદ્ઘોષયિત્વા શાન્તિપાનીયં મસ્તકે દાતવ્યમિતિ.

(૮. પ્રાસ્તાવિક-પદ્યાનિ)

(ઉપજાતિ)

નૃત્યન્તિ નૃત્યં મણિ-પુષ્પ-વર્ષં, સૃજન્તિ ગાયન્તિ ચ મઙ્ગલાનિ;
સ્તોત્રાણિ ગોત્રાણિ પઠન્તિ મન્ત્રાન્, કલ્યાણભાજો હિ જિનાભિષેકે. ॥૧॥

(ગાથા)

શિવમસ્તુ સર્વજગતઃ, પરહિતનિરતા ભવન્તુ ભૂતગણાઃ;
દોષાઃ પ્રયાન્તુ નાશં, સર્વત્ર સુખી ભવતુ લોકઃ. ॥૨॥

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

અહં તિત્થયર-માયા, સિવાદેવી તુમ્હ નયર-નિવાસિની;
અમ્હ સિવં તુમ્હ સિવં, અસિવોવસમં સિવં ભવતુ સ્વાહા. ॥૩॥

(અનુષ્ટુપ્)

ઉપસર્ગાઃ ક્ષયં યાન્તિ, છિદ્યન્તે વિઘ્નવલ્લયઃ;
મનઃ પ્રસન્નતામેતિ, પૂજ્યમાને જિનેશ્વરે. ॥૪॥
સર્વમઙ્ગલ-માઙ્ગલ્યં, સર્વકલ્યાણ-કારણમ્;
પ્રધાનં સર્વધર્માણાં, જૈનં જયતિ શાસનમ્. ॥૫॥

* * * *

૯૦. શ્રી ભક્તામર સ્તોત્રમ્

(વસન્તતિલકા)

ભક્તામર-પ્રણત-મૌલિ-મણિ-પ્રભાણા-
મુદ્યોતકં દલિત-પાપ-તમો-વિતાનમ્;
સમ્યક્ પ્રણમ્ય જિન-પાદ-યુગં યુગાદા-
વાલમ્બનં ભવ-જલે પતતાં જનાનામ્. ૧

યઃ સંસ્તુતઃ સકલ-વાઙ્મય-તત્ત્વ-બોધા-
દુદ્ભૂત-બુદ્ધિ-પટુભિઃ સુર-લોક-નાથૈઃ;
સ્તોત્રૈર્જગત્ત્રિતય-ચિત્તહરૈરુદારૈઃ,
સ્તોષ્યે કિલાહમપિ તં પ્રથમં જિનેન્દ્રમ્. ૨

બુદ્ધ્યા વિનાપિ વિબુધાર્ચિત-પાદપીઠ!
સ્તોતું સમુદ્યત-મતિર્વિગત-ત્રપોઽહમ્;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

બાલં વિહાય જલ-સંસ્થિતમિન્દુબિમ્બ-
મન્યઃ ક ઇચ્છતિ જનઃ સહસા ગ્રહીતુમ્! ૩

વક્તું ગુણાન્ ગુણસમુદ્ર! શશાઙ્કકાન્તાન્,
કસ્તે ક્ષમઃ સુર-ગુરુ-પ્રતિમોઽપિ બુદ્ધ્યા;
કલ્પાન્ત-કાલ-પવનોદ્ધત-નક્ર-ચક્રં,
કો વા તરીતુમલમમ્બુનિધિં ભુજાભ્યામ્ ? ૪

સોઽહં તથાપિ તવ ભક્તિવશાન્મુનીશ!,
કર્તું સ્તવં વિગતશક્તિરપિ પ્રવૃત્તઃ;
પ્રીત્યાત્મ-વીર્યમવિચાર્ય મૃગો મૃગેન્દ્રં,
નાભ્યેતિ કિં નિજશિશોઃ પરિપાલનાઽર્થમ્. ૫

અલ્પ-શ્રુતં શ્રુતવતાં પરિહાસ-ધામ,
ત્વદ્-ભક્તિરેવ મુખરીકુરુતે બલાન્મામ્;
યત્કોકિલઃ કિલ મધૌ મધુરં વિરૌતિ,
તચ્ચારુ-ચૂત-કલિકા-નિકરૈકહેતુઃ. ૬

ત્વત્સંસ્તવેન ભવ-સન્તતિ-સન્નિબદ્ધં,
પાપં ક્ષણાત્ક્ષયમુપૈતિ શરીરભાજામ્;
આક્રાન્ત-લોકમલિ-નીલમશેષમાશુ,
સૂર્યાંશુ-ભિન્નમિવ શાર્વરમન્ધકારમ્. ૭

મત્ત્વેતિ નાથ! તવ સંસ્તવનં મયેદ-
મારભ્યતે તનુધિયાપિ તવ પ્રભાવાત્;
ચેતો હરિષ્યતિ સતાં નલિની-દલેષુ,
મુક્તાફલ-દ્યુતિમુપૈતિ નનૂદબિન્દુઃ. ૮

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આસ્તાં તવ સ્તવનમસ્ત-સમસ્ત-દોષં,
ત્વત્સંકથાપિ જગતાં દુરિતાનિ હન્તિ;
દૂરે સહસ્રકિરણઃ કુરુતે પ્રભૈવ,
પદ્માકરેષુ જલજાનિ વિકાસભાંજિ. ૯

નાત્યદ્ભુતં ભુવનભૂષણ! ભૂત-નાથ!,
ભૂતૈર્ગુણૈર્ભુવિ ભવન્તમભિષ્ટુવન્તઃ;
તુલ્યા ભવન્તિ ભવતો નનુ તેન કિં વા?,
ભૂત્યાશ્રિતં ય ઇહ નાત્મસમં કરોતિ ?. ૧૦

દૃષ્ટ્વા ભવન્તમનિમેષ-વિલોકનીયં,
નાન્યત્ર તોષમુપયાતિ જનસ્ય ચક્ષુઃ;
પીત્વા પયઃ શશિ-કરદ્યુતિ-દુગ્ધ-સિન્ધોઃ,
ક્ષારં જલં જલ-નિધેરશિતું ક ઇચ્છેત્ ?. ૧૧

યૈઃ શાન્ત-રાગ-રુચિભિઃ પરમાણુભિસ્ત્વં,
નિર્માપિતસ્ત્રિભુવનૈક-લલામ-ભૂત!;
તાવન્ત એવ ખલુ તેડપ્યણવઃ પૃથિવ્યાં,
યત્તે સમાનમપરં ન હિ રૂપમસ્તિ. ૧૨

વક્ત્રં ક્વ તે સુર-નરોરગ-નેત્ર-હારિ,
નિઃશેષનિર્જિત-જગત્ત્રિતયોપમાનમ્ ?;
બિમ્બં કલંક-મલિનં ક્વ નિશાકરસ્ય ?,
યદ્વાસરે ભવતિ પાણ્ડુ-પલાશ-કલ્પમ્. ૧૩

સંપૂર્ણ-મણ્ડલ-શશાંક-કલા-કલાપ-
શુભ્રા ગુણાસ્ત્રિભુવનં તવ લંઘયન્તિ;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

યે સંશ્રિતાસ્ત્રિજગદીશ્વરનાથમેકં,
કસ્તાન્નિવારયતિ સંચરતો યથેષ્ટમ્ ?. ૧૪

ચિત્રં કિમત્ર યદિ તે ત્રિદશાંગનાભિ-
ર્નીતં મનાગપિ મનો ન વિકારમાર્ગમ્ ?;
કલ્પાન્ત-કાલ-મરુતા ચલિતાચલેન,
કિં મંદરાદ્રિ-શિખરં ચલિતં કદાચિત્ ?. ૧૫

નિર્દ્ધૂમ-વર્ત્તિરપવર્જિત-તૈલ-પૂરઃ,
કૃત્સ્નં જગત્ત્રયમિદં પ્રકટીકરોષિ;
ગમ્યો ન જાતુ મરુતાં ચલિતાચલાનાં,
દીપોઽપરસ્ત્વમસિ નાથ! જગત્પ્રકાશઃ. ૧૬

નાસ્તં કદાચિદુપયાસિ ન રાહુગમ્યઃ,
સ્પષ્ટીકરોષિ સહસા યુગપજ્જગન્તિ;
નામ્ભોધરોદરનિરુદ્ધ-મહાપ્રભાવઃ,
સૂર્યાતિશાયિ-મહિમાસિ મુનીન્દ્ર! લોકે. ૧૭

નિત્યોદયં દલિત-મોહમહાન્ધકારં,
ગમ્યં ન રાહુ-વદનસ્ય ન વારિદાનામ્;
વિભ્રાજતે તવ મુખાબ્જમનલ્પકાન્તિ,
વિદ્યોતયજ્જગદપૂર્વ-શશાંક-બિમ્બમ્. ૧૮

કિં શર્વરીષુ શશિનાહ્નિ વિવસ્વતા વા ?,
યુષ્મન્મુખેન્દુદલિતેષુ તમસ્સુ નાથ!;
નિષ્પન્ન-શાલિવનશાલિનિ જીવ લોકે,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

કાર્યં ક્રિયજ્જઘરૈર્જલભાર-નમ્રૈઃ ?. ૧૯

જ્ઞાનં યથા ત્વયિ વિભાતિ કૃતાવકાશં,
નૈવં તથા હરિ-હરાદિષુ નાયકેષુ;
તેજઃ સ્પુરન્મણિષુ યાતિ યથા મહત્ત્વં,
નૈવં તું કાચ-શકલે કિરણાકુલેઽપિ. ૨૦

મન્યે વરં હરિહરાદય એવ દૃષ્ટા,
દૃષ્ટેષુ યેષુ હૃદયં ત્વયિ તોષમેતિ;
કિં વીક્ષિતેન ભવતા ભુવિ યેન નાઽન્યઃ;
કશ્ચિન્મનો હરતિ નાથ ! ભવાન્તરેઽપિ. ૨૧

સ્ત્રીણાં શતાનિ શતશો જનયન્તિ પુત્રાન્,
નાન્યા સુતં ત્વદુપમં જનની પ્રસૂતા;
સર્વા દિશો દધતિ ભાનિ સહસ્રરશ્મિં,
પ્રાચ્યેવ દિગ્જનયતિ સ્ફુરદંશુજાલમ્. ૨૨

ત્વામામનન્તિ મુનયઃ પરમં પુમાંસ-
માદિત્યવર્ણમમલં તમસઃ પરસ્તાત્;
ત્વામેવ સમ્યગુપલભ્ય જયન્તિ મૃત્યું,
નાન્યઃ શિવઃ શિવપદસ્ય મુનીન્દ્ર ! પન્થાઃ. ૨૩

ત્વામવ્યયં વિભુમચિન્ત્યમસંખ્યમાદ્યં,
બ્રહ્માણમીશ્વરમનન્તમનંગકેતુમ્;
યોગીશ્વરં વિદિતયોગમનેકમેકં,
જ્ઞાનસ્વરૂપમમલં પ્રવદન્તિ સંતઃ. ૨૪

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

બુદ્ધસ્ત્વમેવ વિબુધાર્ચિત-બુદ્ધિબોધાત્,
ત્વં શંકરોઽસિ ભુવન-ત્રય-શંકરત્વાત્,
ધાતાઽસિ ધીર ! શિવમાર્ગ-વિધેર્વિધાનાત્,
વ્યક્તં ત્વમેવ ભગવન્ ! પુરુષોત્તમોઽસિ. ૨૫

તુભ્યં નમસ્ત્રિભુવનાર્ત્તિ-હરાય નાથ !,
તુભ્યં નમઃ ક્ષિતિતલામલ-ભૂષણાય;
તુભ્યં નમસ્ત્રિજગતઃ પરમેશ્વરાય,
તુભ્યં નમો જિન ! ભવોદધિ-શોષણાય. ૨૬

કો વિસ્મયોઽત્ર ? યદિ નામ ગુણૈરશેષૈ-
સ્ત્વં સંશ્રિતો નિરવકાશતયા મુનીશ !;
દોષૈરુપાત્ત-વિવિધાશ્રય-જાત-ગર્વૈઃ,
સ્વપ્નાન્તરેઽપિ ન કદાચિદપીક્ષિતોઽસિ. ૨૭

ઉચ્ચૈરશોક-તરુ-સંશ્રિતમુન્મયૂખ-
માભાતિ રૂપમમલં ભવતો નિતાન્તમ્;
સ્પષ્ટોલ્લસત્કિરણમસ્ત-તમો-વિતાનં,
બિમ્બં રવેરિવ પયોધર-પાર્શ્વ-વર્તિ. ૨૮

સિંહાસને મણિ-મયૂખ-શિખા-વિચિત્રે,
વિભ્રાજતે તવ વપુઃ કનકાવદાતમ્;
બિમ્બં વિયદ્વિલસદંશુ-લતા-વિતાનં,
તુંગોદયાદ્રિ-શિરસીવ સહસ્ર-રશ્મેઃ. ૨૯

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

કુન્દાવદાત-ચલ-ચામર-ચારુ-શોભં,
વિભ્રાજતે તવ વપુઃ કલધૌત-કાન્તમ્;
ઉદ્યચ્છશાંક-શુચિનિર્ઝર-વારિ-ધાર-
મુચ્ચૈસ્તટં સુરગિરેરિવ શાતકૌમ્ભમ્. ૩૦

છત્રત્રયં તવ વિભાતિ શશાંકકાન્ત-
મુચ્ચૈઃ સ્થિતં સ્થગિત-ભાનુ-કર-પ્રતાપમ્;
મુક્તાફલ-પ્રકર-જાલ-વિવૃદ્ધ-શોભં,
પ્રખ્યાપયત્ત્રિજગતઃ પરમેશ્વરત્વમ્. ૩૧

ઉન્નિદ્ર-હેમ-નવ-પંકજ-પુંજ-કાન્તિ-
પર્યુલ્લસન્નખ-મયૂખ-શિખાભિરામૌ;
પાદૌ પદાનિ તવ યત્ર જિનેન્દ્ર ! ધત્તઃ.
પદ્માનિ તત્ર વિબુધાઃ પરિકલ્પયન્તિ. ૩૨

ઇત્થં યથા તવ વિભૂતિરભૂજ્જિનેન્દ્ર !,
ધર્મોપદેશન-વિધૌ ન તથા પરસ્ય;
યાદૃક્ પ્રભા દિનકૃતઃ પ્રહતાન્ધકારા,
તાદૃક કુતો ગ્રહ-ગણસ્ય વિકાશિનોઽપિ ? ૩૩

શ્ચ્યોતન્મદાવિલ-વિલોલ-કપોલ મૂલ-
મત્ત-ભ્રમદ્-ભ્રમર-નાદ-વિવૃદ્ધ-કોપમ્;
ઐરાવતાભમિભમુદ્ધતમાપતન્તં,
દૃષ્ટ્વા ભયં ભવતિ નો ભવદાશ્રિતાનામ્. ૩૪

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ભિન્નેભ-કુમ્ભ-ગલદુજ્જવલ-શોણિતાક્ત-
મુક્તાફલ-પ્રકર-ભૂષિત-ભૂમિ-ભાગઃ;
બદ્ધ-ક્રમઃ ક્રમગતં હરિણાધિપોડપિ,
નાક્રામતિ ક્રમ-યુગાચલ-સંશ્રિતં તે. ૩૫

કલ્પાન્ત-કાલ-પવનોદ્ધત-વહ્નિ-કલ્પં,
દાવાનલં જ્વલિતમુજ્જ્વલમુત્ફુલિંગમ્;
વિશ્વં જિઘત્સુમિવ સંમુખમાપતન્તં,
ત્વન્નામ-કીર્તન-જલં શમયત્યશેષમ્. ૩૬

રક્તેક્ષણં સ-મદ-કોકિલ-કણ્ઠ-નીલં,
ક્રોધોદ્ધતં ફણિનમુત્ફણમાપતન્તમ્;
આક્રામતિ ક્રમ-યુગેન નિરસ્ત-શંક-
સ્ત્વન્નામ-નાગદમની હૃદિ યસ્ય પુંસઃ. ૩૭

વલ્ગત્તુરંગ-ગજ-ગર્જિત-ભીમ-નાદ-
માજૌ બલં બલવતામપિ ભૂપતીનામ્;
ઉદ્યદ્દિવાકર-મયૂખ-શિખાપવિદ્ધં,
ત્વત્કીર્ત્તનાત્તમ ઇવાશુ ભિદામુપૈતિ. ૩૮

કુન્તાગ્ર-ભિન્ન-ગજ-શોણિત-વારિવાહ-
વેગાવતાર-તરણાતુર-યોધ-ભીમે;
યુદ્ધે જયં વિજિતદુર્જય-જેય-પક્ષા-
સ્ત્વત્પાદપંકજ-વનાશ્રયિણો લભન્તે. ૩૯

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

અમ્ભોનિધૌ ક્ષુભિત-ભીષણ-નક્ર-ચક્ર-
પાઠીન-પીઠ-ભય-દોલ્બણ-વાડવાગ્નૌ;
રંગત્તરંગ-શિખર-સ્થિત-યાનપાત્રા-
સ્ત્રાસં વિહાય ભવતઃ સ્મરણાદ્ વ્રજન્તિ. ૪૦

ઉદ્ભૂત ભીષણ-જલોદર-ભાર-ભુગ્નાઃ,
શોચ્યાં દશામુપગતાશ્ચ્યુત-જીવિતાશાઃ;
ત્વત્પાદ-પંકજ-રજોઽમૃત-દિગ્ધદેહા,
મર્ત્યા ભવન્તિ મકરધ્વજ-તુલ્ય-રૂપાઃ. ૪૧

આપાદકણ્ઠમુરુ-શૃંખલ-વેષ્ટિતાંગા,
ગાઢં બૃહન્નિગડ-કોટિ-નિઘૃષ્ટ-જંઘાઃ;
ત્વન્નામ-મન્ત્રમનિશં મનુજાઃ સ્મરન્તઃ,
સદ્યઃ સ્વયં વિગત-બન્ધ-ભયા ભવન્તિ. ૪૨

મત્ત-દ્વિપેન્દ્ર-મૃગ-રાજ-દવાનલાહિ-
સંગ્રામ-વારિધિ-મહોદર-બન્ધનોત્થમ્;
તસ્યાશુ નાશમુપયાતિ ભયં ભિયેવ,
યસ્તાવકં સ્તવમિમં મતિમાનધીતે. ૪૩

સ્તોત્ર-સ્રજં તવ જિનેન્દ્ર ! ગુણૈર્નિબદ્ધાં,
ભક્ત્યા મયા રુચિર-વર્ણ-વિચિત્ર-પુષ્પામ્;
ધત્તે જનો ય ઇહ કણ્ઠ-ગતામજસ્રં,
તં માન-તુંગમવશા સમુપૈતિ લક્ષ્મીઃ. ૪૪

* * * *

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પચ્ચક્ખાણો

* નમુક્કારસહિઅં મુટ્ઠિસહિઅં *

ઉગ્ગએ સૂરે, નમુક્કારસહિઅં મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાઇ, (પચ્ચક્ખામિ) ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, વોસિરઇ (વોસિરામિ).

* પોરિસી-સાઢપોરિસી *

ઉગ્ગએ સૂરે, નમુક્કારસહિઅં, પોરિસિં સાઢપોરિસિં મુટ્ઠિસહિઅં, પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), ઉગ્ગએ સૂરે, ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પચ્છન્નકાલેણં, દિસામોહેણં, સાહુવયણેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં વોસિરઇ (વોસિરામિ).

* આયંબિલ-નીવી-એકાસણું-બિયાસણું *

ઉગ્ગએ સૂરે, નમુક્કારસહિઅં, પોરિસિં સાઢપોરિસિં મુટ્ઠિસહિઅં, પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), ઉગ્ગએ સૂરે, ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પચ્છન્નકાલેણં, દિસામોહેણં, સાહુવયણેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, આયંબિલં નિવ્વિગઇઅં વિગઇઓ પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, લેવાલેવેણં, ગિહત્થસંસટ્ઠેણં, ઉક્ખિત્તવિવેગેણં, પડુચ્ચમક્ખિએણં,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પારિટ્ઠાવણિયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, એકાસણં, બિયાસણં, પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ) તિવિહંપિ આહારં, અસણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, સાગારિયાગારેણં, આઉંટણપસારેણં, ગુરુઅબ્ભુટ્ઠાણેણં, પારિટ્ઠાવણિયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, પાણસ્સ લેવેણ વા, અલેવેણ વા, અચ્છેણ વા, બહુલેવેણ વા, સસિત્થેણ વા, અસિત્થેણ વા, વોસિરઇ (વોસિરામિ).

* ચઉવિહાર ઉપવાસ *

સૂરે ઉગ્ગએ અબ્ભત્તટ્ઠં પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ) ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પારિટ્ઠાવણિયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, વોસિરઇ (વોસિરામિ).

* તિવિહાર ઉપવાસ *

સૂરે ઉગ્ગએ, અબ્ભત્તટ્ઠં, પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), તિવિહંપિ આહારં, અસણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પારિટ્ઠાવણિયાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, પાણહાર પોરિસિં, સાઢપોરિસિં, મુટ્ઠિસહિઅં પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, પચ્છન્નકાલેણં, દિસામોહેણં, સાહુવયણેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, પાણસ્સ લેવેણ વા, અંલેવેણ વા, અચ્છેણ વા, બહુલેવેણ વા, સસિત્થેણ વા, અસિત્થેણ વા, વોસિરઇ (વોસિરામિ).

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

* દેશાવકાશિક *

દેસાવગાસિયં, ઉવભોગં, પરિભોગં, પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, વોસિરઇ (વોસિરામિ).

'સાંજનાં પચ્ચક્ખાણો'

પાણહાર

પાણહાર દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, વોસિરઇ (વોસિરામિ).

* ચઉવિહાર *

દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), ચઉવ્વિહંપિ આહારં, અસણં, પાણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, વોસિરઇ (વોસિરામિ).

* તિવિહાર *

દિવસચરિમં પચ્ચક્ખાઇ (પચ્ચક્ખામિ), તિવિહંપિ આહારં, અસણં, ખાઇમં, સાઇમં, અન્નત્થણાભોગેણં, સહસાગારેણં, મહત્તરાગારેણં, સવ્વસમાહિવત્તિયાગારેણં, વોસિરઇ (વોસિરામિ).

(પચ્ચક્ખાણ કરનારે 'પચ્ચક્ખામિ' અને 'વોસિરામિ' શબ્દ બોલવો.).

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

* ગમણા-ગમણે આલોચન *

ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્! ગમણાગમણે આલોઉં? ઇચ્છં. ઈર્યા-સમિતિ, ભાષા-સમિતિ, એષણા-સમિતિ, આદાન-ભંડમત્ત-નિક્ખેવણા-સમિતિ, પારિષ્ઠાપનિકા-સમિતિ, મન-ગુપ્તિ, વચન-ગુપ્તિ, કાય-ગુપ્તિ. એ પાંચ સમિતિ, ત્રણ ગુપ્તિ એ અષ્ટ પ્રવચન માતા શ્રાવકતણે ધર્મે સામાયિક પોસહ લીધે રુડી પેરે પાળી નહીં, ખંડણા વિરાધના થઈ હોય, તે સવિ મન-વચન-કાયાએ કરી મિચ્છામિ દુક્કડમ્.

* સંથારા પોરિસીનો વિધિ *

પ્રતિક્રમણ કર્યા પછી પહોર રાત્રિ સુધી સ્વાધ્યાય ધ્યાન કર્યા પછી સુવા માટે સંથારા પોરિસી ભણાવવાની શરૂઆત કરવી. ખમા૦ ઇચ્છા૦ બહુપડિપુન્ના પોરિસી? (ગુરુઃ તહત્તિ) ખમા૦ ઇરિયાવહિયા કરીને લોગસ્સ સુધી કહેવું. પછી ખમા૦ ઇચ્છા૦ બહુપડિપુન્ના પોરિસી, રાઇઅ સંથારએ ઠાઉં (ગુરુઃ ઠાએહ) ઇચ્છં, ચઉક્કસાય૦ નમુત્થુણં૦ થી જયવીયરાય પૂરા સુધી કહી ખમા૦ ઇચ્છા૦ સંથારા પોરિસી વિધિ ભણવા મુહપત્તિ પડિલેહું? (ગુરુઃ પડિલેહેહ) ઇચ્છં કહી મુહપત્તિ પડિલેહવી. પછી નીચે મુજબ સંથારા પોરિસીનો પાઠ કહેવો.

❖ સંથારા પોરિસી ❖

૧. નમસ્કાર

'નિસીહિ નિસીહિ નિસીહિ નમો ખમાસમણાણં ગોયમાઈણં

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

મહામુણીણં' અને 'નવકાર' તથા 'કરેમિ ભંતે' ! સૂત્ર એટલા સર્વ પાઠ ત્રણ વાર કહેવા.

૨. *સંથારાની આજ્ઞા*

અણુજાણહ જિટ્ઠિજ્જા !

અણુજાણહ પરમગુરૂ ! ગુરુગુણરયણેહિં મંડિયસરીરા !;
બહુપડિપુણ્ણા પોરિસી, રાઈય સંથારએ ઠામિ? ૧

૩. *સંથારાનો વિધિ*

અણુજાણહ સંથારં, બાહુવહાણેણ વામપાસેણં;
કુક્કુડિપાયપસારણ, અતરંત પમજ્જએ ભૂમિં. ૨

૪. *જાગવું પડે તો*

સંકોઈઅ સંડાસા, ઉવટ્ટંતે અ કાયપડિલેહા;
દવ્વાઈઉવઓગં, ઊસાસનિરુંભણાલોએ. ૩

૫. *સાગારી અણસણ*

જઈ મે હુજ્જ પમાઓ, ઈમસ્સ દેહસ્સિમાઈ રયણીએ;
આહારમુવહિદેહં, સવ્વં તિવિહેણ વોસિરિઅં. ૪

૬. *મંગલ ભાવના*

ચત્તારિ મંગલં, અરિહંતા મંગલં, સિદ્ધા મંગલં;
સાહૂ મંગલં, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મો મંગલં. ૫

ચત્તારિ લોગુત્તમા, અરિહંતા લોગુત્તમા, સિદ્ધા લોગુત્તમા;
સાહૂ લોગુત્તમા, કેવલિપન્નત્તો ધમ્મો લોગુત્તમો. ૬

૭. *ચાર શરણ*

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ચત્તારિ સરણં પવજ્જામિ, અરિહંતે સરણં પવજ્જામિ,
સિદ્ધે સરણં પવજ્જામિ; સાહૂ સરણં પવજ્જામિ,
કેવલિપન્નત્તં ધમ્મં સરણં પવજ્જામિ. ૭

૮. *અઢાર પાપસ્થાનકોનો ત્યાગ*

પાણાઇવાયમલિઅં, ચોરિક્કં મેહુણં દવિણમુચ્છં;
કોહં માણં માયં, લોહં પિજ્જં તહા દોસં. ૮

કલહં અબ્ભક્ખાણં, પેસુન્નં રઇઅરઇસમાઉત્તં;
પરપરિવાયં માયા-મોસં મિચ્છત્તસલ્લં ચ. ૯

વોસિરિસુ ઇમાઈં, મુક્ખમગ્ગસંસગ્ગવિગ્ઘભૂઆઈં;
દુગ્ગઇનિબંધણાઈં, અટ્ઠારસ પાવઠાણાઈં. ૧૦

૯. *આત્માનુશાસન*

એગો હં નત્થિ મે કોઇ, નાહમન્નસ્સ કસ્સઇ;
એવં અદીણમણસો, અપ્પાણમણુસાસઇ. ૧૧

એગો મે સાસઓ અપ્પા, નાણદંસણ સંજુઓ;
સેસા મે બાહિરા ભાવા, સવ્વે સંજોગલક્ખણા. ૧૨

૧૦. *સર્વ સંબંધનો ત્યાગ*

સંજોગમૂલા જીવેણ, પત્તા દુક્ખપરંપરા;
તમ્હા સંજોગસંબંધં, સવ્વં તિવિહેણ વોસિરિઅં. ૧૩

૧૧. *સમ્યક્ત્વની ધારણા*

અરિહંતો મહ દેવો, જાવજ્જીવં સુસાહુણો ગુરુણો;
જિણપન્નતં તત્તં, ઇઅ સમ્મતં મએ ગહિઅં. ૧૪

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૧૪મી ગાથા ત્રણ વાર કહી, સાત નવકાર ગણી, નીચેની ત્રણ ગાથા કહેવી.

૧૨. *ક્ષમાપના*

ખમિઅ ખમાવિઅ મઈ ખમહ, સવ્વહ જીવનિકાય;
સિદ્ધહ સાખ આલોયણહ, મુજઝહ વઈર ન ભાવ. ૧૫

સવ્વે જીવા કમ્મવસ, ચઉદહ રાજ ભમંત;
તે મે સવ્વ ખમાવિઆ, મુજ્ઝ વિ તેહ ખમંત. ૧૬

૧૩. *સર્વ પાપોનું મિથ્યા દુષ્કૃત*

જં જં મણેણ બદ્ધં, જં જં વાએણ ભાસિઅં પાવં;
જં જં કાએણ કયં, મિચ્છા મિ દુક્કડં તસ્સ. ૧૭

* * * *

❖ દેવસિઅ પ્રતિક્રમણનો વિધિ ❖

૧. પ્રથમ સામાયિક લીધા બાદ પાણી વાપર્યું હોય તેણે મુહપત્તિ પડિલેહવી અને આહાર વાપર્યો હોય તો બે 'વાંદણાં' આપી પચ્ચક્ખાણ કર્યા પછી 'ખમાસમણ' દઈ, 'ઇચ્છા૦ ચૈત્યવંદન કરું ? '' ''ઇચ્છં'' કહી, ''ચેત્યવંદન'' અને ''જંકિંચિ'' ''નમુત્થુણં'' કહેવું.

૨. ઊભા થઈને ''અરિહંતએઈઆણં'' તથા ''અન્નત્થ''કહી એક ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ''નમોડર્હત્'' કહીને પ્રથમ ''થોય'' કહેવી.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૩. ''લોગસ્સ'' સવ્વલોએ અરિહંતચેઇઆણં'' તથા 'અન્નત્થ' કહીને એક ''નવકારનો '' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને બીજી ''થોય'' કહેવી.

૪. ''પુક્ખરવર૦ '' કહી, ''સુઅસ્સ ભગવઓ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં વંદણ૦'' તથા 'અન્નત્થ' કહી એક ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ત્રીજી ''થોય'' કહેવી.

૫. ''સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં'' વેયાવચ્ચગરણં૦ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં'' ''અન્નત્થ૦'' કહી એક ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ''નમોઽર્હત્'' કહી ચોથી ''થોય'' કહેવી.

૬. બેસીને ''નમુત્થુણં'' કહ્યા બાદ ચાર ''ખમાસમણ'' દેવાપૂર્વક ''ભગવાન્હં, આચાર્યહં, ઉપાધ્યાયહં, સર્વસાધુહં'' કહેવું. પછી ''ઇચ્છકારી સમસ્ત શ્રાવકને વાંદું'' કહીને ''ઇચ્છા૦ દેવસિઅ પડિક્કમણે ઠાઉં ?'' ''ઇચ્છં'' કહી, જમણો હાથ ચરવળા કે કટાસણા ઉપર સ્થાપીને ''સવ્વસ્સવિ દેવસિઅ૦'' કહેવું.

૭. ઊભા થઈ, ''કરેમિ ભંતે'' ''ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં જો મે દેવસિઓ૦'' ''તસ્સ ઉત્તરી૦'' ''અન્નત્થ૦'' કહી ''પંચાચારની'' આઠ ગાથાનો કાઉસ્સગ્ગ, આઠ ગાથા ન આવડે તો આઠ ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને લોગસ્સ કહેવો.

૮. બેસીને મુહપત્તિ પડિલેહવી. પછી બે 'વાંદણાં દઈ', ઊભા

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

થઈને ''ઇચ્છા૦ દેવસિઅં આલોઉં ?'' ''ઇચ્છં'' ''આલોએમિ જો મે દેવસિઓ૦'' કહીને ''સાત લાખ'' તથા ''અઢાર પાપ સ્થાનક'' સૂત્ર કહેવાં.

૯. ''સવ્વસ્સવિ દેવસિઅ૦'' કહી, બેસીને, જમણો પગ ઊભો રાખી, એક ''નવકાર'' ગણી ''કરેમિ ભંતે'' ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં'' કહીને 'વંદિત્તુ' કહેવું. પછી બે 'વાંદણાં' દઇને ''અબ્ભુટ્ઠિઓ ખામીને બે ''વાંદણાં'' દેવાં.

૧૦. ઊભા થઈ '' આયરિય ઉવજ્ઝાએ'' કહીને ''કરેમિ ભંતે'' ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં જો મે દેવસિઓ૦'' ''તસ્સ ઉત્તરી૦'' ''અન્નત્થ૦'' કહી બે ''લોગસ્સનો'' અથવા આઠ ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને

૧૧. ''લોગસ્સ૦'' ''સવ્વલોએ અરિહંત ચેઈઆણં૦'' તથા 'અન્નત્થ' કહી એક ''લોગસ્સ'' અથવા ચાર ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને

૧૨. ''પુક્ખરવરદી૦'' સુઅસ્સ ભગવઓ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં વંદણ૦ તથા 'અન્નત્થ' કહી, એક ''લોગસ્સ'' અથવા ચાર ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને

૧૩. ''સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં'' કહી, ''સુઅદેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં અન્નત્થ'' કહી એક ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ''નમોઽર્હત્૦'' કહી પુરુષે ''સુઅદેવયા''ની અને સ્ત્રીએ ''કમલદલ''ની થોય કહેવી.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

''ખિત્તદેવયાએ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં અન્નત્થ'' કહી, એક''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ''નમોઽર્હત્'' કહી, પુરૂષે 'જિસે ખિત્તે સાહૂ' ની થોય કહેવી. અને સ્ત્રીએ 'યસ્યાઃ ક્ષેત્રં સમાશ્રિત્ય' ની થોય કહેવી. પછી પ્રગટ એક ''નવકાર'' ગણી, બેસીને, મુહપત્તિ પડિલેહી, બે ''વાંદણાં'' દેવાં પછી

૧૪. ''સામાયિક, ચઉવ્વિસત્થો, વંદણ, પડિક્કમણ, કાઉસ્સગ્ગ, પચ્ચક્ખાણ કર્યું છે જી.'' ''ઇચ્છામો અણુસટ્ઠિં નમો ખમાસમણાણં'' ''નમોઽર્હત્૦'' કહીને પુરુષ ''નમોઽસ્તુ વર્દ્ધમાનાય'' અને સ્ત્રી સંસાર-દાવાની ત્રણ થોયો કહે. પછી ''નમુત્થુણં'' ''નમોઽર્હત્'' કહી, સ્તવન ક્હેવું પછી ''વરકનક'' કહી, ચાર ખમાસમણ પૂર્વક ''ભગવાન્હં'' આદિ વાંદવાં. પછી જમણો હાથ ચરવળા કે કટાસણા ઉપર સ્થાપી ''અડ્ઢાઇજ્જેસુ૦'' સૂત્ર કહેવું.

૧૫. ''ઇચ્છા૦ દેવસિઅ પાયચ્છિત્ત વિસોહણત્થં કાઉસ્સગ્ગ કરું ?'' ''ઇચ્છં'' ''દેવસિઅ પાયચ્છિત્ત વિસોહણત્થં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં'' ''અન્નત્થ૦'' કહી ચાર ''લોગસ્સ''નો અથવા સોળ ''નવકાર''નો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ''લોગસ્સ'' કહેવો. પછી ''ખમાસમણ'' દઈ, ''ઇચ્છા૦ સજ્ઝાય સંદિસાહું ? ઇચ્છં'' કહી, ખમાસમણ દઈ ''ઇચ્છા૦'' સજ્ઝાય કરું ? ઇચ્છં'' કહીને એક નવકાર ગણી સજ્ઝાય કહેવી. પછી એક ''નવકાર'' ગણવો.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૧૬. ‘‘ઇચ્છાકારેણ૦ દુક્ખક્ખય-કમ્મક્ખય-નિમિત્તં કાઉસ્સગ્ગ કરું ?’’ ‘‘ઇચ્છં’’ ‘‘દુક્ખક્ખય-કમ્મક્ખય-નિમિત્તં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં’’ ‘‘અન્નત્થ’’ કહી સંપૂર્ણ ચાર ‘‘લોગસ્સ’’નો અથવા સોળ ‘‘નવકાર’’નો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ‘‘નમોઽર્હત્’’ ‘‘લઘુશાંતિ’’ કહી, પ્રગટ ‘‘લોગસ્સ’’ કહેવો. પછી ‘અવિધિઆશાતના મિચ્છા મિ દુક્કડં’ કહેવું.

૧૭. ‘‘ખમા૦’’ દઈ ‘‘ઇરિયાવહી૦ તસ્સ ઉત્તરી૦ અન્નત્થ૦’’ કહી એક ‘‘લોગસ્સ’’ અથવા ચાર ‘‘નવકાર’’નો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ‘‘લોગસ્સ’’ કહી, ‘‘ચઉક્કસાય’’ ‘‘નમુત્થુણં’’ ‘‘જાવંતિ’’ ‘‘ખમા૦’’ ‘‘જાવંત૦’’ ‘‘નમોઽર્હત્’’ ‘‘ઉવસગ્ગહરં’’ ‘‘જય વીયરાય’’ કહી, એક ખમાસમણ દઇ, મુહપત્તિ પડિલેહવાનો આદેશ માગી, મુહપત્તિ પડિલેહી, સામાયિક પારવાના વિધિ પ્રમાણે સામાયિક પારવું.

* * * *

❖ રાઇઅ પ્રતિક્રમણનો વિધિ ❖

૧. સામાયિક લઇને પછી ‘ઇચ્છા૦ કુસુમિણ-દુસુમિણ-ઓહડ્ડાવણી રાઇઅ પાયચ્છિત્ત વિસોહણત્થં કાઉસ્સગ્ગ કરું ?’ ‘ઇચ્છં’ ‘કુસુમિણં દુસુમિણ’ ઓહડ્ડાવણી રાઇઅ પાયચ્છિત વિસોહણત્થં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં’ ‘અન્નત્થ૦’ કહી ચાર ‘લોગસ્સ’ (સાગરવરગંભીરા સુધી) કે સોળ ‘‘નવકાર’’નો કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને ‘લોગસ્સ’ કહેવો.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૨. 'ખમાસમણ' દઈ 'જગચિંતામણિ' ના ચૈત્યવંદનથી માંડી 'જયવીયરાય' (પૂરા) સુધી કહીને ચાર 'ખમાસમણા' દઇ 'ભગવાન્હં, આચાર્યહં, ઉપાધ્યાયહં, સર્વસાધુહં' કહેવું.

૩. 'ખમાસમણ' પૂર્વક 'સજ્ઝાયના બે આદેશ માંગી, એક નવકાર' ગણીને ભરહેસરની સજ્ઝાય કહી. એક નવકાર ગણવો.

૪. ઇચ્છકાર સુહરાઇ૦ કહેવું. પછી 'ઇચ્છા૦ રાઇઅપડિક્કમણે ઠાઉં ?' 'ઇચ્છં'કહી જમણો હાથ ચરવળા કે કટાસણા ઉપર સ્થાપીને 'સવ્વસ્સ વિ રાઇઅ' કહેવું.

૫. 'નમુત્થુણં' 'કરેમિ ભંતે' ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં' 'તસ્સ ઉત્તરી૦' 'અન્નત્થ૦' કહી એક 'લોગસ્સ' અથવા ચાર ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરવો. કાઉસ્સગ્ગ પારીને

૬. લોગસ્સ, 'સવ્વલોએ અરિહંત૦' તથા 'અન્નત્થ'કહી એક 'લોગસ્સ' અથવા ચાર ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને 'પુક્ખરવરદી૦' 'સુઅસ્સભગવઓ કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં વંદણ૦' તથા 'અન્નત્થ' કહી, 'પંચાચારની' આઠ ગાથા અથવા આઠ ''નવકારનો'' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને 'સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં' કહીને, મુહપત્તિ પડિલેહી, બે 'વાંદણાં' દેવાં.

૭. અહીંથી 'અબ્ભુટ્ઠિઓ' ખામીને વાંદણાં' સુધી બધું 'દેવસિઅ' પ્રતિક્રમણની રીતે કહેવું; પણ જે ઠેકાણે 'દેવસિઅં' આવે તે ઠેકાણે 'રાઇઅં' કહેવું.

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૮. 'આયરિય ઉવજ્ઝાએ' 'કરેમિ ભંતે' 'ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં૦' 'તસ્સ ઉત્તરી' 'અન્નત્થ' કહી 'તપચિંતવણિ' નો અથવા સોળ''નવકાર''નો કાઉસ્સગ્ગ કરવો.

૯. પ્રગટ 'લોગસ્સ' કહી મુહપત્તિ પડિલેહીને બે 'વાંદણાં' દેવાં. પછી તીર્થવંદના કરવા 'સકલતીર્થ' કહેવું. પછી યથાશક્તિ પચ્ચક્ખાણ કરીને 'સામાયિક, ચઉવ્વિસત્થો, વંદણ, પડિક્કમણ, કાઉસ્સગ્ગ, પચ્ચક્ખાણ કર્યું છે જી' એમ કહી, પચ્ચક્ખાણ કર્યું હોય તો 'કર્યું છે જી' કહેવું અને ધાર્યું હોય તો 'ધાર્યું છે જી!' કહેવું. પછી 'ઇચ્છામો અણુસટ્ઠિં નમો ખમાસમણાણં' 'નમોઽર્હત્૦' કહી,

૧૦. 'વિશાલલોચન' 'નમુત્થુણં' 'અરિહંત એઈઆણં૦' તથા 'અન્નત્થ'કહી એક 'નવકારનો' કાઉસ્સગ્ગ કરી, પારીને 'નમોઽર્હત્૦' કહી 'કલ્લાણકંદં' ની પ્રથમ થોય કહેવી.

૧૧. દેવસિઅ વિધિની જેમ 'લોગસ્સ' 'પુક્ખરવરદી' 'સિદ્ધાણં બુદ્ધાણં' કંહી અનુક્રમે 'કલ્લાણકંદં' ની બીજી, ત્રીજી તથા ચોથી થોય કહેવી.

૧૨. 'નમુત્થુણં' કહી 'ભગવાન્હં' આદિ ચારને ચાર 'ખમાસમણ' દઈને વાંદવાં. પછી જમણો હાથ ચરવળા કે કટાસણા ઉપર સ્થાપી 'અડ્ઢાઇજ્જેસુ' કહેવું.

૧૩. પછી શ્રી સીમંધરસ્વામીનું ચૈત્યવંદન કરવું. તેમાં પ્રથમ શ્રી સીમંધરસ્વામીના દુહા બોલવા. દરેક દુહા પછી ખમાસમણ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આપવું. પછી નીચે બેસી ઇચ્છા૦ શ્રી સીમંધરસ્વામી આરાધનાર્થં ચૈત્યવંદન કરું ? ઇચ્છં કહી, શ્રી સીમંધરસ્વામીનું ચૈત્યવંદન કરવું. પછી જંકિંચિથી માંડી થોય સુધી બધું દહેરાસરના ચૈત્યવંદનની વિધિ પ્રમાણે કરવું. પણ સ્તવન અને થોય શ્રી સીમંધરસ્વામીનાં કહેવાં.

૧૪. શ્રી સીમંધરસ્વામીના ચૈત્યવંદનની જેમ શ્રીસિદ્ધાચલજીનું ચૈત્યવંદન કરવું. દુહા, સ્તવન અને થોય શ્રીસિદ્ધાચલજીના કહેવાં.

૧૫. સામાયિક પારવાના વિધિ પ્રમાણે સામાયિક પારવું.

* * * *

પક્ખિ પ્રતિક્રમણનો વિધિ

૧. પ્રથમ દૈવસિક પ્રતિક્રમણમાં 'વંદિત્તુ' આવે ત્યાં સુધી સર્વ કહેવું. પણ ચૈત્યવંદન 'સકલાર્હત્'નું કહેવું અને થોયો 'સ્નાતસ્યા'ની કહેવી.

૨. ખમાસમણ દઈને દેવસિઅ આલોઇઅ પડિક્કંતા ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! પક્ખિ મુહપત્તિ પડિલેહું?' 'ઇચ્છં' એમ કહી, મુહપત્તિ પડિલેહવી. પછી બે 'વાંદણાં' દેવાં.

૩. 'ઇચ્છા૦ સંબુદ્ધાખામણેણં અબ્ભુટ્ઠિઓહં અબ્ભિંતર પક્ખિઅં ખામેઉં ? ઇચ્છં ખામેમિ પક્ખિઅં, એક પક્ખસ્સ પનરસ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

રાઈદિયાણં જંકિંચિ અપત્તિઅં૦'

૪. 'ઇચ્છા૦ પક્ખિઅં આલોઉં ? ઇચ્છં આલોએમિ જો મે પક્ખિઓ અઇયારો કઓ૦' કહી, 'ઇચ્છા૦ પક્ખિ અતિચાર આલોઉં ? ઇચ્છં' એમ કહી, 'અતિચાર' કહેવા. પછી 'એવંકારે શ્રાવકતણે ધર્મે શ્રી સમકિત મૂલ બાર વ્રતે એકસો ચોવીશ અતિચારમાંહિ જે કોઇ અતિચાર પક્ષ દિવસમાંહિ સૂક્ષ્મ બાદર જાણતાં-અજાણતાં હુઓ હોય, તે સવિ મને વચને કાયાએ કરી મિચ્છા મિ દુક્કડં' કહેવું.

૫. 'સવ્વસ્સવિ પક્ખિઅ દુચ્ચિંતિઅ, દુબ્ભાસિઅ, દુચ્ચિટ્ઠિઅ, ઇચ્છાકારેણ સંદિસહ ભગવન્ ! ઇચ્છં. તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં' કહી-

૬. 'ઇચ્છકારી! ભગવન્ પસાય કરી પક્ખિ તપ પ્રસાદ કરશોજી' એમ ઉચ્ચાર કરીને આવી રીતે કહેવું-'ચઉત્થભત્તં, એક ઉપવાસ, બે આયંબિલ, ત્રણ નીવી, ચાર એકાસણાં, આઠ બેઆસણાં, બે હજાર સજ્ઝાય, યથાશક્તિ તપ કરી પહોંચાડવો.' પછી તપ કર્યો હોય તો પઇટ્ઠિઓ' કહેવું, અને કર્યો ન હોય પણ કરવાનો હોય તો-'તહત્તિ' કહેવું પરંતુ ન કરવો હોય તો મૌન રહેવું.

૭. બે 'વાંદણાં' દઇને 'ઇચ્છા૦ પત્તેઅખામણેણં અબ્ભુટ્ઠિઓહં અબ્ભિંતર પક્ખિઅં ખામેઉં ! ઇચ્છં ખામેમિ પક્ખિઅં, એક પક્ખસ્સ પનરસ રાઈદિયાણં, જંકિંચિ અપત્તિઅં૦ કહી બે વાંદણાં દેવાં.'

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

૮. 'દેવસિઅ આલોઈઅ પડિક્કંતા ઇચ્છા૦ પક્ખિઅંપડિક્કમામિ ? સમ્મં પડિક્કમામિ' એમ કહી, 'કરેમિભંતે! સામાઇઅં૦' કહી, 'ઇચ્છામિ પડિક્કમિઉં જો મે પક્ખિઓ૦' કહેવું.

૯. ખમાસમણ દઇ, 'ઇચ્છા૦ પક્ખિસૂત્ર કઢું ? 'ઇચ્છં' એમ કહી, ત્રણ નવકાર ગણી, સાધુ હોય તો પક્ખિસૂત્ર કહે, અને સાધુ ન હોય તો ત્રણ નવકાર ગણીને શ્રાવક 'વંદિત્તુ' કહે. પછી સુઅદેવયાની થોય કહેવી.'

૧૦. નીચે બેસી, જમણો ઢીંચણ ઊભો રાખી, એક 'નવકાર' ગણીને 'કરેમિ ભંતે' 'ઇચ્છામિ પડિ૦' કહી 'વંદિત્તું' કહેવું.

૧૧. 'કરેમિ ભંતે' 'ઇચ્છામિ ઠામિ કાઉસ્સગ્ગં જો મે પક્ખિઓ૦' 'તસ્સ ઉત્તરી૦' 'અન્નત્થ' કહીને બાર લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. તે લોગસ્સ 'ચંદેસુ નિમ્મલયરા' સુધી કહેવા, અથવા અડતાલીશ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. પારીને પ્રગટ 'લોગસ્સ' કહેવો. પછી મુહપત્તિ પડિલેહીને બે 'વાંદણાં' દેવાં.

૧૨. 'ઇચ્છા૦ સમત્તખામણેણં અબ્ભુટ્ઠિઓમિ અબ્ભિંતરપક્ખિઅં ખામેઉં ? ઇચ્છં, ખામેમિ પક્ખિઅં, એક પક્ખસ્સ પનરસ રાઇદિયાણં જંકિંચિ અપત્તિઅં૦' કહેવું.

૧૩. 'ખમાસમણ' દઇને 'ઇચ્છા૦ પક્ખિ ખામણાં ખામું? ઇચ્છં' એમ કહી, 'ખામણાં' ચાર ખામવાં. મુનિ મહારાજ 'ખામણાં' કહે, અને મુનિ મહારાજ ન હોય તો 'ખમાસમણ'

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

દઈ 'ઇચ્છામિ ખમાસમણો' કહી જમણો હાથ ચરવળા કે કટાસણા ઉપર સ્થાપી, એક 'નવકાર' કહી 'સિરસા મણસા મત્થએણ વંદામિ' કહેવું. માત્ર ત્રીજા ખામણાને અંતે 'તસ્સ મિચ્છા મિ દુક્કડં' કહેવું.

અહીં પક્ખિ પ્રતિક્રમણ પૂરું થાય છે.

૧૪. હવે પછી દેવસિઅ પ્રતિક્રમણમાં 'વંદિત્તુ' પછીના બે 'વાંદણાં'થી માંડી સામાયિક પારીએ ત્યાં સુધી સર્વ દેવસિઅ પ્રતિક્રમણની જેમ કરવું; પણ 'સુઅદેવયા' ની થોયના બદલે 'જ્ઞાનાદિ૦' ની થોય કહેવી અને 'જિસે ખિત્તે' થોયના બદલે 'યસ્યાઃ ક્ષેત્રં' થોય કહેવી. સ્તવન 'અજિતશાંતિ'નું કહેવું. સજ્ઝાયને ઠેકાણે 'ઉવસગ્ગહરં' અને 'સંસારદાવાની' ચાર ગાથા કહેવી. ચોથી ગાથામાં 'ઝંકારા' થી ઊંચે અવાજે સકળ સંઘે સાથે બોલવું. 'લઘુશાંતિને' ઠેકાણે 'મોટી શાંતિ' કહેવી.

૧૫. 'મોટી શાંતિ' કહ્યા પછી લોગસ્સ કહીને, બેસીને, 'સંતિકરં' કહેવું.

❖ ચઉમાસી પ્રતિક્રમણનો વિધિ ❖

ચઉમાસી પ્રતિક્રમણમાં ઉપર કહ્યા મુજબ પક્ખિના વિધિ પ્રમાણે કરવું. પણ આટલું વિશેષ કે બાર લોગસ્સના કાઉસ્સગ્ગને ઠેકાણે વીશ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. પક્ખિ શબ્દને ઠેકાણે ચઉમાસી શબ્દ કહેવો. વાંદણાંમાં 'વઈક્કંતો'ના સ્થાને 'વઈક્કંતા' કહેવું. તપને ઠેકાણે 'છટ્ઠભત્તં, બે ઉપવાસ, ચાર આયંબિલ, છ નીવી,

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

આઠ એકાસણાં, સોળ બિઆસણાં, ચાર હજાર સજ્ઝાય૦' એ રીતે કહેવું. અબ્ભુટ્ઠિઓ ખામવામાં 'એક પક્ખસ્સ પનરસ રાઈદિયાણં' ના સ્થાને 'ચારમાસાણં આઠ પક્ખાણં એકસો વીસ રાઈદિયાણં' કહેવું.

❖ સંવચ્છરી પ્રતિક્રમણનો વિધિ ❖

સંવત્સરીમાં પણ ઉપર મુજબ પક્ખિની વિધિ પ્રમાણે કરવું. પણ આટલું વિશેષ કે બાર લોગસ્સના કાઉસ્સગ્ગને ઠેકાણે ચાલીસ લોગસ્સ ને એક નવકાર, અથવા એકસો ને સાઠ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો.

તપમાં 'અટ્ઠમભત્તં, ત્રણ ઉપવાસ, છ આયંબિલ, નવ નીવી, બાર એકાસણાં, ચોવીસ બિઆસણાં, છ હજાર સજ્ઝાય૦' એ રીતે કહેવું. અબ્ભુટ્ઠિઓ ખામવામાં 'એક પક્ખસ્સ પનરસ રાઈદિયાણં'-ના સ્થાને 'બારમાસાણં ચોવીસ પક્ખાણં ત્રણસો સાઠ રાઈદિયાણં' કહેવું. પક્ખિ શબ્દના ઠેકાણે સંવચ્છરી શબ્દ કહેવો.

❖ છીંકના કાઉસ્સગ્ગનો વિધિ ❖

પક્ખિ, ચઉમાસી અને સંવચ્છરી પ્રતિક્રમણમાં અતિચાર પહેલાં છીંક આવે તો ચૈત્યવંદનથી ફરીથી શરૂઆત કરવી જોઈએ. અતિચાર પછી છીંક આવે તો દુક્ખક્ખય કમ્મક્ખયના કાઉસ્સગ્ગ પહેલાં છીંકનો કાઉસ્સગ્ગ નીચે મુજબ કરવો.

ખમાસમણ દઈને ઈચ્છા૦ ક્ષુદ્રોપદ્રવ-ઓહડ્ડાવણત્થં કાઉસ્સગ્ગ

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

કરું ? ઇચ્છં, ક્ષુદ્રોપદ્રવ-ઓહડ્ડાવણત્થં કરેમિ કાઉસ્સગ્ગં, અન્નત્થ૦ કહી, ચાર લોગસ્સ 'સાગરવરગંભીરા' સુધીનો કે ૧૬ નવકારનો કાઉસ્સગ્ગ કરવો. કાઉસ્સગ્ગ પારી, નમોઽર્હત્ કહી, નીચેની થોય પાંચ વાર કહેવી.

સર્વે યક્ષામ્બિકાદ્યા યે, વૈયાવૃત્યકરા જિને;
ક્ષુદ્રોપદ્રવ-સંઘાતં, તે દ્રુતં દ્રાવયન્તુ નઃ ॥ ૧ ॥

પછી લોગસ્સ કહી, આગળનો વિધિ ચાલુ કરવો.

* * * *

❖ ચૈત્યવંદનો ❖

❖ શ્રી પરમાત્માનું ચૈત્યવંદન ❖

તુજ મૂરતિને નીરખવા, મુજ નયણાં તરસે;
તુમ ગુણગણને બોલવા, રસના મુજ હરસે. ૧
કાયા અતિ આનંદ મુજ, તુમ યુગપદ ફરસે;
તો સેવક તાર્યા વિના, કહો કિમ હવે સરશે. ૨
એમ જાણીને સાહિબા એ, નેક નજર મોહે જોય;
જ્ઞાનવિમલ પ્રભુ સુનજરથી, તે શું જે નવિ હોય. ૩

❖ શ્રી આદિનાથજિન ચૈત્યવંદન ❖

આદિદેવ અલવેસરુ, વિનીતાનો રાય;
નાભિરાયા કુલમંડણો, મરુદેવા માય. ૧

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

પાંચસેં ધનુષ્યની દેહડી, પ્રભુજી પરમદયાળ;
ચોરાશી લાખ પૂર્વનું, જસ આયુ વિશાળ. ૨
વૃષભલંછન જિન વૃષધરૂ એ, ઉત્તમ ગુણમણિખાણ;
તસ પદ પદ્મ સેવનથકી, લહીએ અવિચલ ઠાણ. ૩

❖ શ્રી શાંતિનાથજિન ચૈત્યવંદન ❖

શાંતિ જિનેશ્વર સોળમા, અચિરાસુત વંદો;
વિશ્વસેન કુલ નભોમણિ, ભવિજન સુખકંદો. ૧
મૃગલંછન જિન આઉખું, લાખ વરસ પ્રમાણ;
હત્થિણાઉર નયરી ધણી, પ્રભુજી ગુણમણિખાણ. ૨
ચાલીસ ધનુષની દેહડી એ, સમચઉરસ સંઠાણ;
વદન પદ્મ જ્યું ચંદલો, દીઠે પરમ કલ્યાણ. ૩

❖ શ્રી નેમનાથજિન ચૈત્યવંદન ❖

નેમિનાથ બાવીસમા, શિવાદેવી માય;
સમુદ્રવિજય પૃથ્વીપતિ, જે પ્રભુના તાય. ૧
દશ ધનુષ્યની દેહડી, આયુ વરસ હજાર;
શંખલંછન-ધર સ્વામીજી, તજી રાજુલ નાર. ૨
સૌરીપુરી નયરી ભલી એ, બ્રહ્મચારી ભગવાન;
જિન ઉત્તમપદ પદ્મને, નમતાં અવિચલ ઠાણ. ૩

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

❖ શ્રી પાર્શ્વનાથજિન ચૈત્યવંદન ❖

આશ પૂરે પ્રભુ પાસજી, તોડે ભવપાશ;
વામા માતા જનમીયા, અહિ લંછન જાસ. ૧
અશ્વસેન સુત સુખકરુ, નવ હાથની કાય;
કાશીદેશ વારાણસી, પુણ્યે પ્રભુ આય. ૨
એકસો વરસનું આઉખું એ, પાળી પાર્શ્વકુમાર;
પદ્મ કહે મુગતે ગયા, નમતાં સુખ નિરધાર. ૩

❖ શ્રી મહાવીરસ્વામી જિન ચૈત્યવંદન ❖

સિદ્ધારથ સુત વંદીએ, ત્રિશલાનો જાયો;
ક્ષત્રિયકુંડમાં અવતર્યો, સુર નરપતિ ગાયો. ૧
મૃગપતિ લંછન પાઉલે, સાત હાથની કાય;
બહોંતેર વર્ષનું આઉખું, વીર જિનેશ્વર રાય. ૨
ખીમાવિજય જિનરાજનો એ, ઉત્તમ ગુણ અવદાત;
સાત બોલથી વર્ણવ્યો, પદ્મવિજય વિખ્યાત. ૩

❖ શ્રી સીમંધર સ્વામીના દુહા ❖

અનંત ચોવીશી જિન નમું, સિદ્ધ અનંતી કોડ;
કેવલધર મુગતે ગયા, વંદું બે કર જોડ. ૧
બે કોડી કેવળધરા, વિહરમાન જિન વીશ;
સહસ કોડી યુગલ નમું, સાધુ નમું નિશદિશ ૨
જે ચારિત્રે નિર્મળા, જે પંચાનન સિંહ;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

વિષય કષાય ના ગંજીયા, તે પ્રણમું નિશદિશ. ૩
રાંક તણી પરે રડવડ્યો, નિરધણીઓ નિરધાર;
શ્રી સીમંધર સાહિબા, તુમ વિણ ઇણ સંસાર. ૪

❖ શ્રી સિદ્ધાચલજીના દુહા ❖

સિદ્ધાચલ સમરું સદા, સોરઠ દેશ મોઝાર;
મનુષ્ય જન્મ પામી કરી, વંદું વાર હજાર. ૧
એકેકું ડગલું ભરે, શેત્રુંજા સામો જેહ;
રીખવ કહે ભવ ક્રોડનાં, કર્મ ખપાવે તેહ. ૨
શેત્રુંજા સમો તીરથ નહીં, રીખવ સમો નહીં દેવ;
ગૌતમ સરિખા ગુરુ નહીં, વળી વળી વંદું તેહ. ૩
સોરઠ દેશમાં સંચર્યો, ન ચઢ્યો ગઢ ગિરનાર;
શત્રુંજી નદી નાહ્યો નહીં, એનો એળે ગયો અવતાર. ૪
શત્રુંજી નદીએ નાહીને, મુખ બાંધી મુખકોશ;
દેવ યુગાદિ પૂજીએ, આણી મન સંતોષ. ૫
જગમાં તીરથ દો વડાં, શત્રુંજય ગિરનાર;
એક ગઢ ઋષભ સમોસર્યા, એક ગઢ નેમકુમાર. ૬

❖ શ્રી સીમંધર સ્વામીનું ચૈત્યવંદન ❖

શ્રી સીમંધર વીતરાગ, ત્રિભુવન તમે ઉપગારી;
શ્રી શ્રેયાંસ પિતા કુળે, બહુ શોભા તુમારી. ૧
ધન્ય ધન્ય માતા સત્યકી, જેણે જાયો જયકારી;

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

વૃષભ લંછને વિરાજમાન, વંદે નરનારી. ૨
ધનુષ્ય પાંચસે દેહડી એ, સોહીએ સોવન વાન;
કીર્ત્તિવિજય ઉવજ્ઝાયનો, વિનય ધરે તુમ ધ્યાન. ૩

❖ શ્રી સીમધંર સ્વામીનું સ્તવન ❖

સુણો ચંદાજી! સીમંધર પરમાતમ પાસે જાજો.
મુજ વિનતડી, પ્રેમ ધરીને એણી પરે તુમે સંભળાવજો. (ટેક)
જે ત્રણ ભુવનના નાયક છે, જસ ચોસઠ ઈંદ્રો પાયક છે;
નાણ દરિસણ જેહને ખાયક છે, સુણો. ૧
જેની કંચન-વરણી કાયા છે, જસ ધોરી લંછન પાયા છે;
પુંડરિગિણી નગરીનો રાયા છે, સુણો. ૨
બાર પર્ષદા માંહિ બિરાજે છે, જસ ચોત્રીસ અતિશય છાજે છે;
ગુણ પાંત્રીશ વાણીએ ગાજે છે, સુણો. ૩
ભવિજનને જે પડિબોહે છે, તસ અધિક શીતલ ગુણ સોહે છે;
રૂપ દેખી ભવિજન મોહે છે, સુણો. ૪
તુમ સેવા કરવા રસિયો છું, પણ ભરતમાં દૂરે વસિયો છું;
મહા મોહરાય કર ફસિયો છું, સુણો. ૫
પણ સાહિબ ચિત્તમાં ધરિયો છે, તુમ આણાખડ્ગ કર ગ્રહિઓ છે;
તો કાંઈક મુજથી ડરિયો છે, સુણો. ૬
જિન ઉત્તમ પૂંઠ હવે પૂરો, કહે પદ્મવિજય થાઉં શૂરો;
તો વાધે મુજ મન અતિ નૂરો, સુણો. ૭

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

❖ શ્રી સીમંધર સ્વામીની થોય ❖

શ્રી સીમંધર જિનવર, સુખકર સાહિબ દેવ,
અરિહંત સકળની, ભાવ ધરી કરું સેવ;
સકલાગમ પારગ, ગણધર-ભાષિત વાણી,
જયવંતી આણા, જ્ઞાનવિમલ ગુણખાણી. ૧

❖ શ્રી સિદ્ધાચલજીનું ચૈત્યવંદન ❖

શ્રી શત્રુંજય સિદ્ધક્ષેત્ર, દીઠે દુર્ગતિ વારે;
ભાવ ધરીને જે ચઢે, તેને ભવપાર ઉતારે. ૧

અનંત સિદ્ધનો એહ ઠામ, સકલ તીર્થનો રાય;
પૂરવ નવાણું ઋષભદેવ, જ્યાં ઠવિયા પ્રભુપાય. ૨

સૂરજકુંડ સોહામણો, કવડજક્ષ અભિરામ;
નાભિરાયા કુલ મંડણો, જિનવર કરું પ્રણામ. ૩

❖ શ્રી સિદ્ધાચલજીનું સ્તવન ❖

વિમલાચલ નિતુ વંદીએ, કીજે એહની સેવા;
માનું હાથ એ ધર્મનો, શિવતરુ ફળ લેવા. વિમલા ૧

ઉજ્જ્વળ જિનગૃહ મંડળી, તિહાં દીપે ઉત્તુંગા;
માનું હિમગિરિ વિભ્રમે, આઈ અંબર ગંગા. વિમલા ૨

કોઈ અનેરું જગ નહિ, એ તીરથ તોલે;
એમ શ્રી મુખ હરિ આગળે, શ્રી સીમંધર બોલે. વિમલા ૩

જે સઘળાં તીરથ કહ્યાં, યાત્રા ફળ કહીએ;
તેહથી એ ગિરિ ભેટતાં, શત ગણું ફળ લહીએ. વિમલા ૪

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

જનમ સફળ હોય તેહનો જે એ ગિરિ વંદે;
સુજસ વિજય સંપદ લહે, તે નર ચિર નંદે. વિમલા ૫

❖ શ્રી સિદ્ધાચલજીની થોય ❖

શ્રી શત્રુંજય મંડણ, ઋષભ જિણંદ દયાળ,
મરુદેવા નંદન વંદન કરું ત્રણ કાળ;
એ તીરથ જાણી, પૂરવ નવાણું વાર,
આદીશ્વર આવ્યા, જાણી લાભ અપાર. ૧

❖ સામાન્ય જિન સ્તવન ❖

આજ મારા પ્રભુજી! સામું જુઓને, 'સેવક' કહીને બોલાવો રે;
એટલે હું મનગમતું પામ્યો, રૂઠડાં બાળ મનાવો, મારા સાંઇ રે,
આજ૦ ૧

પતિતપાવન શરણાગતવત્સલ, એ જશ જગમાં ચાવો રે;
મન રે મનાવ્યા વિણ નહિ મૂકું, એહિજ માહરો દાવો.
મારા૦ ૨

કબજે આવ્યા હવે નહિ મૂકું, જિહાં લગે તુમ સમ થાઉં રે;
જો તુમ ધ્યાન વિના શિવ લહીએ, તો તે દાવ બતાવો.
મારા૦ ૩

મહાગોપ તે મહાનિર્યામક, એવાં એવાં બિરુદ ધરાવો રે;
તો શું આશ્રિત ઉદ્ધરતાં, બહુ બહુ શું કહાવો.
મારા૦ ૪

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

જ્ઞાનવિમલ ગુરુનામ મહાનિધિ, મંગલ એહિ વધાવો રે;
અચળ અભેદપણે અવલંબી, અહોનિશ એહિ દિલ ધ્યાવો.
મારા૦ ૫

❖ શ્રી આદિનાથ ભગવાનનું સ્તવન ❖

પ્રથમ જિનેશ્વર પ્રણમીએ, જાસ સુગંધી રે કાય;
કલ્પવૃક્ષ પરે તાસ, ઇન્દ્રાણી નયન જે,
ભૃંગ પરે લપટાય. ૧

રોગ ઉરગ તુજ નવિ નડે, અમૃત જે આસ્વાદ;
તેહથી પ્રતિહત તેહ, માનું કોઇ નવિ કરે,
જગમાં તુમ શું રે વાદ. ૨

વગર ધોઇ તુજ નિરમળી, કાયા કંચન વાન;
નહીં પ્રસ્વેદ લગાર, તારે તું તેહને,
જે ધરે તાહરું ધ્યાન. ૩

રાગ ગયો તુજ મન થકી, તેહમાં ચિત્ર ન કોય;
રુધિર આમિષથી, રાગ ગયો તુજ જન્મથી,
દૂધ સહોદર હોય. ૪

શ્વાસોશ્વાસ કમલ સમો, તુજ લોકોત્તર વાત;
દેખે ન આહાર-નિહાર, ચરમ ચક્ષુ ધણી,
એહવા તુજ અવદાત. ૫

ચાર અતિશય મૂળથી, ઓગણીશ દેવના કીધ;
કર્મ ખપ્યાથી અગ્યાર, ચોત્રીશ એમ અતિશયા,
'સમવાયાંગે' પ્રસિદ્ધ. ૬

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

જિન ઉત્તમ ગુણ ગાવતાં, ગુણ આવે નિજ અંગ;
પદ્મવિજય કહે, એહ સમય પ્રભુ પાળજો,
જિમ થાઉં અક્ષય અભંગ. ૭

❖ શ્રી શાંતિનાથ ભગવાનનું સ્તવન ❖

મારો મુજરો લ્યોને રાજ, સાહિબ શાન્તિ! સલૂણા.
અચિરાજીના નંદન તોરે, દર્શન હેતે આવ્યો;
સમકિત રીઝ કરોને સ્વામી!, ભક્તિ ભેટણું લાવ્યો. મારો૦ ૧
દુઃખભંજન છે બિરુદ તુમારું, અમને આશ તુમારી;
તુમે નિરાગી થઈને છૂટો, શી ગતિ હોશે અમારી ? મારો૦ ૨
કહેશે લોક ન તાણી કહેવું, એવડું સ્વામી આગે;
પણ બાળક જો બોલી ન જાણે, તો કેમ વહાલો લાગે ? મારો૦ ૩
મારે તો તું સમરથ સાહિબ, તો કિમ ઓછું માનું;
ચિંતામણિ જેણે ગાંઠે બાંધ્યું, તેહને કામ કિશ્યાનું. મારો૦ ૪
અધ્યાતમ રવિ ઊગ્યો મુજ ઘટ, મોહ તિમિર હર્યું જુગતે;
વિમલવિજય વાચકનો સેવક, રામ કહે શુભ ભગતે. મારો૦ ૫

❖ શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનનું સ્તવન ❖

જય જય જય જય પાસ જિણંદ, ટેક
અંતરિક પ્રભુ ત્રિભુવન તારણ, ભવિક કમલ ઉલ્લાસ દિણંદ.
જય. ૧
તેરે ચરન શરન મેં કીનો, તું બિનુ કુન તોરે ભવ ફંદ;
પરમ પુરુષ પરમારથ-દર્શી, તું દિયે ભવિક કુ પરમાનંદ.
જય. ૨

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

તું નાયક તું શિવસુખ-દાયક, તું હિતચિંતક તું સુખકંદ;
તું જનરંજન તું ભવભંજન, તું કેવલ-કમલા-ગોવિંદ.
જય. ૩

કોડિ દેવ મિલકે કર ન શકે, એક અંગૂઠ રૂપ પ્રતિ છંદ;
ઐસો અદ્ભુત રૂપ તિહારો, બરસત માનું અમૃતકો બુંદ.
જય. ૪

મેરે મન મધુકરકે મોહન, તુમ હો વિમલ સદલ અરવિંદ;
નયન ચકોર વિલાસકર તું હૈ, દેખત તુમ મુખ પૂરનચંદ.
જય. ૫

દૂર જાવે પ્રભુ! તુમ દરિશનસે, દુઃખ-દોહગ-દારિદ્ર-અઘ-દંદ;
વાચક જશ કહે સહસ ફલતે તુમ હો, જે ગાવે તુમ ગુનકે વૃંદ.
જય. ૬

❖ શ્રી મહાવીર સ્વામી ભગવાનનું સ્તવન ❖

સિદ્ધારથના રે નંદન વિનવું, વિનતડી અવધાર;
ભવમંડપમાં રે નાટક નાચિયો, હવે મુજ દાન દેવરાવ...
હવે મુજ પાર ઉતાર. સિદ્ધા૦ ૧
ત્રણ રતન મુજ આપો તાતજી, જિમ નાવે રે સંતાપ;
દાન દિયંતા રે પ્રભુ કોસર કિસી?, આપો પદવી રે આપ.
સિદ્ધા૦ ૨
ચરણ અંગુઠે રે મેરુ કંપાવિયો, મોડ્યાં સુરનાં રે માન;
અષ્ટ કરમના રે ઝઘડા જીતવા, દીધાં વરસી રે દાન.
સિદ્ધા૦ ૩

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

શાસનનાયક શિવસુખદાયક, ત્રિશલા કૂખે રતન;
સિદ્ધારથનો રે વંશ દીપાવિઓ, પ્રભુજી! તુમે ધન્ય ધન્ય.
સિદ્ધા૦ ૪

વાચક શેખર કીર્તિવિજય ગુરુ, પામી તાસ પસાય;
ધરમ તણા એ જિન ચોવીશમા, વિનયવિજય ગુણ ગાય.
સિદ્ધા૦ ૫

❖ શ્રી સીમંધરસ્વામીનું સ્તવન ❖

તારી મૂરતિએ મન મોહ્યું રે, મનના મોહનીયા,
તારી સૂરતિએ જગ સોહ્યું રે, જગના જીવનીયા!.
તુમ જોતાં સવિ દુરમતિ વિસરી, દિન રાતડી નવિ જાણી!;
પ્રભુ ગુણગણ સાંકળશું બાંધ્યું, ચંચળ ચિત્તડું તાણી રે. મન૦ ૧

પહેલાં તો એક કેવલ હરખે, હેજાળું ઘઇ હળીયો!;
ગુણ જાણીને રૂપે મિલીઓ, અભ્યંતર જઇ ભળીયો રે. મન૦ ૨

વીતરાગ ઇમ જસ નિસુણીને, રાગી રાગ કરેહ!;
આપ અરૂપી રાગ નિમિત્તે, દાસ અરૂપ ધરેહ હે. મન૦ ૩

શ્રી સીમંધર! તું જગબંધુ, સુંદર તાહરી વાણી!;
મંદર ભૂધર અધિક ધીરજ ધર, વંદે તે ધન્ય પ્રાણી રે. મન૦ ૪

શ્રી શ્રેયાંસ નરેસર નંદન, ચંદન શીતલ વાણી!;
સત્યકી માતા વૃષભ લંછન પ્રભુ, જ્ઞાનવિમલ ગુણ ખાણી રે. મન૦ ૫

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

❖ શ્રી સિદ્ધાચલજીનું સ્તવન ❖

સિદ્ધાચલનો વાસી પ્યારો લાગે મોરા રાજિંદા. મોરા૦ ૧
ઇણ રે ગિરિવરમાં ઝીણીઝીણી કોરણી, ઉપર શિખર બિરાજે. મોરા૦ ૨
કાને કુંડલ માથે મુગટ બિરાજે, બાંહે બાજુબંધ છાજે. મોરા૦ ૩
ચૌમુખ બિંબ અનુપમ છાજે, અદ્‌ભુત દીઠે દુઃખ ભાંજે. મોરા૦ ૪
ચુવા ચુવા ચંદન ઔર અગર જા, કેસર તિલક બિરાજે. મોરા૦ ૫
ઇણ ગિરિ સાધુ અનંતા સિદ્ધા, કહેતાં પાર ન આવે. મોરા૦ ૬
જ્ઞાનવિમલ પ્રભુ એણી પેરે બોલે, આ ભવ પાર ઉતારો. મોરા૦ ૭

❖ થોયો ❖

❖ શ્રી ઋષભદેવની સ્તુતિ (થોયો) ❖

પ્રહ ઊઠી વંદું ઋષભદેવ ગુણવંત,
પ્રભુ બેઠા સોહે સમવસરણ ભગવંત;
ત્રણ છત્ર વિરાજે, ચામર ઢાળે ઈંદ્ર,
જિનના ગુણ ગાવે સુર નર નારીના વૃંદ. ૧

બાર પર્ષદા બેસે, ઇન્દ્ર ઈન્દ્રાણી રાય,
નવ કમળ રચે સુર, તિહાં ઠવતા પ્રભુ પાય;
દેવદુંદુભિ વાજે, કુસુમવૃષ્ટિ બહુ હુંત,
એવા જિન ચોવીશે, પૂજો એકણ ચિત્ત. ૨

જિન જોજન ભૂમિ, વાણીનો વિસ્તાર,
પ્રભુ અર્થ પ્રકાશે, રચના ગણધર સાર;
સો આગમ સુણતાં, છેદીજે ગતિ ચાર,
જિનવચન વખાણી, લીજે ભવનો પાર. ૩

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

જક્ષ ગોમુખ ગિરુઓ, જિનની ભક્તિ કરેવ,
તિહાં દેવી ચક્કેસરી, વિઘન કોડી હરેવ;
શ્રી તપગચ્છનાયક, વિજયસેનસૂરિરાય,
તસ કેરો શ્રાવક, ઋષભદાસ ગુણ ગાય. ૪

❖ શ્રી શાંતિનાથજીની સ્તુતિ (થોય) ❖

શાંતિ સુહંકર સાહિબો, સંયમ અવધારે,
સુમિત્રને ઘેર પારણું, ભવપાર ઉતારે;
વિચરંતા અવનીતલે, તપ ઉગ્ર વિહારે,
જ્ઞાન ધ્યાન એકતાનથી, તિર્યંચને તારે. ૧

પાર્શ્વ વીર વાસુપૂજ્યજી, નેમ મલ્લિકુમારી,
રાજ્યવિહૂણા એ થયા, આપે વ્રતધારી;
શાંતિનાથ પ્રમુખા સવિ, લહિ રાજ્ય નિવારી,
મલ્લિ નેમ પરણ્યા નહિ, બીજા ઘરબારી. ૨

કનકકમળ પગલાં ઠવે જગશાંતિ કરીજે,
રયણ સિંહાસન બેસીને, ભલી દેશના દીજે;
યોગાવંચક પ્રાણીયા, ફળ લેતાં રીઝે,
પુષ્કરાવર્તના મેઘમાં, મગશેલ ન ભીંજે. ૩

ક્રોડ વદન શુકરારૂઢો, શ્યામ રૂપે ચાર,
હાથ બીજોરુ કમળ છે, દક્ષિણ કર સાર;
જક્ષ ગરુડ વામ પાણિએ, નકુલાક્ષ વખાણે,
નિર્વાણીની વાત તો, કવિ વીર તે જાણે. ૪

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

❖ શ્રી પાર્શ્વનાથ ભગવાનની સ્તુતિ (થોય) ❖

શંખેશ્વર પાસજી પૂજીએ, નરભવનો લાહો લીજીએ;
મનવાંછિતપૂરણ સુરતરુ, જય વામાસુત અલવેસરુ. ૧

દોય રાતા જિનવર અતિ ભલા, દોય ધોળા જિનવર ગુણનીલા;
દોય નીલા દોય શામળ કહ્યા, સોળે જિન કંચનવર્ણ લહ્યા. ૨

આગમ તે જિનવર ભાખીયો, ગણધર તે હૈડે રાખીયો;
તેહનો રસ જેણે ચાખીયો, તે હુઓ શિવસુખ સાખીયો. ૩

ધરણીધરરાય પદ્માવતી, પ્રભુ પાર્શ્વ તણા ગુણ ગાવતી;
સહુ સંઘનાં સંકટ ચૂરતી, નયવિમલનાં વાંછિત પૂરતી. ૪

❖ શ્રી મહાવીર સ્વામીની સ્તુતિ (થોય) ❖

જય જય ભવિ હિતકર વીર જિનેશ્વર દેવ,
સુર નરના નાયક જેહની સારે સેવ;
કરુણારસકંદો વંદો આનંદ આણી,
ત્રિશલાસુત સુંદર ગુણમણિ કેરો ખાણી. ૧

જસ પંચ કલ્યાણક દિવસ વિશેષ સુહાવે,
પણ થાવર નારક તેહને પણ સુખ થાવે;
તે ચ્યવન જન્મ વ્રત નાણ અને નિરવાણ,
સવિ જિનવર કેરાં એ પાંચે અહિઠાણ. ૨

જિહાં પંચ-સમિતિ-યુત પંચ મહાવ્રત સાર,
જેહમાં પરકાશ્યા વળી પાંચે વ્યવહાર;
પરમેષ્ઠિ અરિહંત નાથ સર્વજ્ઞ ને પારગ,
એ પંચ પદે લહ્યો, આગમ અર્થ ઉદાર. ૩

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

માતંગ સિદ્ધાઇ દેવી જિનપદ સેવી,
દુઃખ દુરિત ઉપદ્રવ જે ટાળે નિતમેવી;
શાસન સુખદાયી આઇ સુણો અરદાસ,
શ્રી જ્ઞાનવિમલ ગુણ પૂરો વાંછિત આશ. ૪

❖ વૈરાગ્યની સજ્ઝાય ❖

ઊંચા તે મંદિર માળીયાં, સોડ વાળીને સૂતો;
કાઢો રે કાઢો એને સહુ કહે, જાણે જનમ્યો જ નહોતો.
એક રે દિવસ એવો આવશે. ૧
એક રે દિવસ એવો આવશે, મન સબળોજી સાલે;
મંત્રી મળ્યા સવિ કારમા, તેનું કાંઇ ન ચાલે. એક૦ ૨
સાવ સોનાનાં રે સાંકળાં, પહેરણ નવ નવ વાઘા;
ધોળું રે વસ્ત્ર એના કર્મનું, તે તો શોધવા લાગ્યા. એક૦ ૩
ચરુ કઢાઇયા અતિ ઘણા, બીજાનું નહીં લેખું;
ખોખરી હાંડી એના કર્મની, તે તો આગળ દેખું. એક૦ ૪
કોના છોરુ ને કોના વાછરુ, કોના માય ને બાપ;
અંતકાળે જાવું જીવને એકલું, સાથે પુણ્ય ને પાપ. એક૦ ૫
સગી રે નારી એની કામિની, ઊભી ટમમગ જુવે;
તેનું પણ કાંઇ ચાલે નહીં, બેઠી ધ્રુસકે રુવે. એક૦ ૬
વહાલાં તે વહાલાં શું કરો, વહાલાં વોળાવી વળશે;
વહાલાં તે વનનાં લાકડાં, તે તો સાથે જ બળશે. એક૦ ૭
નહિ ત્રાપો નહિ તુંબડી, નથી તરવાનો આરો;
ઉદયરત્ન મુનિ ઇમ ભણે, પ્રભુ મને પાર ઉતારો. એક૦ ૮

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

❖ આપ સ્વભાવની સજ્ઝાય ❖

આપ સ્વભાવમાં રે, અવધૂ સદા મગનમેં રહના;
જગતજીવ હે કર્માધીના, અચરિજ કછુઅ ન લીના. આ૦ ૧.

તુમ નહીં કેરા, કોઇ નહીં તેરા, ક્યા કરે મેરા મેરા ?;
તેરા હૈ સો તેરી પાસે, અવર સબ હૈ અનેરા. આ૦ ૨.

વપુ વિનાશી તું અવિનાશી, સબ હૈ ઇનકા વિલાસી;
વપુસંગ જબ દૂર નિકાસી તબ તુમ શિવકા વાસી. આ૦ ૩.

રાગ ને રીસા દોય ખવીસા, એ તુમ દુઃખકા દીસા;
જબ તુમ ઉનકું દૂર કરીસા, તબ તુમ જગકા ઈસા. આ૦ ૪.

પરકી આશા સદા નિરાશા, એ હૈ જગજનપાશા;
તે કાટનકું કરો અભ્યાસા, લહો સદા સુખવાસા. આ૦ ૫.

કબહીક કાજી કબહીક પાજી, કબહીક હુઆ અપભ્રાજી;
કબહીક જગમેં કીર્તિ ગાજી, સબ પુદ્ગલકી બાજી. આ૦ ૬.

શુદ્ધ ઉપયોગ ને સમતાધારી, જ્ઞાન ધ્યાન મનોહારી;
કર્મ કલંકકુ દૂર નિવારી, જીવ વરે શિવનારી. આ૦ ૭.

❖ ક્રોધની સજ્ઝાય ❖

કડવાં ફળ છે ક્રોધનાં, જ્ઞાની એમ બોલે;
રીસ તણો રસ જાણીએ, હળાહળ તોલે. કડવાં૦ ૧

ક્રોધે ક્રોડ પૂરવ તણું, સંયમ ફળ જાય;
ક્રોધ સહિત તપ જે કરે, તે તો લેખે ન થાય. કડવાં૦ ૨

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

સાધુ ઘણો તપીયો હતો, ઘરતો મન વૈરાગ;
શિષ્યના ક્રોધ થકી થયો, ચંડકોશિયો નાગ. કડવાં૦ ૩

આગ ઊઠે જે ઘર થકી, તે પહેલું ઘર બાળે;
જળનો જોગ જો નવિ મળે, તો પાસેનું પરજાળે. કડવાં૦ ૪

ક્રોધતણી ગતિ એહવી, કહે કેવળનાણી;
હાણ કરે જે હેતની, જાળવજો એમ જાણી. કડવાં૦ ૫

ઉદયરત્ન કહે ક્રોધને, કાઢજો ગળે સાહી;
કાયા કરજો નિર્મળી, ઉપશમરસ નાહી. કડવાં૦ ૬

* * * *

શ્રી પર્યુષણ પર્વનું ચૈત્ય વંદન

પ્રણમું શ્રી દેવાધિદેવ; જિનવર શ્રી મહાવીર;
સુરનર સેવે શાંતદાંત, પ્રભુ સાહસ ધીર..... ૧
પર્વ પર્યુષણ પુન્યથી, પામી ભવિ પ્રાણી,
જૈન ધર્મ આરાધીયે સમક્તિ હિત જાણી,..... ૨
શ્રી જિન પ્રતિમા પૂજીએ, કીજે જન્મ પવિત્ર;
જીવ જતન કરી સાંભળો, પ્રવચન વાણી વિનીત..... ૩

* * * *

શ્રી પર્યુષણ પર્વનું સ્તવન

સુણજો સાજન સંત, પજુસણ આવ્યા રે;
તમે પુણ્ય કરો પુણ્યવંત, ભવિક મન ભાવ્યા રે. ૧
વીર જિનેશ્વર અતિ અલવેસર, વ્હાલા મારા પરમેશ્વર એમ બોલે રે,
પર્વમાહે પજુસણ મોટા અવર ન આવે તસ તોલ'રે પજુ. તમે... ૨

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

ચઉપગમાંહે જેમ કેસરી મ્હોટો, .વ્હા. ખગમાં ગરૂડ તે કહીએ રે;
નદીમાંહે જેમ ગંગા મોટી, નગમા મેરૂ લઈએ રે. પજુ. તમે... ૩
ભૂપતિમાં ભરતેશ્વર ભાખ્યો, .વ્હા. દેવમાંહે સુરઈન્દ્ર રે;
સકલ તીરથમાં શેત્રુંજો દાખ્યો, ગ્રહગણમાં જેમ ચન્દ્ર રે પજુ. તમે... ૪
દશરા દીવાળીને વળી હોળી, વ્હા. અખાત્રીજ દીવાસો રે,
બળેવ પ્રમુખ બહુલાં છે બીજાં,પણ એ નહિં મુક્તિનો વાસોરે, પજુ. તમે. ૫
તે માટે તમે અમર પળાવો, .વ્હા. અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ કીજે રે,
અઠ્ઠમ તપ અધિકાઈયે કરીને, નરભવ લ્હાવો લીજે રે. પજુ.તમે... ૬
ઢોલ દદામા ભેરી ન ફેરી, .વ્હા. કલ્પસૂત્રને જગાવો રે,
ઝાંઝરના ઝમકાર કરીને ગોરીની ટોળી મળી આવોરે. પજુ. તમે... ૭
સોનારૂપાને ફુલડે વધાવો, .વ્હા. કલ્પસૂત્રને પૂજો રે,
નવ વખાણ વિધિએ સાંભળતા પાપ મેવાસી ધ્રૂજ્યા રે પજુ. તમે... ૮
એમ અઠ્ઠાઈ મહોત્સવ કરતાં, .વ્હા. બહુ જન જગ ઉધ્ધરીયા રે,
વિબુધ વિમલ વર સેવક એહથી નવ નિધિ ઋદ્ધિ સિદ્ધિ વરીયા રે.
પજુ. તમે... ૯

* * * *

શ્રી પર્યુષણ પર્વની થોય

જિન આગમ ચૌ પરવી ગાઈ, ત્રણ ચોમાસી ચાર અઠ્ઠાઈ
પજુસણ સવાઈ.
તે એ શુભ દિન આવ્યા જાણી, ઊઠો આળસ છંડો પ્રાણી,
ધર્મની નીક મંડાણી,
પોસહ પડિક્કમણા કરો ભાઈ, માસખમણ પાસખમણ અઠ્ઠાઈ
કલ્પ અઠ્ઠમ સુખદાઈ.
દાન દયા પૂજા દેવસૂરિની વાચના સુણીએ કલ્પ સૂત્રની,
આજ્ઞા વીર જિનવરની. ૧

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org

Jain Education International For Personal & Private Use Only www.jainelibrary.org